

УРОШ ВУКОБРАТ

Чувар споменичке културе на српској тромеђи

БАНИЈСКО ПРЕЛО У СУБОТИЦИ

Сакупљено 4.100 евра за обнову Храма Светог Спиридона у Петрињи

ПОЛОЖЕНИ ВИЈЕНЦИ НА СПОМЕН - ГРОБЉУ МАЛИ ЗЕЈТИНЛИК У СОКОЦУ

Нема тог суда који може да одузме право Србима да славе 9. јануар!

ПРЕМИЈЕРА ФИЛМА ОЛУЈА УЗБУРКАЛА ЕМОЦИЈЕ

РАТ ЈЕ ЗЛО, КОЈЕ НИКАД НИКОМ НЕ ТРЕБА ДА СЕ ДЕСИ

ЗАСТАВШТИНА ЛИВАЊСКИХ СРБА

СЛОБОДАН СТАВ: РАДЕ ЦРНОГОРАЦ

Живот у контејнерима као права мјера европских стандарда

Првог јануара нове ратне године Хрватска је постала 20. чланица Еврозоне и 27. чланица Шенгенске зоне. Догодило се дуго очекивано укидање куне и укидање свих врста граничне контроле са земљама Шенгенског простора.

Тиме је закључено становиште земаља ЕУ да Хрватска испуњава све стандарде везане за људска права, слободе, уређене институције и владавину права.

Свега три дана раније, могли су се увјерити у људска права и слободе у Републици Хрватској: Градско вијеће Вуковара је укинуло одредбу о службеној употреби српског језика и ћирилице.

Одлука је, наводно, донесена у складу са пописом становништва, којим се дошло до сазнања да је број Срба у Вуковару пао испод 33%.

И то се збива тачно двије године након земљотреса на Банији, у којем је страдало седам лица, а уништено 8.928 објеката.

Најновија чланица Шенгена, која Банију упорно назива Бановином, двије године након земљотреса, помогла је изградњу свега једанаест кућа.

Није било довољно ни милијарду евра од Европске уније, нити додатних 800 милиона евра осигураних за потребе обнове.

Држава је напросто одлучила да је најбоље да њени становници који себе зову Србима живе и умиру у контејнерима, у селима без јавне расвјете, у нехуманим условима након једне од највећих природних катастрофа у историји Крајине.

Колатерална штета, дабоме, биће и многи Хрвати.

Новац из европских фондова за обнову мора бити повучен до краја љета, а како ствари стоје, све је учињено да тај новац остане закључан.

Међутим, право питање које се морало поставити гласи: шта су српски политички представници у Хрватској учинили за побољшање статуса свог народа у било којем значењу ријечи? Да ли имају макар и дјелић разумевања за патњу својих сународника који их годинама, сасвим узалуд, бирају? Каква је заправо њихова функција у хрватској Влади и Сабору?

Било како било, једно је извјесно: Хрватска је поново себи пуцала у ногу, доказујући, ко зна који пут у потонућим тридесет година, да јој је милије туђе зло него сопствено добро.

СРПСКО КОЛО

Оснивач и издавач: **Савез Срба из региона**

Главни и одговорни уредник: **Трифко Ђоровић**

Лектор: **Драгана Бокун**

Веб администратор: **Милисав Шапић**

Редакција: **Драгана Бокун, Жељко Ђекић,**

Драгана Шиповац и Весна Пешић

Сарадници: **Боро Ркман (Хрватска), Драган Башовић,**

Ратко Бубало (правни савјети),

Шпиро Лазиница (правни савјети),

Наташа Дробац, (правни савјети)

Адреса: **Отона Јупанчића 14, Нови Београд**

Дописништво: **Булевар ослобођења 26, Нови Сад**

Мејл: **srpskokolo@ssr.org.rs**

Телефон: **011/2270701**

Сајт: **www.ssr.org.rs**

Тираж: **6.000 примјерака**

Дизајн и прелом: **Студио Хум, Барајево**

Штампа: **Штампарија Борба а. д., Београд**

ISSN 2466-3476

Израду овог броја Српског кола помогли су:

Град Лозница, Град Крушевац,

општина Пећинци, општина Бечеј и Градска општина Звездара

СВЕ ЈЕ ВИШЕ СРБА КОЈИ СЕ ЈАВЉАЈУ СА ТВРДЊОМ ДА НИСУ ПОПИСАНИ

ДА ЛИ СУ ПОПИСИВАЧИ У ВУКОВАРУ СВЈЕСНО ИЗБЈЕГАВАЛИ СВОЈ ПОСАО?

● **Резултати пописа становништва из 2011. године често су, бар када је у питању Вуковар, били на мети десничарских странака и људи који су тог тренутка били на власти те проказивани као намјештени, али не-регуларности је било и десет година касније, пише лист ЗВО Извор.**

Често смо из уста многих противника увођења ћирилице у јавну и службenu употребу у Вуковару имали прилику да чујемо како је попис становништва из 2011. године био сумњив па чак и намјештен, чиме је и његова регуларност довођена у питање, а резултати оспоравани. Такве оцјене изрицане су због само једног јединог разлога који се зове проценат грађана српске националности у Вуковару којих је према њему било 34,87 одсто.

Такав процент, односно, удио Срба у становништву Вуковара од једне трећине, омогућавао је овој националној мањини равноправну употребу српског језика и писма ћирилице на цијелој територији града.

ДЕСЕТОГОДИШЊА САГА О МАЊИНСКИМ ПРАВИМА

Градска власт, потакнута антићириличним протестима које је организовала и у дјело проводила, тим поводом основана, неформална група грађана названа Стожер за одбрану града Вуковара, опструисала је провођење Уставног закона о правима националних мањина и све до новог пописа одржаног 2021. године грађани Вуковара српске националности нису могли да користе то своје, законом гарантовано, право, а не могу, ево, силом прилика ни након њега.

Подсјетимо да је 2. септембра 2013. године, тада актуелна, власт покушала да на државне институције постави двојезичне, односно, двописмене табле, али су протести против тога били веома насилни па су табле, и тада и сваки пут када су поново постављене, биле одмах уништене и полупане чекићима. Градска власт захтијевала је да се Вуковар изузме из спровођења овог закона у праксу правдајући то повријеђеним осјећањима већинског народа због „српске агресије“ на Хрватску и страдање које је она изазвала у овом граду. Ћирилица по њима није само писмо него и симбол који их на то подсећа и због тога вријеђа њихове осјећаје.

Противници ћирилице спасоносно рјешење за своје „проблеме“ видјели су у члану 8. Уставног закона о правима националних мањина који гласи: „Одредбе овога Уставног закона и одредбе посебних закона којима се уређују права и слободе припадника националних мањина морају се тумачити и примјењивати са сврхом поштовања припадника националних мањина и хрватског народа, развијања разумијевања, солидарности, сношљивости и дијалога међу њима“.

РЕФЕРЕНДУМ КАО СРЕДСТВО ПРИТСКА

Фамозни Стожер за одбрану града Вуковара организовао је чак и кампању за провођење референдума против ћирилице а за своју иницијативу сакупио је и довољан број потписа. Питање које су намјеравали да поставе на референдуму је гласило: „Јесте ли за то да се чланак 12. ставак 1. Уставног закона о правима националних мањина мијења тако да гласи: „Равноправна службена упораба језика и писма којим се служе припадници националне ма-

њине остварује се на подручју јединице локалне самоуправе, државне управе и правосуђа онда када припадници поједине националне мањине чине најмање половину становника такве јединице?“

Наравно, Уставни суд је одлучио да о предложеном референдумском питању није дозвољено расписивање референдума јер задира у људска права.

Уставни суд је наложио да је вуковарско Градско вијеће дужно у року од једне године од дана објаве одлуке у Народним новинама у Статуту Града да пропише и уреди „индивидуална права припадника националних мањина на службenu употребу свога језика и писма“.

Истовремено затражио је, цитирамо: „уважавање потреба већинског хрватског народа, које извиру из још живих последица великосрпске агресије почетком 90-их година 20. стољећа, те потребу праведног и правилног третмана српске националне мањине на подручју Града Вуковара“.

ЋИРИЛИЦА НИКАДА НИЈЕ УВЕДЕНА

Влади Хрватске речено је да је дужна да у истом року упуту у парламентарну процедуру измјене и допуне Закона о службеној употреби језика и писма националних мањина, како би одредила мјере у случају опструисања њихових права. Уставни суд рекао је да док те измјене не буду учињене „надлежна државна тијела неће проводити тај закон на подручју Града Вуковара употребом присилних мјера“.

Резултат свега је да је град Вуковар проглашен „мјестом од посебног домовинског пијетета“ и питање ћирилице је тиме до сљедећег пописа стављено ад акта.

Вуковарско градско вијеће је према одлуци и упутствима Уставног суда, сваког октобра расправљало о томе треба ли у Вуковару, у складу са Уставом РХ и Уставним законом о правима националних мањина, увести ћирилицу у јавну употребу, а то се, као што већ знају и врапци на грани, никада није догодило, а по свему судећи, због резултата пописа становништва проведеног 2021. године, и неће. Према њему је број Срба у Вуковару са 34,87% пао испод потребне трећине односно на 29,73%.

Наравно, резултате овог пописа вуковарски градоначелник Иван Пенава, политичке странке деснице, али и остале хрватске странке у граду, су објеручке прихватили и прогласили их валидним и истинитим.

ЗАОБИЈЕНЕ ЧИТАВЕ СРПСКЕ ПОРОДИЦЕ

Иако су се са резултатима посљедњег пописа становништва већ сви помирили, подстакнути и испровоцирани најновијим дешавањима око брисања ћирилице из Статута Вуковара доста грађана Срба јавило нам се како би нам рекли да они ипак нису обухваћени пописом, односно да пописивачи те 2021. године нису ни долазили код њих. Међу њима су Мирјана и Милан Арбутина из Борова Насеља.

– Због природе нашег посла често нисмо код куће а да нас је пописивачица тражила сазнала сам јер сам број њеног телефона видјела на обавјештењу које сам пронашла на вратима стана мога брата. Брат се већ био пописао и отишао је на рад у Њемачку, а када сам је назвала рекла ми је да ће доћи сутрадан у 14 часова. Чекали смо, али иако се најавила она није дошла па сам је поново позвала телефоном и тада ми је рекла да ће доћи сутрадан у 15 часова. Међутим, није дошла ни тада иако смо је чекали – прича Мирјана.

– Резултат свега је да уопште нисмо пописани тако да за Хрватску и за Вуковар ми као да и не постојимо, нисмо чак ни број. Нисмо пријављивали ту неправилност јер нисмо пратили медије, једноставно за то немамо времена и нисмо знали ни коме то треба пријавити ни у ком року – наводи она.

Слично се десило и четворочланој породици Горане и Динка Баждар такође из Борова Насеља чији стан су пописивачи такође заобишли из непознатих разлога.

– Нас нико није ни тражио, на вратима нисмо затекли никакво обавјештење о томе да ли ће неко долазити и када. Ми радимо па нисмо били код куће, али нико није ни покушао да нас обавјести да ли ће долазити, нити нам је оставио број телефона да се договоримо, нити ишта друго. Тако смо и ја, и мој супруг и двије малољетне ћерке остали непописани – каже Горана Баждар која такође није нигдје ишла да провјери разлоге због којих пописивачи нису дошли код њих.

Поред оних који нису пописани било је и грађана који су за своје право да се изјасне на попису о својој националности, вјери и писму морали да одлазе у Градску управу јер су их пописивачи избјегавали. Једна од њих је Јелена Милић из Борова Насеља.

– Када сам видјела да узалуд чекам пописивача отишла сам да се жалим јер нисам жељела да неко умјесто мене одлучи ко сам и шта сам, али то је било велико убојевање и трајало је. На крају су ме ипак пописали.

Пописивачи нису били ни код Јована Н. и његове мајке који живе на Трпињској цести.

– Пописивачи су били, али нас није било код куће па су нам оставили поруку са обавјештењем да ће доћи и када ће доћи. Ми смо их договореног датума и времена чекали али нико није дошао, онда је то пролонгирано за неки други дан, међутим ни тада нико није дошао и тако је то прошло. Резултат свега је да нисмо ни пописани – каже Јован.

Грађани су се јављали и у коментарима на Фејсбуку па је тако испод објаве под насловом *Службеним чекићем на ћирилицу у Вуковару* коју је на својој страници подијелио Радио Дунав корисница ове друштвене мреже Г. Р. кратко написала „Мене нико није пописао“.

Ако смо за само неколико дана успјели да пронађемо десетак непописаних Срба вјерујемо да оваквих случајева има још и више. Разлози због којих пописивачи нису долазили код грађана у вријеме које су сами навели у обавјештењима су нам непознати, али то свакако није нешто што је било у реду.

Вјерујемо да ће нам се након овог текста јавити још људи па се, иако знамо да на овај начин не можемо ништа да промијенимо, надамо да ће бар престати приче о томе како је овај посљедњи попис био регуларан, а онај претходни није. **СЛАВКО БУБАЛО/СРБИ.ХР**

Линта тражи да Влада коначно ријешити стамбено питање 383 прогнаничке породице на Новом Београду и насељу Овча

Поштована госпођо Брнабић,

Тражим од Вас да Влада коначно ријешити стамбено питање 383 прогнаничке породице са подручја Града Београда. Познато Вам је да се ради о прогнаничким породицама за које је, на основу јавних позива из 2018. и 2019. године, одређено да се саграде 383 стана, од тога 250 станова у насељу Овча и 133 стана на Новом Београду. Изградња 250 станова у Овчи је почела у другој половини прошле године и радови су завршени. Апсолутно је неприхватљиво да изградња 133 стана на Новом Београду није још ни започела а прошло је скоро пет година од Јавног позива из 2018. године.

Подсјећам да Вам је 23. децембра прошле године 113 прогнаничких породица, које се налазе на прелиминарној листи изнад црте, упутило писмо и Петицију. Наведене и све остале породице очекују, што је прије могуће, писмени одговор везано за њихове захтјеве.

Прогнаничке породице су огорчене, разочаране и незадовољне неодговорним односом надлежних институција према њиховом горућем проблему. Због великог пораста цијене кирије изнајмљених станова, наведене и многе друге породице се налазе у готово неиздрживој egzистенцијалној ситуацији.

Тражим од Вас да Влада испуни оправдане и

праведне захтјеве прогнаничких породица: прво, да се из буџетске резерве хитно издвоје средства у висини седам милиона евра за изградњу 133 стана у Улици др Ивана Рибара на Новом Београду; друго, да Јединица за управљање пројектима (ЈУП) или друга институција распише јавну набавку и да се изабере извођач радова; треће, да Град Београд објави коначну листу 383 прогнаничке породице које су добиле станове и да се 250 прогнаничких породица усели у завршене станове у насељу Овча. Очекујем Ваш одговор у што краћем временском року.

ПОШТОВАЊЕМ, ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

ФОТО: ПРЕДСЈЕДНИК СР

Српска дјеца из Словеније посјетила патријарха и предсједника Вучића

Групу од тридесетак српске дјеце из Словеније, која су уочи Божићних празника посјетила своју матичну земљу, угостио је предсједник Србије Александар Вучић.

Током пријема у Предсједништву Србије обратила се Агнија Ливопољац која је у име свих ученика и наставника српске школе у Словенији поклонила предсједнику портрет Републике Србије и захвалила на гостопримству.

– Поштовани предсједниче, велика нам је част да будемо са Вама на Бадњи дан јер тако учимо са самог извора о традицији српског народа. Ми волимо да учимо српски језик, ћирилицу, историју. Зато смо редовни ђаци допунских школа у Словенији, активни чланови српске заједнице у Крању, Марибору, Љубљани... Позивамо Вас да будете наши гости у Словенији – рекла је Ливопољац.

Пријему су присуствовали и директор Управе за дијаспору и Србе у региону Арно Гујон, народни посланик Сања Лакић и предсједник Савеза Срба из Словеније Владимир Кокановић који су дјеци, заједно са предсједником Вучићем подијелили Божићне пакетиће.

Дан раније српска дјеца из Словеније су оби-

шла Храм Светог Саве на Врачару гдје их је примио патријарх српски г. Порфирије.

– Радujem се кад нам долазе православни Срби са свих страна свијета. Нарочито смо срећни када долазе дјеца – рекао је патријарх. Он је дјецу упознао са историјом храма и нагласио да су у његовој изградњи учествовали сви они који су имали могућности да помогну, а многи живе широм свијета.

– Важно је да колико вам дозвољавају могућности и обавезе које имате у школама, поред тога што наравно треба да уложите напоре на најбољи могући начин научите оно што вам се предаје у школама, идете и у своју Цркву, да колико је могуће чувате оно што припада вама, оно што је дио вашег бића, оно што је дио историје народа из којег потичете. У исто вријеме, једнако је важно да имате велику захвалност у односу на простор у којем живите, на људе са којима живите, који су другачије вјере, а неки и немају никакав однос према вјери. Важно је да се у потпуности саживите са људима са којима сте, чувајући своју вјеру, чувајући своју историју – поручио је патријарх Порфирије, који је звао ученике на очување јединства и саборности.

Оставински поступак у Хрватској

● Мој отац је је преминуо прије седам година у Србији у којој је имао пребивалиште. У Хрватској је био власник земљишта и шуме у Велуни, град Слуњ, Карловачка жупанија. Хтјела бих да покренем оставински поступак. Шта је све потребно за покретање оставинског поступка и да ли то могу учинити из Србије?

С обзиром да је Ваш отац у вријеме смрти имао пребивалиште у Србији, надлежан за расправљање оставине је општински суд, односно јавни билијезник као повјереник суда у мјесту гдје се налази претежни дио његове оставине у Хрватској. Конкретно, у Вашем случају је то Општински суд у Карловцу, Трг хрватских бранитеља 1, 47000 Карловац, Хрватска.

Потребно је да сачините Захтјев за покретање оставинског поступка, у чему Вам можемо помоћи. У Захтјеву, поред осталог, морате навести имена и презимена и адресе свих наследника, сродство с оставиоцем, њихове ОИБ-е.

Од документације потребно је прибавити:

– Извод из матичне књиге умрлих за оца, извод из матичне књиге умрлих за мајку, ако је и она умрла, извод из матичне књиге умрлих за брата или сестру, ако је неко од њих умро, извод из матичне књиге рођених за Вас и Вашу браћу и сестре или у случају њихове смрти за њихове потомке, ако је мајка жива, извод из књиге вјенчаних (све ове документе на међународном обрасцу).

– Исправе које се односе на оставитељеву имовину нпр. извадак из земљишних књига (у прибављању тога Вам можемо помоћи)

– Копију идентификационог документа (нпр. личне карте, ако је чипована онда и читач)

– Потврда о ОИБ-у (особном идентификацијском броју). Ако га већ посједуете, довољно је да га наведете у захтјеву. Хрватски држављани, који немају ОИБ, могу га, на основу домовнице, прибавити у било којој испостави Пореске управе у Хрватској. Ако се ради о држављанину Србије, који нема и хрватско држављанство, ОИБ се прибавља на основу пасоша Србије или личне карте из Србије у пореској испостави у Хрватској, у чему Вам можемо помоћи.

Након што добијете од јавног билијезника позив за рочиште, можете дати наследничку изјаву у Србији тако да не морате ићи на рочиште у Хрватску.

Наследничком изјавом наследник прихваћа или се одриче наследства. Свако је овлаштен, али нико није дужан дати наследничку изјаву. Ако нисте дали изјаву о одрицању од наследства сматра се да желите бити наследником. Ако ваљано изјавите

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
Војвођанских бригада 17, Нови Сад
телефон: 021/ 528 132, 021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs; hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

да прихваћате наследство, не можете га се више одрећи.

Наследничка изјава се може саставити у Одјељењу за ванпарничне поступке Основног суда у Републици Србији у граду/општини гдје имате пребивалиште (Обавезно понесите позив за рочиште са собом!). Такса је 380 динара. Наследничка изјава се може саставити и код нотари у Републици Србији, а такса је 3.600 динара. Наследничку изјаву доставите јавном билијезнику у Хрватској од којег сте добили позив за рочиште (препоручено с повратницом). Јавни билијезник је дужан провести оставинску расправу у разумном року, рачунајући од дана пријема предмета.

Наследници су дужни сносити трошкове оставинског поступка размјерно вриједности наслијеђене имовине, осим ако се међусобно другачије не споразуме.

У правилу, јавном билијезнику у провођењу појединог оставинског поступка припада једна награда за све радње у том поступку и одређује се према вриједности оставине. Како би се одредила награда, вриједност оставине одређује се по слободној процјени, на темељу изјава наследника, података утврђених у поступку и података које су наследници поднијели.

Тако је прописана најмања накнада у износу од 30,00 куна за вриједност оставине до 1.000,00 куна те највећа награда од 200,00 куна за вриједност оставине која износи од 35.000,00 до 60.000,00 куна.

Међутим, ако вриједност оставине прелази износ од 60.000,00 куна, поред износа награде од 200,00 куна, плаћа се још и по 100,00 куна за сваких започетих 10.000,00 куна вриједности оставине, али не више од 2.500,00 куна. На то све још је потребно додати припадајући ПДВ од 25%. На захтјев странке јавни билијезник може издати специфицирани рачун и признаницу о плаћеној награди и трошковима. Од 1. јануара накнаде се плаћају у еврима. (1 евро износи 7,532 куна).

У случају да странка не прихвати обрачун јавног билијезника о висини награде и накнаде трошкова, јавни билијезник и странка могу затражити од надлежног суда одмјеравање висине награде односно накнаде трошкова. Осим жалбе против одлуке суда која се подноси у року од осам дана, други правни лијекови нису допуштени. Јавни билијезник је дужан сам водити рачуна о томе јесу ли странке уредно платиле јавнобилијезничку пристојбу за службене радње које је он подузео те не смије странкама издати тражене исправе прије него што докажу да су уплатиле дужну пристојбу.

РАТКО БУБАЛО,

КООРДИНАТОР ПРАВНОГ ТИМА ХЦИТ-а

● Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицама у Новом Саду,

Војвођанских бригада 17,
сваке сриједице од 9 до 15 сати.

● ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске

● Правна помоћ за лица која полажу права на некретности у Федерацији БиХ пружа се пonedјелком и сриједом од 14,30 до 17,30 и петком од 12,00 до 15,00 сати у просторијама ХЦИТ-а, соба 1.

● Долазак можете пријавити на тел. 021/528132 или 021/520030

ДРУШТВО САСТАВЉЕНО ОД ВЕЛИКАНА

Председник Републике Српске Милорад Додик уручио је одликовања заслужним грађанима и институцијама поводом Дана Републике Српске. Он је истакао да је друштво састављено од многих хероја и великана, а обично се признање одаје онима који су се уписали у бесмртне попут великих јунака и војсковођа или најбољих научника, умјетника и спортиста.

Највеће одликовање Орден Републике Српске на огрлицу додијељено је председнику Руске Федерације Владимиру Владимировичу Путину.

Орденом Републике Српске на ленти додијељен је патријарху српском Порфирију, док је Орден заставе Републике Српске са златним вијенцем постхумно додијељен Синиши Михајловићу. Исто признање је уручено истакнутим љекарима проф. др Миловану Бојићу, доц. др Синиши Дучићу, и власнику компаније *Интеграл инжињеринг* Слободану Станковићу из Лакташа.

Орденом части са златним зрацима одликовани су Никола Пејаковић, редитељ, сценариста, глумац и умјетник, Јевгениј Германович Водолазкин, руски научник и прозни писац, проф. др Светлана Вујовић, начелник Кабинета за ендокринологију Клиничког центра Србије, Маринко Роквић који је одликован постхумно и Синиша Крагуљ, привредник.

Орден части са сребрним зрацима добио је постхумно Светислав Станојевић, оснивач и први председник Врховног суда Републике Српске. Осим њега, добитници су проф. др Златко Максимовић, директор ЈЗУ Болнице *Свети Врачеви*, Бијељина, Патрик Баро, пензионисани пуковник француске војске, љекар и члан Независне међународне комисије за страдање Срба у Сарајеву, Жак Огар, пензионисани пуковник француске војске, 1999. године предводио француске специјалце који су ишли на Косово и Метохију, проф. мр Раде Радовић, композитор, умјетнички руководилац и диригент Камерног хора смјера за црквену музику и појање Музичке академије у Источном Сарајеву, Добривоје Добрица Агатоновић, српски позоришни и филмски глумац, Александар Стојковић, српски позоришни и филмски глумац, као и вршилац дужности умјетничког директора Народног позоришта Републике Српске, Николина Фригановић, српска позоришна и филмска глумица и првакиња драме Народног позоришта Републике Српске.

Орденом Крст милосрђа одликовани су др Антонија Верхаз, начелница Клинике за инфективне болести Универзитетског клиничког центра Републике Српске, др Младен Дурошић, начелник Клинике за плућне болести Универзитетског клиничког центра Републике Српске, проф. др Лазар Ангелков, субспецијалиста кардиологије на Институту за кардиоваскуларне болести *Дедиње*, Београд, мр сц. др Борис Гороња, специјалиста интерне медицине и кардиологије Клинике за кардиохирургију – Центра за трансплатацију срца Универзитетске болнице у Бечу, проф. др Петер Фриго, специјалиста гинекологије и акушерства – ендокринолог и шеф Центра за гинеколошку ендокринологију Универзитетске болнице у Бечу.

Поред наведених, награђени су још многи појединци и институције.

ЛИНТА ЧЕСТИТАО ДАН РЕПУБЛИКЕ – СРПСКА ЈЕ ТРАЈНА И НЕСПОРНА

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта честита руководству и грађанима Републике Српске државни празник Дан Републике Српске – 9. јануар и жели мир, благостање и успјех. Република Српска је настала у миру, слободном и демократском вољом српског народа као одговор на прегласавање и кршење Устава СР БиХ од стране муслиманских и хрватских представника. Бројне чињенице говоре да окидач за рат није било формирање Републике Српске него нелегални референдум и међународно признање БиХ од стране појединих држава Запада.

Линта истиче да је Република Српска одбрањена у одбрамбено-отаџбинском рату. Због тога се морамо са захвалношћу и поносом сјећати бораца који су положили своје животе за одбрану Републике Српске, али и свих оних који су учествовали у њеној одбрани. Такође, важно је нагласити да Босна и Херцеговина као држава постоји од 1995. године, што јасно говори да је Република Српска старија од БиХ као државе. Република Српска је трајна и неспорна правна и политичка заједница која је повријеђена Дејтонским споразумом и о њеној будућности могу одлучивати само њени грађани.

Линта сматра да је од стратешког значаја да се у наредном периоду настави даљи развој и јачање свеобухватних односа између Србије и Републике Српске на економском, саобраћајном, енергетском, научном, културном, просвјетном, туристичком, спортском и сваком другом плану. Србија ће увијек стајати иза Републике Српске и активно је помагати кроз конкретне пројекте у свим областима друштвеног живота како је то чинила у претходном периоду. Посебно је важно да се Република Српска стално развија и јача и да буде мјесто слободе и благостања за српски народ и све њене грађане који је признају и поштују.

ПОЛОЖЕНИ ВИЈЕНЦИ НА СПОМЕН-ГРОБЉУ МАЛИ ЗЕЈТИНЛИК У СОКОЦУ

ФОТО: КАБИНЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Додик: Нема тог суда који може да одузме право Србима да славе 9. јануар!

На војничком гробљу *Мали Зејтинлик* у Сокоцу достојанствено је обиљежен 9. јануар – Дан Републике Српске. Овим чином су сарајевски Срби као највеће жртве овог рата добили потврду да њихова проливена крв није била узалудна.

Војничко спомен-гробље *Мали Зејтинлик* настало је егзодусом Срба из Сарајева и околине, након потписивања Дејтонског споразума у новембару 1995. године, када су породице са тог подручја понијеле и земне остатке погинулих српских бораца и пренијеле их на подручје општине Соколац, гдје је сахрањено 960 припадника Војске Републике Српске. Вијенце на спомен-крст на овом гробљу положили су председник Републике Српске Милорад Додик и делегација Владе Србије у којој су били Ивица Дачић, Никола Селаковић, Даница Грујић, изасланик српског члана и председњавајуће Председништва БиХ Бошко Томић, председник Народне скупштине Републике Српске Ненад Стевандић, министар унутрашњих послова Републике Српске Синиша Каран, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде Саво Минић.

САРАЈЕВСКИ И РОМАНИЈСКИ СРБИ НАЈВЕЋИ СТРАДАЛНИЦИ ОДБРАМБЕНО-ОТАЏБИНСКОГ РАТА

Додик је након полагања вијенаца на Војничком гробљу *Мали Зејтинлик* на Сокоцу поводом обиљежавања Дана Републике истакао да је ту сахрањено 949 војника ове регије који су страдали у борби за Републику Српску.

– Сарајевски и романијски Срби су највећи страдалници у прошлом рату и зато се овдје окупљамо сваке године на Дан Републике и одајемо пошту и по част људима који су бранили, одбранили и створили Републику Српску. Зато је важно бити на Сокоцу са надахнућем, жељом и захвалношћу за јачањем и изградњом Српске – изјавио је Додик.

Он је рекао да се представници институција Српске и Србије када дођу на Соколац пријете свих ових породица, те да је захвалан општини Соколац и ресорном министарству који планирају и одржавају на овај дан ову манифестацију.

Додик је поручио да је, упркос противљењу из ФБиХ и појединих међународних кругова, као и одлуци Уставног суда БиХ, дан оснивања 9. јануар 1992. неу-

питан јер је тог дана основана Република Српска која је међународно призната као један од ентитета који чини БиХ.

– Не може ниједна судска одлука промијенити ту чињеницу. Лакоше је да тај срамни Уставни суд промијени ту одлуку. Срби неће одустати од обиљежавања 9. јануара – Дана Републике о којем је одлука донесена на Палама, а обичан народ и њихови представници одређују који су датуми и национални празник који они обиљежавају – нагласио је Додик.

Председник Српске је истакао да је окупљање око 9. јануара након те одлуке Уставног суда далеко веће него што је било до тада, јер Срби неће прихватити и дозволити да им се на административан начин креира историја.

– Историја се десила и не може нико промијенити датуме који су се десили. Деветог јануара је донесена одлука о формирању Републике, а 28. фебруара донесен је Устав Републике и тада није било сукоба. Послије тога се десило неколико сједница Скупштине БиХ. Био је миран период у коме је Република Српска створена подсетио је Додик и истакао да некима не смета датум 9. јануар него година када се то десило – прије оружаних сукоба.

Додик је подсетио да су оружани сукоби у БиХ настали након референдума који су одржали муслимани и Хрвати да се отцијепе од Југославије.

– Сада је све јасно. Ми Срби сматрамо да је 9. јануар недодирљив, а у Сарајеву желе да то по сваку цијену наметну српском народу. Међутим, то је немогуће – оцијенио је Додик.

Додик је нагласио да 9. јануар остаје Дан Републике када ће представници Републике Српске, Србије и многи чланови различитих организација увијек доћи на *Мали Зејтинлик* и одати пошту страдалним војницима.

Он је рекао да ово српско гробље треба да буде мјесто са којим ће се упознати младе генерације како би знале да су управо млади људи страдали бранећи слободу.

ДАЧИЋ: ПРИОРИТЕТ ИНТЕРЕС СРПСКОГ НАРОДА

Први потпредседник Владе и министар спољних послова Ивица Дачић положио је са министрима српске Владе вијенац на спомен-крсту на војничком гробљу *Мали Зејтинлик* на Сокоцу.

– Дошао сам да пошаљем поруку мира и добросусједских односа, а не да би се расправљало о било каквим сукобима, којих је, нажалост било доста у нашој историји. БиХ може да опстане само ако је држава равноправних народа и равноправних ентитета, и ми сви заједно то желимо – написао је Дачић на свом Инстаграм профилу.

Он је у име Србије честитао Дан Републике Српске.

– У име Републике Србије честитам Дан Републике Српске, која за нас није само народна творевина за коју су животе дали сви они људи којима је данас одата почаст, него је РС и дејтонска творевина. Република Српска загарантована је и Уставом и међународним актима, што нема никакве везе са питањем суверенитета и територијалног интегритета БиХ. Србија, као што знате, има специјалне везе са РС и ми подржавамо Српску, желимо успјешан развој, желимо и најбоље односе са БиХ, али ми прије свега водимо рачуна о интересима нашег српског народа у складу са међународним конвенцијама.

Поводом обиљежавања Дана Републике, вијенце на спомен-крст на овом гробљу положили су и изасланик српског члана и председавајуће Председништва БиХ Бошко Томић, председник Народне скупштине Републике Српске Ненад Стевандић, те министар унутрашњих послова Републике Српске Синиша Каран, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде Саво Минић, министар за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске Жељко Будимир и министар просвјете и културе Жељка Стојичић, Дарко Младић, син генерала Ратка Младић, као и Соња Караџић Јовичевић, кћерка првог председника Српске Радована Караџића.

Пошту су одале и делегације посланика у Парламентарној скупштини БиХ, министар спољне трговине и економских односа у Савјету министара Сташа Кошарац, представници Борачке организације Сарајевско-романијске регије, савеза општина и градова Републике Српске, као и Министарства одбране и Трећег пјешадијског /Република Српска/ пука и Оружаних снага БиХ, те невладиних организација и удружења од јавног интереса проистеклих из Одбрамбено-отаџбинског рата.

САВЕЗ КРАЈИШКИХ УДРУЖЕЊА ПРОСЛАВИО СВОЈУ КРСНУ СЛАВУ

Дан Републике Српске обиљежен у Новом Саду

Савез крајишких удружења је 8. јануара, 2023. године обиљежио Дан и крсну славу Републике Српске у Новом Саду. Поштоваоци националног јединства и снаге окупили су се да заједнички обиљеже рођендан и крсно име Републике Српске. Свечаност су својим присуством увеличали свештеници Српске православне цркве, шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић, помоћник градоначелника Новог Сада Станко Љубичић, директор Фонда за пружање помоћи избјеглим, прогнаним и расељеним лицима и за сарадњу са Србима у региону Александар Ђедовац, кум славе Душан Дућа Видекањић, представници завичајних удружења, као и појци и умјетници.

Као што је обичај у српског народа, почетак свечаности обиљежило је ломљење славског колача уз молитве и све православне обичаје. Потом су услједиле химне Републике Србије и Републике Српске у извођењу етномузиколога, мелода и композитора Хаџи Николе Мијовића.

Савез крајишких удружења своју мисију одрађује на највишем нивоу, а чланице Савеза поручују „нека свако ријечи замијени дјелима и свима нама ће бити боље“.

Скуп се обратила председница Савеза крајишких удружења, а уједно организатор и домаћин свечаности Ранка Милић, која је истакла да је ово седмо оку-

пљање поводом обиљежавања Дана и славе Републике Српске у организацији Савеза крајишких удружења. Она је нагласила у чему је значај и посебност Републике Српске.

– Свјесни смо да је Република Српска данас највећа наша идентитетска творевина и желимо да овим обиљежавањем покажемо наш однос према Републици, односно према жртвама које су уграђене у њене темеље – река је Срдичева.

Она је, парафразирајући ријечи Петра Кочића, истакла да је Република Српска за Србе „оквир, правда, истина и слобода“, али и примјетила да не треба бјежати од појма Босна, јер Босна по дипломати и књижевнику Јовану Дучићу, припада ономе ко је за њу „скапавао на турском ко'цу и аустријском конопцу“.

У име Представништва Републике Српске у Србији, установе која успјешно обавља мисију Републике Српске у Републици Србији, при-

сутнима се обратио Млађен Цицковић, који је истакао значај јединства и сабраности српског народа.

– Ми из Републике Српске славећи 9. јануар увијек се прво сјетимо свих наших страдалника, који су своје животе уградили у темеље Републике Српске и Републике Србије и који су своје животе дали за слободу и будућност нашег народа.

Цицковић је навео да су руководства Српске и Србије на челу са председницима Милорадом Додиком и Александром Вучићем препознали важност јединства и саборности и поштовања своје прошлости, те истакао изузетно висок ниво сарадње Србије и Српске у свим областима.

– Зато заједно обиљежавамо све значајне датуме у српској историји, зато заједно славио славом овјенчану српску тробојку и на тај начин потпуно јасно показујемо наше јединство и саборност – рекао је Цицковић.

Председник Удружења Херцеговаца и њихових по-

томака у Војводини Божидар Миловић рекао је да српски народ и данас мора да се бори за Републику Српску.

– Задатак како оних који живе тамо, тако и нас гдје год да смо расути по земаљској кугли, је да помогнемо да Република Српска економски ојача како би остала јака и бројна јер једино на тај начин може да опстане. Српска је наша заједничка кућа, а ми у тој кући живимо као чељад у миру и заједно помажемо да се та наша кућа сагради и опстане – рекао је Миловић.

У име Града Новог Сада присутнима се обратио помоћник градоначелника Станко Љубичић.

– Град Нови Сад је поносан на своју разноликост и богатство. Различитост треба да његујемо, а посебно српску културу без обзира на то из којих смо крајева. Ми смо једна етничка групација и нико не може да нас раздвоји. Само сложни, поносни и достојанствени можемо напредовати и крочити у ново сутра. Град Нови Сад даје подршку активностима крајишких удружења и наставиће то да ради са задовољством за јединство и слогу нашег народа.

Програм су употпунили наступи народног гуслара Витомира Вулина, етномузиколога Ање Недељков, етномузиколога, мелода и композитора хаџи Николе Мијовића, мултиталентованог умјетника Вељка Љуштине и братско-сестринског двојца Вање и Ђорђа Турпољац.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

У ШТУТГАРТУ ОБИЉЕЖЕН ДАН РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Традиционално, 9. јануар, Дан Републике Српске, обиљежила и српска дијаспора у Представништву Српске у Штутгарту. Више стотина људи са ових простора окупи се на овој манифестацији. Тако је било и овога пута. Међу њима и представници политичког живота Српске који поручују да ово обиљежавање симболизује јединство. Министар енергетике и рударства Републике Српске Петар Ђокић изјавио је да се окупљањем великог броја Срба који живе у овом дијелу Њемачке симболизује јединство српског народа и оних којима је идеја Српске посебно драга, а што се осјети у сваком контакту са људима који ту живе.

Он је додао да народу који живи у Њемачкој треба приближавати вриједности на којима почива Република Српска, јачати у њима вјеру да активностима које њима стоје на располагању подржавају Српску.

Министар за европске интеграције и међународну сарадњу Златан Клокић изразио је задовољство што у Штутгарту са Србима прославља Дан Републике Српске. – Прославом Дана Републике славио рођење Републике Српске и на тај начин никога не вријеђамо, нити нападамо, али нећемо дозволити никакво оспоравање чињенице да је Српска створена 9. јануара 1992. године – додао је Клокић.

Председавајућа Вијећа народа Српске Сребренка Голић изјавила је да је њемачке држављане највише занимало како да у Српској почну привредне активности, који су услови и како да добију потребне дозволе за то. Прије ове свечаности у Храму Сабора српских светитеља у Штутгарту одржана је Светосавска академија у сарадњи са Конзулатом Србије и дјецом која похађају допунску наставу на српском језику.

ЦИРИХ: ЊЕГОВАТИ ИДЕНТИТЕТ СРПСКОГ НАРОДА

У храму Српске православне цркве у Цириху преломљен је славски колач поводом празника Светог архиђакона Стефана.

Обиљежавању су, између осталих, присуствовали министар енергетике и рударства Републике Српске Петар Ђокић, министар за европске интеграције и међународну сарадњу Републике Српске Златан Клокић и градоначелници Бањалуке, Приједора и Бијељине.

Ђокић је навео да представници институција Српске желе да охрабре Србе да његују културу комуникације и поштовања према идеји Републике Српске и да пренесе то на младе генерације да би сви заједно на тај начин допринјели развоју привредних, културних и друштвених активности, те његовали идентитет српског народа – писмо, језик, културу, обичаје, традицију, православну вјеру.

Клокић је изразио наду да ће из године у годину обиљежавање Дана Републике Српске у Швајцарској бити све значајније и да ће окупљати људе из привреде и културе, као и Швајцарце који дају подршку Српској.

– Гдје год постоји иницијатива да наш народ прославља Дан Републике, ми се у име институција врло радо одазивамо и пружамо подршку – нагласио је Клокић. Настојатељ Успењског храма у Цириху протојереј-ставрофор Мирослав Симјоновић изјавио је да му је велика част да прими госте и министре из Републике Српске, као и представнике општина у Српској.

– Ми доживљавамо наше представнике као очеве. Црква је мајка српског народа и када народ види да ми сарађујемо, да се поштујемо и да се узајамно помажемо, то је симфонија Византинцама о којој су сви маштали. Такву симфонију Србија је имала код наших светих Немањића и Цркве коју нам је подарио Свети Сава – рекао је Симјоновић. Поводом Дана Републике Српске одржан је и Привредни форум српске дијаспоре. И у наредном периоду, институције Српске радиће на унапређењу сарадње домаћих и швајцарских привредника.

РТРС

9. ЈАНУАР – ДЕВЕТИ ПУТ ОБИЉЕЖЕН У СУБОТИЦИ

Србија је највећи заштитник Републике Српске

У Суботици је свечано обиљежен Дан Републике Српске, у организацији Завичајне заједнице Републике Српске из овог града, а са скупа је поручено да српски народ треба да буде јединственији и сабранији, јер само тако може сачувати будућност.

На свечаности, којој су присуствовали представници 14 завичајних удружења, шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић, те градоначелник Суботице Стеван Бакић, уз обраћање званичника и пригодан програм евоциране су успомене на стварање Републике Српске, уз минут ћутања и поруку да се мора чувати успомена на све српске страдалнике који су дали животе за Републику Српску.

Цицковић је истакао да је за српски народ у Републици Српској 9. јануар слобода и будућност, те подсетио да је то датум када је српски народ у БиХ донио одлуку која је била порука мира, дијалога и разговора након што су два друга конститутивна народа – Бошњаци и Хрвати донијели неуставно одлуку о издвајању БиХ из заједничке државе Југославије.

Честитајући Дан Републике Српске, градоначелник Суботице Стеван Бакић истакао

» Стеван Бакић » Млађен Цицковић » А. Ђедовац » Милорад Ђокић » Ђорђо Курица

је да сарадња Србије и Српске никада није била квалитетнија и конкретнија, те да је на веома високом братском нивоу захваљујући председнику Србије Александру Вучићу и Влади Србије.

– Пред нама су велика искушења, морамо бити саборнији и јединственији како бисмо очували наше братске, родбинске, комшијске и друге односе и најважније како би тим нашим јединством очували национални идентитет, културу, традицију и нашу вјеру православну – истакао је Бакић.

Директор Покрајинског фонда за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Александар Ђедовац је нагласио да је Република Српска израз легитимног права српског народа у насилно и нелегално проглашеној БиХ, те да има своје државне органе и институције које ће штитити појединачна и колективна права и интересе овог народа.

– Без Србије не би било ни Републике Српске. Држава Србија, њени органи, институције и данас подржавају и штите Републику Српску и српски народ у БиХ и свуда у региону и свијету – рекао је Ђедовац и додао да Српску подржава на хиљаде избјеглих Срба из БиХ који су уточиште пронашли у Војводини.

Председник Извршног одбора Завичајне заједнице Републике Српске у Суботици Милорад Ђокић подсетио је на стварање Републике Српске 9. јануара, те истакао обавезу и одговорност српског народа да је чува, као и успомену на више од 23.000 српских бораца и цивила који су дали живот за Републику Српску.

– Порука свима је да смо јединствени, да наша слобода нема цијену, окупали смо се и да пошаљемо поруку мира, сарадње и љубави свима у региону – истакао је Ђокић.

Завичајна заједница већ девету годину заредом обиљежава Дан Републике Српске – 9. јануар, као и славу свог удружења, Светог првомученика и архиђакона Стефана.

На свечаности, којој је присуствовао и генерал Милан Челекетић, пјесник Ђорђо Курица из Завичајног удружења *Петар Кочић* из Апатина говорио је стихове о завичају. Међу званицима су били представници 13 завичајних удружења – *Петар Кочић* Апатин, Клуб избјеглих, прогнаних и досељених лица *Завичај* Пачир, *Дрежница* и Удружење избјеглих и досељених Срба Бајмок, Клуб досељених и прогнаних лица Бачка Топола, *Сана* и *Озрен* Ђурђин, те суботичких удружења *Слоја*, *Далмација*, *Банија*, *Мањача*, Удружење Срба града Суботице *Арсеније Чарнојевић* и Друштво српско-руског пријатељства *Александар Невски*.

Али, Стефан не плаче

● Кроз историју једног догађаја од Божића до Светог Стефана.

ПИШЕ:
ВЕСНА КАПОР

На вијест да је Аустроугарска извршила анексију Босне и Херцеговине узбуђење је преплавило Београд. О томе, као и о много чему још, аутентично, писао је Станислав Краков у својој књизи *Живот човека на Балкану*. Данима је Београд кључао у грозници, сјећа се. Поворке људи сливале су се ка центру града. Студенти и гимназисти били су заједно. Књижевник Нушић пео се на споменик кнезу Михаилу, као трибун. Потом је на бијелом коњу јахао на челу протеста са српском тробојком преко груди. Били су то бурни дани, све је кључало. Престолонаследник Ђорђе одржао је ватрен говор у коме је подржао демонстранте и српство Босне и Херцеговине. Послије тога су размијењивале дипломатске ноте и бура у Београду стишавана је на разне начине.

Ипак, послје изнуђеног прогласа под притиском великих сила и објаве да „анексијом нису повријеђена ни у чему права Краљевине Србије“, долази до експлозије огорчења у Београду и слиједи марш демонстраната на Министарство спољних послова гдје су паљени листови који су објавили декларацију. Тог дана, поред Нушића јахао је и Перунчић са гуслема у руци. На маргини књиге коју ми је посудио млади пријатељ, поред драматичне сцене сусрета демонстраната са војском и жандарима, записао је: „Које лудило, Срби нису нормални“. Данима уназад, ове странице прочитаног, као и записи на маргинама текста, појављују ми се у свијести. Ко није читао ову књигу – дневник, роман, хронику, животопис – нека је, без бојазни да ће изгубити вријеме читајући, у првој књижари или библиотеци потражи.

Вијек касније ево нас – потомци тих истих на вијести да је на српску дјецу пуцано на велики православни празник, мирно ропћемо. Дијелимо по мрежама протесте, али закључани у својим малим комформним свијетовима, не идемо даље од тога. Ово су дани европског мрака. Слиједе изјаве и објаве политичке коректности и гашења ватре, у којима ће се све покрити фразама „случајни изгреди појединачних хулигана“, уложиће се притужбе, тражиће се строго кажњавање, и већ сутра, све ће се заборавити.

Београд је главни град свих Срба, гдје год живјели. Главе су окренуте ка њему. Београд је тренутно анестезиран с једне стране центрифугалним силама новог корпоративног свијета, животом и сновима мегалополиса, а с друге идеологијом југословенства у којој нема осјећаја нити мјеста за српска питања. У оба случаја све што се тиче идентитета обесмишљава се и фали нам иницијална снага тих дана кад је у Београду било срце нација.

Стефан и Милош Стојановић из Готовуше код Штрпца, и Стефан Томић из Клокота код Витине, нападнути са убилачким намјерама, на кућном прагу, под окриљем свјетлости рођења Христовог симболика су српског страдања. (Знам, сад слиједи коментар патетика. Кад је истина, није патетика, а и истина сама по себи кад је живи догађај, носи увијек патос античког доживљаја.) И немогуће је не мислити о томе, о тој симболици. Срце дјечака Стефана Стојановића, удара, оно је цијело његово тијело, али Стефан не плаче. У њему је сила онога што јесте, што се тог дана, те ноћи обвршава – рођења Христовог. На трен, помислим, да је у том кратком снимку (који свакако крши стандарде и права приватности, али без њега то је само једна папирната вијест, сува) пуном сажимања свјетова, његово младо тијело слика нашег нација. Запретана снага, силно тијело бића, и кад је рањена дрхти, али се из ње излива архајска снага.

Празник је, и трудимо се да будемо достојни. Ипак, ови дјечаки, јер дјечак си и са деветнаест година, брана су наше свакодневице. Све док живе и секу бадњаке на Косову и Метохији, Србија дише. И ти, што сједиш на сплаву који тоне, на ријечи у Београду – морао би да знаш то. Нови вијек није нас ослободио наших тијела, наших имена и презимена, и требало би негдје, далеко испод потрошачког духа од кога бивамо све несрећнији, требало би да живе они ђаци и студенти који су 1908/1909. тражили да се Србија огласи, да заштити сународнике у Босни и Херцеговини, требало би да вас подсјећа, као сјенке што ће лутати и плашити господу, онај дух с почетка приче, да је један вијек само год у ходу историје.

Почела сам овај текст писати на Божић, а завршавам га на Светог Стефана, тако, симболика цијелог овог колоплета, расте. И повезује све оне тачке у којима је Косовски завјет живо осјећање. Иако се анексиона бура у Београду, завршила сломом, ипак, један вијек касније српски народ у Босни и Херцеговини слави првомученика и архиђакона Светог Стефана као дан кроз који се протеже више вијекова тешког опстанка и који се разумије само дубоком унутрашњим бићем као архетипски идентитетски код. Стога, се срце дјечака Стефана из Штрпца, тако заиграло – без суза, и пренијело своје откуцаје шантјефски, ко год је имао око да види.

Наравно, већ сутрадан читамо да је нападач пуцао у самоодбрани, и већ сигурно, неки Срби, објављују и подржавају такве вијести. Овдје, свакако иде и она флоскула власника Краковљеве књиге: Које лудило...

Београд живи свој живот мегалополиса, дух заједништва, тиња појединачно, отима се великом зверињаку глобалног уништожења духа (пламички који одржавају ватру), Нушића као народног трибуна ниоткуд, мада их је много који примају ленте и славе.

IN45

ПОКУШАЈ УБИСТВА СРПСКИХ ДЈЕЧАКА СТЕФАНА СТОЈАНОВИЋА (11) И МИЛОША СТОЈАНОВИЋА (21)

Запад охрабрује Куртијев режим да спроводи насиље према Србима

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта најоштрије осуђује покушај убиства двојице српских дјечака Стефана Стојановића (11) и Милоша Стојановића (21) на Бадњи дан у селу Готовуша код Штрпца од стране локалног Албанца. Обојица српских дјечака су у тренутку напада ишла поред пута и носила Бадњак када је нападач пуцао на њих без икаквог повода. Они су рањени и само захваљујући пукој срећи нису страдали нити су животу угрожени.

Линта најоштрије осуђује и брутално пребијање још једног српског младића Стефана Томића (18) из Клокота. Група Албанаца га је претукла док се са братом враћао с поноћне Божићне литургије која је служена у Цркви Светих Петра и Павла у Клокоту.

» Милош Стојановић

Линта истиче да се ради о низу злочина из мржње према Србима који су последица политике терора коју спроводи режим Албина Куртија. Апсолутно је јасно да је циљ Куртија да протјера преостале Србе са Косова и Метохије и оствари сан албанских шовиниста о етнички чистој територији.

Један од метода Јесу и терористички напади Албанаца на Србе с намјером да се код српског народа на Косову и Метохији створи што већи осјећај страха и угрожености односно да није могућ миран и нормалан живот за Србе на њиховим вјековним огњиштима.

Нажалост, западни центри моћи својим ћутањем или непредузимањем конкретних мјера охрабрују Куртијев режим да свакодневно спроводи насиље према Србима на Косову и Метохији.

УХАПШЕНИ СРБИН ЈЕ ОД 2013. ГОДИНЕ АНГАЖОВАН КАО ПРИПАДНИК У ПОЛИЦИЈИ САМОПРОГЛАШЕНОГ КОСОВА

Протест у Сјеверној Митровици: Ухапшени полицајац Слађан Трајковић није крив

У центру сјеверног дијела Косовске Митровице одржан је мирни протест са којег је поручено да ухапшени бивши припадник Косовске полицијске службе Слађан Трајковић није крив, те затражено његово пуштање на слободу или бар да му буде одређен кућни притвор јер му је здравствено стање погоршано.

Некадашњи припадник тзв. Косовске полицијске службе Слађан Трајковић ухапшен је 15. децембра у Јужној Митровици гдје је отишао да купи лијекове. Њему је 17. децембра одређен притвор од 30 дана, а отпузнен је за наводне ратне злочине против цивилног становништва у Вучитрну 1999. године. Трајковић је некадашњи припадник МУП-а Србије, а у полицији самопроглашеног Косова био је ангажован од 2013. године. Оставку је поднио заједно са осталим полицајцима Србима са сјевера Космета и тренутно се налази у притворском центру у Подујеву.

Учесници скупа подршке Трајковићу носили су транспаренте на којима је писало на српском и албанском језику „Ухапсите мене и ја сам Слађан“, „Мој отац је невин“, „Правда за Слађана!“, „Јел! немам права на лијечење зато што сам Србин?“, „Слађан није криминалац ни злочинац“.

Трајковићева супруга Сузана упутила је апел мисијама Кфора и Еулекса да помогну, истичући да је њен супруг неосновано оптужен.

– У случају мог супруга се види да ми Срби немамо никакву подршку, никакву заштиту и још једном да нагласим да је мој супруг невин – рекла је Трајковићева и поручила да премијер самопроглашеног Косова Албин Курти треба да се преиспита гдје су биле његове полицијске снаге

ФОТО: СНИМАК ЕКРАНА / КОСОВО ОНЛАЈН

када су рађене провјере 2013. године.

Она напомиње да је њен супруг интегрисан у косовску полицију и да су вршене провјере.

– Како је могуће да човек који је радио девет година за њих од прије два мјесеца, када су скинули униформу, буде ратни злочинац? Слађан важи за угледног грађанина и у Бошњачкој махали гдје има подршку свих комшија Албанаца, с тим што нико не смије да изађе јавно и да му пружи подршку баш због Куртијевог терора, зато што су људи преплашени. Имамо 10 свједока, али нико не смије јавно да изађе да му да подршку – рекла је Трајковићева.

Она је упозорила да је здравствено стање њеног супруга угрожено и да он не добија потребну терапију.

– Слали смо таблете са српском маркицом, нису дозволени. Дају му таблете од којих мршава. За 15 дана је смршао пет килограма. Нисмо контактирали никога из међународне заједнице, контактирали смо Кфор и Еулекс, нису хтели да разговарају са нама – навела је Трајковићева.

И Трајковићева кћерка Јелена поновила је да је њен отац невино оптужен.

– Мој отац лежи у импровизованом логору. То није затвор, он би имао

нормалне услове. Њему не дају да адвокат унесе овлашћене које би потписао и тиме овластио мајку да подигне новац са његове банковне картице. Не можемо да подигнемо његову плату да бисмо му уплатили канингу. Он нема право на лијечење, не дозвољавају му лијекове, ништа – навела је Јелена.

Она је замолила представнике међународне заједнице да реагују.

– Ми само тражимо правду и да се спроведе истрага каква треба, да је не спроводи само албанска полиција, већ и неко из Еулекса. Албанска тужитељка је без права слала полицију код свједока, иако су наш отац и адвокат тражили да свједоци дођу у суд и погледају мог оца у очи и кажу да је он крив за то за шта га терете – каже Јелена.

Адвокат Дејан А. Васић, који заступа Слађана Трајковића, захвалио је новинарима и рекао да ће њиховим извјештавањем бити скренута пажња на случај „Трајковића из Митровице“ који је осумњичен да је наводно током 1999. године извршио кривично дјело ратни злочин над цивилним становништвом.

– То је човек који је изнад свега водио рачуна о једнакости и помогао да у насељу у којем је живио, у Бошњачкој махали, не дође до експлозије између Албанаца и Срба. У

миру је живио и са Србима и Албанцима и они су заједнички дошли да му пруже подршку, а да суду прије одлучивања о наставку мјере његовог судског притвора покажу да је ријеч о добром домаћину који није заслужио ово што му се дешава – рекао је Васић.

Он је навео да је поступак тренутно у фази одлучивања о захтјеву тужилаштва за продужење притвора и да би одлука требало да буде донесена данас или сутра.

– Инсистирао сам да се његови пријатељи скупе данас како би суд који треба да донесе одлуку имао у виду да би блажом мјером могло да се постигне да се кривични поступак одвија несметано. Ми тражимо да се Слађану дозволи да дође кући и да се од куће брани против лажних оптужби које му се стављају на терет – рекао је Васић и додао да би, по његовом мишљењу, Трајковић требало под хитно да буде пребачен у болницу у Косовској Митровици код лекара који су га до сада лијечили како би му се спасио живот.

Пријатељ и комшија ухапшеног Слађана Трајковића Арафат Љатићи рекао је да га познаје 23 године и да сматра да је Трајковић на правди Бога оптужен.

– Живио је са Албанцима у Бошњачкој махали, његове колеге Албанци долазили су код њега на славу гдје сам и ја био присутан. Како одједном послје 23 године да неко покаже прстом, ухапси га? Значи, све треба да нас похапсе, да кажу да смо ратни злочинци. Знам да је невин сто посто. То је само нешто политички – додао је Љатићи.

Након окупљања у центру Митровице, родбина, комшије и пријатељи Слађана Трајковића кренули су у протестну шетњу до моста на Ибру.

НАПАДНУТ МЛАДИЋ СТЕФАН ТОМИЋ У КЛОКОТУ ДОК СЕ ВРАЋАО С БОЖИЋНЕ ЛИТУРГИЈЕ

Још један српски младић је на Божић нападнут на Косову и Метохији. Група Албанаца је претукла Стефана Томића (18) из Клокота док се са братом враћао с поноћне Божићне литургије у Цркви Светог Петра и Павла у Клокоту, саопштила је Канцеларија за КиМ.

Након службе у цркви, младић је кренуо код тетке, када га је на путу напала група Албанаца, од којих је неке препознао као обезбјеђење локалног ресторана, наводи Канцеларија за КиМ.

Стефан је задобио повреде ока, руке, абдомена и ногу, а љекарску помоћ је потражио у здравственој установи у Витини.

Са породицом Томић разговарао је и директор Канцеларије за Косово и Метохију Петар Петковић који им је пренио подршку државе Србије која ће бити ту да им помогне.

Читав случај породица је пријавила полицији која је до раних јутарњих сати испитивала Стефана о нападу. – И овај мучки напад на српско дијете на Косову и Метохији показује антисрпску хистерију која влада на Косову и Метохији и колико су Срби, посебно јужно од Ибра угрођени – наведено је у саопштењу.

ПРЕБИЈАЊЕ СРПСКОГ ДЈЕЧАКА СМИШЉЕНО СИЈАЊЕ СТРАХА МЕЂУ СРБИМА НА КОСМЕТУ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да је физички напад на српског дјечака Лазара Милутиновића (15) од стране групе албанских екстремиста у насељу Суви До смишљен чин с циљем континуираног сијања страха међу Србима на Космету. Ради се о етнички мјешовитом насељу у Сремској Митровици гдје се налазе припадници Куртијеве полиције који својим етнички мотивисаним понашањем охрабрују и подстичу албанске екстремисте да наставе са физичким нападима на Србе.

Шовинистички режим Албина Куртија настоји да насилием, кршењем споразума и хушкачком реториком оствари циљ да Срби трајно нестану са Косова и Метохије. Послије покушаја убиства Стефана и Милоша Стојановића у Штрпцу и пребијања Стефана Томића у Клокоту ово је трећи случај напада на српске младиће и дјечаке у посљедњих 15 дана. Трагична је чињеница да за Србе на Косову и Метохији не важе људска права каква имају Албанци већ су изложени све јачим притисцима и све чешићем насиљу.

Линта позива САД и Европску унију да престану подржавати Куртијев шовинистички режим, да коначно снажно осуде насиље према српском народу на Косову и Метохији и захтијевају да налогодавци и починиоци буду ухапшени и адекватно кажњени. Поред тога, САД и Европска унија имају обавезу да заштите Србе и њихову имовину на Косову и Метохији на начин да међународне безбједносне снаге буду присутне у српским срединама како би спријечиле нове нападе албанских екстремиста.

РАЊАВАЊЕ СРБИНА НА БИСТРИЧКОМ МОСТУ – ДЕМОНСТРАЦИЈА ТЕРОРА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да пуцање припадника специјалне Косовске полиције РОСУ на ауто у којем су се налазила двојица Срба, од којих је тешко рањен Миљан Делевић, представља врхунац терора Куртијевог режима.

Куртијеви специјалци су 23. јануара кукавички изрешетали ауто у задњем дијелу и том приликом су ранили Миљана Делевића у леђа, док његов сувозач Душан С. пуклом срећом није рањен или још трагичније није убијен. Мучки напад на двојицу Срба од стране припадника РОСУ, са намјером да их убију, десио се код нелегалног пункта на Бистричком мосту, на магистралном путу Косовска Митровица–Лепосавић.

Линта истиче да Србија треба снажно захтијевати да се специјалне јединице Косовске полиције повуку са сјевера Косова и Метохије јер је у супротности са важећим споразумима. Куртијеви специјалци свакодневно демонстрирају силу, малтретирају и провоцирају српски народ и изазивају све чешиће инциденте с циљем стварања панике и опште несигурности.

Постоје многобројни примјери да су припадници специјалних снага Косовске полиције са аутоматским пушкама заустављали Србе, не само на легалним прелазима већ и на нелегалним пунктима, магистралним путевима или другим мјестима и при томе су се понашали крајње бахато и агресивно. Такође, било је доста случајева физичког насиља.

Линта наводи да је крајње вријеме да САД и Европска унија коначно недвосмислено осуде незаконито и насилничко понашање Косовских специјалаца и пошаљу јасну поруку Куртију да својим неразумним понашањем изазива општи хаос на сјеверу Косова и Метохије.

Случај Рачак – више од двије деценије покушаја да се одбрани истина о лажном поводу за бомбардовање

Тужилаштво у Приштини расписало је међународне потјернице за хапшење 18 Срба који су, наводно, одговорни за убиства у селу Рачак 15. јануара 1999. године. У том селу, у општини Штимље на Косову и Метохији догодио се оружани сукоб између српских безбједносних снага, које су извеле антитерористичку акцију и припадника тзв. ОВК – став је српске стране. Приштина и дио међународне заједнице тврде да је извршен масакр над недужним цивилима. Тадашња верификациона мисија ОЕБС-а на челу са Вилијамом Вокером за догађај је оптужила српске снаге безбједности, што је и био повод за бомбардовање Срп 1999. године. Случај Рачак био је дио оптужнице против званичника СРЈ у Хашком трибуналу, али је тужилац у каснијем поступку одустао од тог дијела оптужнице. Ових дана Вилијем Вокер најављује књигу о случају Рачак и понавља да је у Рачку извршен масакр над цивилима.

Тужилаштво у Приштини расписало је међународну потјерницу за хапшење 18 Срба који су, наводно, одговорни за догађаје у Рачку 1999. године. То је саопштио премијер привремених приштинских институција Албин Курти на комеморацији поводом годишњице тог случаја.

У селу Рачак који се налази у општини Штимље на Космету догодио се оружани сукоб између српских безбједносних снага, које су извеле антитерористичку акцију и припадника тзв. ОВК – став је српске стране. Приштина и дио међународне заједнице тврде да је извршен масакр над недужним цивилима. Тадашња верификациона мисија ОЕБС-а на челу са Вилијамом Вокером за догађај је оптужила српске снаге безбједности, што је и био повод за бомбардовање СРЈ 1999. године. Случај Рачак био је дио оптужнице против званичника СРЈ у Хашком трибуналу, али је тужилац у каснијем поступку одустао од тог дијела оптужнице. Ових дана Вилијем Вокер најављује књигу о случају Рачак и понавља да је у Рачку извршен масакр над цивилима.

Курти оптужује да они који, како каже, „негирају геноцид“, сањају о његовом понављању.

– Не можемо заборавити, не можемо амнестирати. Позивајући се на свједочења из тог времена, изјаве 63 саслушана свједока и доказе Хашког трибунала, косовско тужилаштво је расписало међународне потјернице за 18 особа, Срба, осумњичених за

» Вилијам Вокер у Рачку

учешће у масакру у Рачку – објавио је Курти.

Поводом његове поруке, реаговао је министар за рад, запошљавање, бораčka и социјална питања.

– Колико год се премијер привремених приштинских институција и остали ветерани – терористи трудили да монтираним оптужницама нападају Србе и да прекрајају праву природу антифашистичке акције у Рачку прије 24 године, то им Србија неће дозволити. Докле постојимо, причаћемо нашој дјечи, али и цијелом свијету да је Рачак био и остао легална и легитимна акција наше војске и полиције против терористичке формација тзв. ОВК – истакао је Селаковић.

ШТА ЈЕ УТВРДИЛА СРПСКА ИСТРАГА

Истрага српске полиције и тадашњег дежурног судије утврдила је да међу убијенима нема жена и дјеце, да је већина на себи имала вишеслојну одјећу, војничке цокуле и да су користили оружје. Парафинска рукавица била је позитивна код 37 жртава од 40 убијених.

Истражни судија у случају Рачак Даница Маринковић навела је да је смрт код свих 40 тијела које су пронашли у цамији наступила од повреда нанесених из ватреног оружја из даљине и у сједећем положају, што је, напомиње, закључак који и дан-данас стоји на основу прикупљених доказа.

– Што указује да уопште није било масакра и да уопште нису у питању недужни сељани или цивили у Рачку, која је пласирана лаж у старту и на основу те лажи и преваре искоришћен је Рачак као повод за нас бомбардују, да изврше НАТО агресију на тадашњу СРЈ – истиче Маринковићева.

У филму Слађане Зарић Досије Косово – Рачак пријатељ суда у процесу против Слободана Милошевића Бра-

нислав Тапушковић објаснио је да је код нас парафинска рукавица необорив доказ да сте имали оружје у рукама, барутне честиче.

– Ту се водила полемика и са Бакарком и с Хеленом Рантом. Они су тврдили да је то застарјела метода, да се то нигдје у свијету не користи, позивали су се на нека испитивања која се другачије раде, али морају да се ураде у року од три до шест сати након проналажења тијела, а они то нису урадили на увиђају – подсјетио је Тапушковић.

РЕПОРТЕР ФИГАРОА: МАНИПУЛАЦИЈА ОВК

Еминентни репортер француског *Фигароа* Рено Жирар, свједок дешавања тих дана на Косову и Метохији, тврди да су догађаји у Рачку били вјешта манипулација ОВК како би изазвала међународну војну интервенцију против Срба.

У томе су имали здушну подршку тадашњег шефа мисије ОЕБС-а Вилијама Вокера.

Када је дан послје стигао у село Рачак, затекао је, каже, униформисане припаднике ОВК у цијелом селу и тијела, искључиво мушкараца, поређана једно уз друго.

Можда се, каже Жирар, српске власти нису придржавале правила, закона ратовања, али није то просто био масакр цивилима у селу.

– Било је то село у коме сте имали ровове. Тако да сам био заиста збуњен. Рекао сам да дугујем истину, да кажем шта сам видео. Тако сам сљедећег дана написао чланак, базиран на тим чињеницама. Написао сам да је Вокер можда мало преуранио у давању свог закључка. Била је то веома, ударна вијест. *Фигаро* је то објавио ујутру, а *Монд* послје подне – сјећа се Жирар.

Онда је тај чланак, наглашава, изазвао велику буку.

– Вокер је рекао да је грозан и да неће да ме прими.

Пријатељ Американац ми је рекао: „Ћубре једно, убио си причу. Оно што они воле, ја називам холивудизацијом медија, гдје показујете лоше људе како убијају добре, а Запад гледа и не чини ништа – каже Жирар.

ШТА ЈЕ РЕКАО КАПЕТАН СКОТ, КОЈИ ЈЕ БИО У РАЧКУ

У уторак увече, када је објављен тај чувени чланак, долаже новинар, вечерао је са својим пријатељем Кристофом из *Монда* и са чланом америчког тима који је био у Рачку тог петка.

– Он се зове капетан Скот. Вечерали смо заједно. Питали смо шта се догодило? Зашто нисте рекли у петак Кристофу шта се догађа? Зашто сте чекали суботу да дође ОВК и каже свијету да се десио покољ? Шта се догодило? Одговорио је: „То је веома тешко, ми знамо да нико није био код јарка у петак. Рекао нам је да је у суботу, недељу и понедељак ишао кроз села, да су му људи рекли да понекад мора да се жртвује. Када имате узвишени циљ, морате да се жртвуете – наводи Жирар.

ПРЕМЈЕШТАЊЕ ТИЈЕЛА

Међународна мисија, предвођена Вилијамом Вокером, потрудила се да другачија слика оде у свијет.

Премјештањем тијела албанских бораца, скидањем униформи и упорним лажима за свјетске медије успјели су да од полицијске акције против терориста направе масакр над недужним цивилима.

Такву интерпретацију подржала је и накнадна анализа посебне експертске мисије коју је предводила финска љекарка Хелена Ранта.

Касније је свједочила да је радила под великим Вокеровим притиском. О томе говори филм *Досије Косово – Рачак*.

С. ДУКА И К. МИЛОШЕВИЋ/РТС

» ЖРТВЕ УСТАШКОГ ТЕРОРА: 32 леша српских цивила допремљена са Купреса

Зашто је немогуће писати „заједничку” историју рата у БиХ

ПИШЕ: БОРИС РАДАКОВИЋ

Многи аутори разних професија из већег беха ентитета, настоје да оправдају потезе муслиманских и хрватских сепаратиста у БиХ почетком деведесетих година прошлога вијека.

Један од њих је и Месуд Шадинлија са Института за истраживање злочина против човјечности и међународног права. Занимљиво да се овај аутор, као и многи други, позивају на законе и Устав, али заборављају прегласавања српских представника и једностран пут ка сепаратизму муслиманских и хрватских политичких представника.

У овом тексту осврнућемо се на питање Купреса и почетка сукоба на том простору како их види Шадинлија у својој књизи *Između pravde i realpolitike – Odnos mirovnih planova i vojnih operacija u Bosni i Hercegovini 1992–1995*.

На страни 153 поменуте књиге, Шадинлија о Купресу пише:

„S obzirom na rezultate izbora i apsolutnu pobjedu SDS-a u općini Kupres, HDZ je paralelno odbrambene pripreme započeo u septembru 1991. godine osnivanjem Kriznog štaba, iz kojeg je mjesec dana kasnije izdvojen Operativni štab Teritorijalne odbrane, koji je tajno radio do izbijanja rata. Kao što smo to istakli u poglavlju o elementima oružanih snaga na teritoriji Bosne i Hercegovine prije početka agresije, uprkos činjenici da je punu kontrolu nad OpŠTO Kupres i njenim snagama imao SDS, i mada su odbrambene pripreme HDZ-a bile tajne i formalno ilegalne, one su provedene na konceptu i po doktrini organizacije TO Bosne i Hercegovine, pa su tako najčešće i nominovane.”

Дакле, у Купресу је СДС на изборима добио апсолутну власт, што значи да су Срби били апсолутна већина становништва у тој општини. И онда се против воље народа организују „одбрамбене припреме” које Шадинлија сматра легитимним у борби против наводне агресије. Тако су Срби из Купреса постали агресори на Купрес.

Такође, Шадинлија у својој књизи на више мјеста пише о наводном договору руководства Србије и Хрватске о подјели Босне и Херцеговине. Чак каже како се Срби и Хрвати нису могли договорити коме ће припасти територија Купреса. Међутим, чим се мањински Хрвати организују против српске већине у Купресу то је за Шадинлију легитимна одбрамбена снага. И наводни договори Срба и Хрвата се заборављају. Имајући у виду да су муслимани и Хрвати на почетку грађанског рата у БиХ били савезници, јасно је зашто Шадинлија брани паравојне формације хрватског становништва на том простору.

На следећој 154. страни, Шадинлија открива против кога су се војно организовали Хрвати на Купресу:

„I druga strana vršila je pripreme. Na području Kupresa, Bugojna i Donjeg Vakufa djelovala je 19. partizanska brigada

30. partizanske divizije JNA, čiji su dijelovi tokom prethodne godine iz Slovenije predislocirani u Bosnu i Hercegovinu i ušli u sastav banjalučkog 5. korpusa JNA. Komandno mjesto brigade bilo je u Koprivnici kod Bugojna. Snage jačine tri čete mobilisane su 23. marta, kao jezgra za formiranje bataljona u rejonima Kupresa, Bugojna i Donjeg Vakufa. Na ovo područje je 31. marta stigao i ojačani bataljon iz sastava 11. mtbr kninskog 9. korpusa JNA. Bataljon je bio ojačan haubičkom baterijom 105 mm (6 oruđa) i vodom topova ZIS 76 mm (3 oruđa). Ukupno brojno stanje ovog bataljona bilo je 328 ljudi.”

На основу овога можемо закључити да Шадинлија ЈНА, тада једину легитимну војну силу у Југославији, а тиме и БиХ, сматра непријатељском страном. Тиме он локалне ТО формације, које организују припадници муслиманског и хрватског народа, покушава да стави изнад ЈНА и да им да легитимност. Али, из овога се јасно види да је ријеч о нелегалним сепаратистичким формацијама.

Када говори о борбама око Купреса почетком априла 1992. године, на странама 154. и 155. Шадинлија пише:

„По отпочинјанју борбених дејстава на подручју Купреса ангажовани су и дијелови снага ТО околних већински хрватских опћина, снаге НОС-а и добровољачке јединице из окружења. На бојишту су били присутни и дијелови јединица Хрватске војске.”

Дјеловање хрватских ТО (читај паравојних сепаратистичких снага) из других подручја са хрватском већином, за Шадинлију је легитимно, али није легитимна ЈНА. Још лицемјерније Шадинлија се поставља према снагама НОС-а са подручја Хрватске и БиХ (јединица која је његовала усташку традицију из Другог свјетског рата) и војним јединицама Републике Хрватске. Умјесто да Шадинлија констатује да је Хрватска извршила агресију на Купрес, он све те снаге види као борце против српске агресије у општини са српском већином. Овдје су чак и проуштакне снаге биле легитимне ако су се бориле против српског народа и заједничке државе. Слично као данас у Украјини, гдје се неонацистички батаљони боре за демократију.

Шадинлијина књиге препуна је сличних описа и дефиниција. Он чак даје предност крвој ТО СР БиХ у односу на ЈНА. Тамо гдје су Срби већина и гдје је ТО под српском управом, за Шадинлију су нелегитимне снаге агресора. У општинама са муслиманском и хрватском већином ТО су снаге одбране. Ово је само један примјер у којем стручњаци из већег беха ентитета гледају на прошли грађански рат у БиХ. То нам даље показује, да су изгледи око објективног тумачења догађаја из протеклог рата немогући. Имамо ово на памети када чујемо гласове о писању и учењу некакве заједничке историје у БиХ. То је немогуће!

СРПСКА БОСНА

ПИШЕ: ГОРАН ЛАТИНОВИЋ

Срби живе на територији данашње БиХ од свог досељавања на Балканско полуострво, тј. од прве половине седмог вијека. У Аналима франачког краљевства забиљежено је да су Срби 822. године држали велики дио Далмације, при чему се не мисли на данашњу Далмацију, него на римску провинцију Далмацију, која се простирала од Јадранског мора према ријеци Сави и која је обухватала већи дио данашње БиХ. На тој територији Срби су били снажан народ, који је имао своје старјешине, гдје је врховна власт припадала кнезу, а локална жупанима.

Срби су средином 10. вијека били организовани у пет „земаља”, односно државних заједница, од којих су четири биле у Приморју: Паганија или Неретљанска област, Захумље или Хумска земља, Травунија или Требиње и Дукља или Зета. Сјеверно од њих простирала се Србија, коју су чиниле двије области: Раса или Рашка, на истоку, и Босна, на западу. Западне границе Србије допирале су до Ливна и Цетине, односно до Борове планине код Јајца. Византијски цар и писац Константин Порфирогенит записао је средином 10. вијека само осам насељених градова у Србији, од којих су четири била на територији данашње БиХ: Међурјечје (код Горжда), Котор (код Сарајева), Деник (код Какња) и Соли (данашња Тузла).

СРЕДЊИ ВИЈЕК

Византијски писац Јован Кинам записао је 1150. да ријека Дрина „одваја Босну од остале Србије”, додајући да „Босна није потчињена архижупану Срба, него народ у њој има посебан начин живота и управљања”. У свом спису Кинам је називао Србе Далматима, управо због чињенице да су насељавали велики дио некадашње римске провинције Далмације, а бана Борића, владара Босне, назвао је „егзархом далматске земље Босне”, тј. владарем српске земље Босне. Дакле, српски карактер Босне није био споран, иако она више није била дио Србије, већ је имала своју државност. Босна је у 12. вијеку била под врховном влашћу Угарске, а бан Кулина управљао је својом државом слично као и велики жупан Стефан Немања остатком српских земаља. Ипак, под притиском Угарске развој српске државности у Босни био је заустављен, па чак и уназађен. Без обзира на то римски папа Урбан издао је 1187. повељу у којој је рекао „regnum Servillie Ijuod est Bosna”, што значи „краљевство Србије које је Босна”.

Да су Срби чинили становништво средњовјековне Босне, осим иностраних извора, источних и западних, свједочанства су оставили и владари Босне. Иако се изјашњавао као римокатолик, бан Матеј Нинослав 1240. и 1249. своје поданике, становнике Босне, назвао је Србима, за разлику од Дубровчана који су за њега Власи. Слично је поступио и бан Стефан II Котроманић, који је рекао у повељи Дубровчанима 1333. године да су од четири повеље двије латинске, а дви-

је српске, чиме је потврдио да се у његовој држави говорило српским језиком.

Важан чинилац државности средњовјековне Босне била је и домаћа династија, односно владарски род, као и државни сабор. До успона српске државности у средњовјековној Босни дошло је у другој половини 14. вијека, за вријеме Твртка Котроманића (1353 1391), с тим да је његов претходник, бан Стефан Котроманић, поставио темељ обнови и јачању старе српске државности у Босни. Међутим, идеолошке основе државности у Босни Котроманића биле су друкчије од идеолошких основа државности у Србији Немањића. Иако је код становништва Босне била присутна српска етничка свијест, СПЦ на њеној територији није имала ни издалека онај значај који је имала у држави Немањића, гдје је био успостављен култ Стефана Немање, тј. Светог Симеона Мироточивог и његовог сина Светог Саве.

У средњовјековној Босни дјеловала је јеретичка црква босанска, која није узела активно учешће у политичком животу земље и није утицала на обликовање њене државности. Међутим, ширење Босне за вријеме Твртка Котроманића и његова владавина над великим дијелом старих земаља Немањића навели су га да се крунише за краља, односно да узме титулу која је деценијама припадала Немањићима. Осим тога он је по женској линији био потомак Немањића, јер му је прадед био краљ Драгутин. Твртко Котроманић крунисан је по православној обреду на Митровдан 1377. у манастиру Милешеви, који се налазио у његовој држави. Он је узео и владарско име Стефан, уобичајено у држави Немањића па се већ 1378. назвао „Стефан краљ Србљем и Босне и Поморју и Западним Странама”. Уочиљиво је да се у његовој титули помиње само један народ и три територијалне цјелине, које тај народ насељава и којима он влада. Осим тога Твртко је уз лично име додао и име Стефан, које је у Србији имало државно-симболичко значење и које су узимали и каснији босански владари.

ДВОГЛАВИ ОРАО

Према томе српска државност у средњовјековној Босни оснажена је крунисањем Твртка Котроманића за краља, иако она није доживјела процват као у Србији Немањића, јер владари из династије Котроманића нису успоставили потребну сарадњу са Српском православном црквом па нису добили ни њену подршку. И поред тога краљ Твртко Котроманић себе је сматрао легитимним насљедником Немањића па је поред грба Котроманића користио и грб Немањића – штит са двоглавим орлом, што је чинио и његов насљедник краљ Дабиша.

Иако је свијест о припадности српском народу била присутна код средњовјековног босанског становништва, политичке околности и слаб утицај СПЦ допринијели су да се

развије и осјећај припадности босанској држави. Бан Стефан Котроманић своје поданике називао је и „добрим Бошњанима” или само „Бошњанима”, што се свакако односи на припадност држави, не народу. Он је истовремено поданике немањићке државе називао „Рашанима” па је за њега чак и цар Душан само „рашки цар”, што на посредан начин говори да је и Стефану Котроманићу било јасно да с обје стране ријеке Дрине живе Срби, „Бошњани” у Босни и „Рашани” у Рашкој. Међутим, разлике у вјерском и идеолошком опредељењу, као и у политичком одређењу, спречавале су уједињење српских земаља с обје стране Дрине. Према томе, појам „Бошњанин” први пут је забиљежен тек у првој половини 14. вијека, безмало 500 година након што је у Аналима франачког краљевства поменуто да Срби држе велики дио римске провинције Далмације која је обухватала већи дио данашње БиХ. Појам „Бошњанин” одражава је нову политичку реалност, а не посебан народ.

ИДЕНТИТЕТ

Треба нагласити да се у средњовјековној Босни писало српском ћирилицом и да ниједна повеља из босанске државне канцеларије, почевши од повеље бана Кулина Дубровчанима 1189, није написана у неком другом писму. Рукописна традиција у средњовјековној Босни била је интегрални дио српске књижевности, а заједно са њом и дио византијско-словенске православне књижевности, без обзира на посебност вјерских и црквених прилика у средњовјековној босанској држави. Турском окупацијом српских земаља започео је процес исламизације, који је код једног броја исламизираних Срба довео до промјене идентитета. Академик Милорад Екмечић установио је да су босанскохерцеговачки муслимани од 1868. до 1995. девет пута мијењали име.

Дејтонским споразумом 1995. установљен је назив Бошњаци. Ипак, очигледно да постоје одређене идентитетске недоумице и лутања код савремених националних идеолога па је тако последице грађанског рата у бившој БиХ у Доњем Каменграду код Санског Моста подигнута цамија у част турског султана Мехмеда Освајача, за чије владавине је уништена средњовјековна босанска држава, а истовремено у Сарајеву подижу споменик њеном најзначајнијем владару, краљу Твртку Котроманићу.

Овај апсурд наводи на присјећање ријечи Меше Селимовића: „Ни са ким историја није направила такву шалу као са нама. До јуче смо били оно што данас хоћемо да заборавимо. Али, нисмо постали ни нешто друго. Стали смо на пола пута, забезекнути. Не можемо више никуд. Отргнути смо, а нисмо прихваћени. Као рукавац што га је бујица одвојила од мајке ријеке и нема више ни тока, ни уша, сувише мален да буде језеро, сувише велик да га земља упије. С нејасним осјећањем стида због поријекла и кривнице због отпадништва нећемо да гледамо уназад, а немамо куд да гледамо унапријед, у страху од ма каквог рјешења. Презиру нас и браћа и дошљаци, а ми се бранимо поносом и мржњом. Хтјели смо да се сачувамо, а тако смо се изгубили, да више не знамо ни шта смо”.

ПРЕМИЈЕРА ФИЛМА ОЛУЈА УЗБУРКАЛА ЕМОЦИЈЕ

Рат је зло, које никад ником не треба да се деси

Филм *Олуја* редитеља и сценаристе Милоша Радуновића премијерно је приказан у пуној МТС дворани, а послје пројекције публици су се уз Радуновића поклонили и други многобројни чланови филмске екипе, Јово Максић, Златан Видовић, Марија Микић, Марко Баћевић..., који су поздрављени вишеминутним аплаузом и овацијама. Премијери потресне филмске приче о прогону 250.000 крајишких Срба са својих вјековних огњишта 1995. године присуствовала је и премијерка Србије Ана Брнабић, министар Горан Весић и чланови Владе, као и директор Документационог центра *Веритас* Саво Штрбац.

– Ово је филм о људској тузи. Нисмо се бавили политиком. Пратимо четири породице несрећне, без политичких конотација. Рат је једно зло – рекао је Радуновић новинарима прије пројекције.

Олуја је настала на основу свједочења неколицине учесника догађаја, пада Републике Српске Крајине и протјеривања српског становништва у истоименој хрватској војној акцији. Радуновић је рекао да је снимити тужан и мучан филм послје чије гледања нико не би требало више да зарати.

– Не бих пожелио никоме да се ово понови икад више. Поготово не нама – додао је редитељ.

Више од два и по сата публици је са пажњом пратила

ФОТО: ЈАДРАНКА МИЛИЋ / ЛАНГУТ

причу, а у дворани је владао готово потпуни мук. У сали су се на моменте чули тихи јецаји, а послје пројекције нико није био равнодушан.

Маестралном и вјеродостојном глумом умјетници су оправдали очекивања. Обичног човјека и војника Илију, игра Јово Максић. У жељи да спријечи даље нападе на село, гдје је замало остао без сина Петра, формира диверзантску јединицу са циљем да уништи непријатељско гнездо. Максић истиче да су сви у филм ушли с идејом да се тако нешто никад и никоме не понови.

– *Олуја* је једна врста опела свим тим људима. Био сам дио тог историјског тренутка, па је јасно да не могу бити објективан. Имао сам и велику одго-

ворност према свим тим људима – каже Максић.

Публици се поклонили и Златан Видовић, који је тумачио ликове двојице браће близанаца, свештеника и војника.

– Екипа је радила вјерујући у филм, да раде нешто јако значајно, истинито, поштено и потребно. Рат је велико зло, које никад не треба да дозволимо да се деси, свако друго рјешење је боље. Колатерална штета су мали људи који имају само име и презиме, своје породице и земљу, обичаје. Бивају увучени у ковитлац ратних несрећа и највише страдају. Ови који то изазвају на вријеме се склоне – рекао је Видовић.

Олуја је радила *Омеџа* продукција под покровитељством Телекома Србије.

ПОСЉЕДЊА ЈАЊИЋЕВА УЛОГА

На поклону публици екипа филма поменула је и недавно преминулог Давора Јањића, који је маестрално одиграо и своју посљедњу улогу, лик Браце, ратног профитера.

БРНАБИЋ: МНОГО ДУГУЈЕМО КРАЈИШНИЦИМА

– Србија данас има храбрости да прича о злочинима почињеним над нашим народом. Зато *Дара* и *Олуја*, зато државна церемонија обиљежавања *Олује*, највећег етничког чишћења на тлу Европе од Другог свјетског рата, зато процесуирање одговорних за ратни злочин на Петровачкој цести. Честитам свима који су учествовали у стварању филма *Олуја*. Хвала вам. Ово је велико и важно остварење на понос свих нас, али такође изузетно важно због универзалне правде и истине, због храбрих Крајишника којима толико дугујемо – објавила је након пројекције премијерка Србије, Ана Брнабић на свом Твитер налогу.

ВЕСИЋ: ДУХ КРАЈИНЕ ЖИВИ ВЈЕЧНО!

Министар грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Србије Горан Весић је након филма изјавио да филм тјера на плач због страдања наших сународника. – Ово је прича која нас опомиње на наше грешке током историје, али и прича која нас чини поносним јер опет ни по коју цијену нисмо хтели да се одрекнемо слободе. Дух Крајине данас живи широм Србије и живјеће вјечно, то је наша пobjеда. А не знам какву „пobjеду“ могу да славе они који су Далмацију, Личку, Кордун, Банију и Западну Славонију оставили без Срба који су ту живјели вијековима. Они којима су Срби кроз историју доносили слободу док су они „китили цвијећем сваког освајача, певајућ им химне бестидно и гласно“.

ГЛУМАЦ ЈОВО МАКСИЋ ЈЕ И САМ БИО ЖРТВА ЗЛОЧИНАЧКЕ АКЦИЈЕ ОЛУЈА

Ово није филм за црвене тепихе

ФОТО: ОМЕГА ПРОДУКЦИЈА

Главни глумац у филму је Јово Максић који је дао лични печат овом пројекту. Наиме, рођен је у Босанском Грахову, а одрастао у Книну, гдје је живио све до прогона Срба из Хрватске и злочиначке операције *Олуја*.

Након тога, Максић је дошао право у Београд гдје је уписао Факултет драмских умјетности у класи професора Предрага Бајчетића и дипломирао је 1998. године. Био је стипендиста Народног позоришта *Штерија* из Вршца, онда дуго запослен као стални члан Малог позоришта *Душко Раговић*, док је данас у сталном ансамблу Београдског драмског позоришта.

Максић је филм доживио веома емотивно. – Врло се чудно осјећам, јер филм није као за све друге премијере, када имате неку врсту радости. Ово није филм за црвене тепихе. Ово је као када улазите у храм, изађете из њега, без еуфорије – рекао је Максић који у филму игра лик Илије.

– Не тумачим себе из тог периода, то је сигурно, али ипак у сваком мом јунаку негдје угради самог себе. Зато је апсолутно немогуће дистанцирати се, не можете то урадити, врло је све то чудно, нема тачне дефиниције – сматра Максић који је изразио велику захвалност људима који су у њега вјеровали.

– Дао сам све од себе и надам се да сам испунио очекивања. Људи треба да схвате да филм није позив на линч или на освету, већ један позив да се не деси никад више овако нешто. Немам ништа против да све три стране које су биле у овом зачараном кругу зла, представе неку своју причу. Ми смо и жељели да направимо филм који ћемо посветити

тим жртвама. Ту може да се препозна свако ко има барем мало неке трагичне свијести, да неке ствари сагледа, да не посматра уским очима и погледом – закључио је глумац Јово Максић.

У филму *Олуја*, осим Јове Максића, играју још – Златан Видовић (серија *Певачица*, филмови *Лихвар*, *Дара из Јасеновца*), Марко Баћевић, Новак Билбија, Љубиша Милишић, Марија Микић, Јелена Човић, Милица Станковић, Иван Вујић, Јаков Јевтовић, и недавно преминули Давор Јањић (1969–2022).

РАЂЕН: СРПСКИ ПОВРАТНИЦИ У ОТИШИЋУ ИЗЛОЖЕНИ БРОЈНИМ ПРОБЛЕМИМА

Српско повратничко село Отишић једино у Сплитско-далматинској жупанији нема ријешен проблем водоснабдијевања, путне и стамбене инфраструктуре, рекао је предсједник Вијећа српске националне мањине у Врлици у Хрватској Жељко Рађен.

Он је указао да је један од горућих проблема стока у власништву једне хрватске породице која несметано и бесправно пасе на српским повратничким имањима и наноси штету.

– То је стока из сусједног села Маовица, у власништву једне хрватске породице. Око 300 крава и 700 оваца, која дуго времена лута нашим селом без икаквог надзора, наноси огромну штету имањима српских повратника – рекао је Рађен.

Према његовим ријечима, у Врлици данас живи свега око 120 Срба, док у Отишићу, у Далмацији, има само једно дијете.

– Данас у Отишићу има само једно дијете које у школу иде у Книн, док је у неким прошлим временима Отишић имао двије школе у којима је било око 300 ученика – наводи Рађен.

Он је подсетио да је у Отишићу прије рата живјело око 1.200 Срба, а данас их је 40.

– Врлика је једина општина у Сплитско-далматинској жупанији гдје је, према попису становништва, Срба више него претходних година, али само зато што је у паду број већинског становништва – објашњава Рађен.

Он је истакао да повратнички живот јесте тежак, али је позвао све оне који размишљају о повратку да се врате у Врлику и Далмацију.

– Услови јесу тешки, али треба се борити и радити, јер када би нас било више далеко би било лакше свима – нагласио је Рађен за *Срну*.

Српско село Отишић је смјештено између Врлике и Сиња, подно планине Свилаје на југоистоку и акумулационог језера Перуча.

Заузимајући простор површине 51 километар квадратни са 13 заселака и 1.200 становника прије рата, било је највеће село сињске општине.

Неколико десетина житеља Отишића вјерује да ће се у њихов завичај вратити живот, са поруком да је обнова духовности запрва обнова живота у Далмацији. О томе свједочи и обнова Храма Светог архангела Михаила који датира из 1889. године и Парохијског дома. **РТРС**

КОКАНОВИЋ: НЕОПРАВДАНО ШТО СРБИ У СЛОВЕНИЈИ НЕМАЈУ СТАТУС НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ

Срби у Словенији су најбројнија етничка заједница и потпуно је неоправдано што немају статус националне мањине, изјавио је предсједник Савеза Срба Словеније Владимир Кокановић. Он је навео да је Словенија једина држава у региону која Србима није дала никакав статус што чуди и због чињенице да је управо прва земља западног Балкана која је постала пуноправна чланица ЕУ, организације која инсистира на поштовању мањинских права и рјешавању статусног питања мањина. Он је додао да остаје да се види да ли ће ново словеначко руководство имати више слуха да ријешити ово питање чије је рјешавање питања искључиво ствар политичке воље највиших политичких чинилаца.

Кокановић је у тексту за београдску *Политику* указао да, према анализама и истраживању српских организација, у овом тренутку Срба у Словенији има око 200.000, што је укупно 10 одсто становништва.

С друге стране, Србија је Словенцима којих има око 0,4 одсто у Србији, дала статус националне мањине, па је реално очекивати да ће Словенија ријешити статусно питање Срба у тој држави.

– Ако се узме у обзир да су Срби у Словенији аутохтони и да су званично најбројнија мањинска заједница, као и да се ради о два пријатељска народа и државе, с пуним правом се може рећи да је потпуно неоправдано што Срби у Словенији немају припадајући статус националне мањине – нагласио је Кокановић.

Кокановић је рекао да је за Србе важно постојање српских друштава у Словенији и Српске православне цркве, која је окупљала и чувала српски идентитет.

Он је подсетио да односи два народа датирају још од 15. вијека, па се може тврдити да су Срби у Словенији аутохтони. **РТРС**

ЂОРЂЕ РАДАНОВИЋ О СТАЊУ У ФБИХ

На српској земљи саграђено пет џамија

Заштиту имовинских и стварних права Срба у ФБиХ затражило је 2.771 лице који су се до сада обратили Канцеларији за стручну правну помоћ у Бијељини, а на српској земљи изграђено је неколико џамија, рекао је Срнџи Ђорђе Радановић, координатор правне помоћи избјеглим, раселиним и другим лицима из ФБиХ.

која су преминула – рекао је Радановић.

Према његовим ријечима, истовремено у ФБиХ тече поступак успоставе земљишних књига који доводи до тога да се у грађевинама као власник уписује држава на земљи која је у катастру српска.

Он је додао да им се странке најчешће обраћају ради пружања општих информација о успостави и замјени земљишне књиге, замјени катастарских евиденција, ради правних саветовања у вези са започињањем оставинских поступака и поучавања о правима која се уписују у земљишну књигу и у катастар.

У скорије вријеме, напоменуто је, јављају се проблеми у вези са спровођењем рјешења о наслеђивању лица која су одселила на територију Србије и дијаспоре.

– Долази до проблема јер суд у Србији одбија да расправља заоставштину која се односи на непокретности са подручја ФБиХ иза лица која су преминула на њиховој територији и упућује странке на суд у мјесту гдје се налазе непокретности. Због тога странке одустају и имовина остаје уписана на њиховим прецима, временом прелази у власништво других лица која на терену користе земљу – појаснио је Радановић.

МАРЧЕТА: УТВРДИТИ ТАЧНЕ ПОДАТКЕ О ОДУЗЕТОЈ СРПСКОЈ ИМОВИНИ

Предсједник Удружења протјераних грађана општине Дрвар Миле Марчета истакао је да се морају утврдити тачни подаци о бесправно одузетој српској земљи на подручју ФБиХ и покренути поступак њеног враћања стварним власницима.

– На подручју Сарајева подигнут је велики број џамија, али није утврђено да ли су изграђене на приватном или државном земљишту. Након утврђивања стварног стања протјерани Срби у ФБиХ морају покренути поступак враћања бесправно одузете имовине и измијештања џамија по угледу на рушење православне цркве у Коњевић Пољу – истакао је Марчета. Он је рекао да подржава одлуку Уставног суда ФБиХ у којој се наводи да су природни ресурси у надлежности локалних заједница. – На подручју Дрвара, Гламоча и Грахова годинама се врши бесправна сјеча шуме и одвозе милиони кубика трупаца од чега локалне заједнице немају никакве користи – закључио је Марчета.

ПУЗИГАЋА: СРБИ ДА ПОДНЕСУ ТУЖБЕ ЗА ОДУЗЕТУ ИМОВИНУ У ФБИХ

Предсједник Удружења радника и инвалида рада избјеглих из Хрватске са држављанством БиХ, Никола Пузигаћа, позвао је Србе да поднесу појединачне тужбе због одузете имовине у Федерацији БиХ и потврдио да ће и ово удружење предузети све правне радње ради заштите њихових имовинских права.

– Општина Сански Мост у Мјесној заједници Лушци Паланка, одузела је приватну имовину гдје је живјело 15.000 Срба који су се углавном бавили пољопривредом и били запослени у земљорадничкој задрузи – рекао је Пузигаћа Срнџи.

ОБИЉЕЖЕНО 30 ГОДИНА ОД СТРАДАЊА СРБА У РАВНИМ КОТАРИМА И НА МАЛОМ АЛАНУ

Породице губе наду да ће сахранити своје најмилије

Удружење породица несталих и погинулих лица Суза је у недељу 22. јануара 2023. године у Цркви Светог Марка у Београду парастосом обиљежило 30 година од страдања Срба у Равним Котарима и на Малом Алану када је страдало 348 Срба, међу којима је било 35 жена и троје дјеце старости до 12 година.

Највише су страдала три српска села Ислам Грчки, Кашић и Смоковић, а као мјешовита села Мурвица, Црно, Земуник Горњи, Пољича и Ислам Латински.

Припадници хрватских оружаних снага опљачкали су, опустошили и уништили богата српска имања, а културне споменике, гробља и цркве девастирали, оскрнављивали и порушили, међу којима и Дворе Јанковић Стојана у Исламу Грчком са Црквом Светог Георгија, која датира из 1675. године, а у којој је сахрањен познати књижевник Владан Десница.

Нажалост, још нико није осуђен за те страховите злочине, готово 350 убијених и несталих Срба, али и протјеривање више од 10.000 људи са подручја Равних Котара, које су планирали и извели хрватски генерали Јанко Бобетко, Анте Готовина, Анте Росо, Мирко Норац и Младен Маркач уз одобрење тадашњег предсједника Хрватске Франје Туђмана.

Предсједница Удружења Суза Драгана Ђукић истиче да се и послје дугих 30 година након акције Масленица не зна судбина 11 несталих, од којих су шесторо цивили.

– Породице и даље живе у болној неизвесности, и полако губе наду да ће достојно сахранити своје најмилије. И оним породицама које знају како су страдали њихови чланови породице је исто тако тешко јер нема саосјећања, ријетко се сјети невино страдалих и о тим злочинима се не говори. Не говори се о томе да нико за њих није осуђен. Као да се ништа није догодило, а њихова једина кривица је била та што су били Срби.

Након парастоса присутнима се својом бесједом обратио војни свештеник протојереј Ђорђе Стојисављевић који је навео да је ово тужни дан за српски род.

– Ми који овдје стојимо под сводовима овог велелепног храма смо добили кредит за живот захваљујући свима онима који су тамо пали, али и на свим другим бојиштима. Што су страдали? Страдали су само зато што су се тако звали, што су чували своја огњишта. Чувајући сјећања на њих, ми у себи у својој крви чувамо, не освету, не мржњу, него потребу да останемо као народ који је племенит.

Парастосу је присуствовао и народ-

ни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодрог Линта који поново позива Тужилаштво за ратне злочине да коначно покрене истрагу и подигне оптужнице против одговорних лица.

– Не смијемо никада дозволити да се заборави некажњени злочин над српским народом Равних Котара и на подручју Велебита и не смијемо никада престати говорити о српским жртвама. Један од начина борбе за истину о страдању нашег народа јесте да Србија у Београду оснује Меморијални центар српских жртва деведесетих година на подручју бивше Југославије.

Из *Веритаса* наводе да се један од тежих злочина десио већ првог дана агресије на превоју Мали Алан на Велебиту, у непосредној близини осматрачнице УНПРОФОР-а, када су припадници хрватске специјалне полиције из засједке убили и масакрирали 22 припадника Српске војске Крајине (СВК) с подручја Грачаца. Овај масакр починили су припадници Петог вода из састава *Алфе*, којим је командовао Милијан Бркић звани Васо, донедањи замјеник предсједника ХДЗ-а и потпредсједник Хрватског Сабора у претходном сазиву.

Након парастоса положени су вијенци и цвијеће на Споменик жртва ратова деведесетих у Ташмајданском парку.

ДРАГАНА БОКУН

СЈЕЋАЊЕ НА ВИТЕЗОВЕ СА КОРДУНА

Ове године навршава се 30 година од агресије на Равне Котаре, на народ, имовину и територију заштићене зоне Југ УН-а. Дана 22. јануара 1993. године хрватска војска и полиција изводе напад на српска села у сјеверној Далмацији и то првенствено на: Масленицу, Новиград, Ислам Грчки, Ислам Латински, подручје аеродрома Земуник и остала српска села у задарском залеђу. Био је то изузетно јак и прецизно концентрисан удар на малобројно српско становништво и његову територију. Нападнут је изузетно велики простор југа Републике Српске Крајине. Влада, војска и врховни Савјет одбране прогласили су ванредно стање и борбenu готовост највишег нивоа.

Све је било подређено одбрани живота и имовине српског народа Равних Котара. Међу првима у помоћ и пут сјеверне Далмације кренуле су војне и полицијске јединице са Кордуна. Од војних јединица први је кренуо интервентни батаљон 11. пјешадијске бригаде из Војнића, а затим и Јединица за посебне намјене Милиције Крајине, одред из полиције Војнић, те извиђачко диверзантски одред 21. кордунашког корпуса.

Дана 23. јануара 1993. године у сјеверну Далмацију је послат и 21. оклопни батаљон тенкова М-84 Кордунашког корпуса. Ово је био и највећи борбени тенковски марш у рату на бившим југословенским просторима. Колона тенкова је кренула испред Керамике у Војнићу и упутила се

на пут далак 250 км кроз снијегом завејану и ледом оковану Лику. Путовали су 24 сата са ратним борбеним гусјеницама. Кад су стигли у Далмацију била је то већ ноћ 24. јануара и из маршевског поретка су ушли директно у борбене операције. У ноћи 25. на 26. јануар у тешким борбама храбро падају и први хероји из састава милиције из Војнића.

У ширем рејону села Кашић и Паљув, те Придраге и Новиграда у истом дану гину полицијски припадници јединице за посебне намјене из Војнића и то: Бранко Банда, стар 28 година из Коларића, Војнић, Стаменко Борић, стар 24 године из Војнића, Жељко Рајић, стар 22 године из Рајић Брда, Војнић и Милан Драгић, стар 21 годину из Војнића. Истог дана у битки код Новиграда гине и Милош Самарџија из Славског Поља, Вргинмост, који је био припадник 19. вргинмошћанске пјешадијске бригаде 21. кордунашког корпуса. У наставку борби дана 4. фебруара 1993. године погинуо је и пети полицајац из станице полиције Војнић Предраг Вила, стар 30 година из села Купљенско, Војнић.

Тог истог дана 4. фебруара 1993. године приликом погибије петорице припадника Вукова са Вучјака, по тада тешко рањеног Вељка Миланковића кроз непријатељску ватру ризикујући сопствени живот одлази и износи га припадник 21. кордунашког корпуса, јунак Марко из Војнића и предаје га санитару, одакле се

Вељко даље транспортује на ВМА у Београд гдје је од послједица тешког рањавања преминуо.

Прва четворица бораца и полицајаца станице Војнић погинула су на изузетно тешком и кршевитом простору и подручју, те на таквом мјесту да их саборци нису могли извући са бојишта. Тада се чекао наш контранпад.

Да неизвјесност и агонија буду веће све је трајало неколико дана и тада су извучена тијела и допремљена сва петорица. Тих тмурних и црних ратних дана у Војнићу и његовој околини била је незапамћена жалост. На сахрањивање ових храбрих јунака чекало се око 10 дана.

У даљим борбама 7. фебруара 1993. године у Кашићу живот губи и шести полицајац Дракулић Богдан, стар 41 годину из Карловца. Црна серија палих бораца са Кордуна завршава се са последњим пострадалим борцем Ранком Перенчевићем из села Остројем, Вргинмост, припадником 19. вргинмошћанске пјешадијске бригаде 21. кордунашког корпуса. Било је ово прво велико страдање послје новембарских и децембарских борби 1992. године на очувању Коридора код Орашја у Босанској Посавини кад су масовно страдали борци из 13. слуњске бригаде са Кордуна.

ДУШКО ДЕЈАНОВИЋ

коришћени подаци из књиге *Кордун у рату 1990–1995.* и списак страдалих из архиве *Веритаса*.

КОНТРОВЕРЗНИ ПОДАЦИ НА ИНТЕРНЕТУ - ГДЈЕ ЈЕ И КАКО СТРАДАО НОВИЦА ЧАНОВИЋ

ШАМПИОНИ НЕ УМИРУ

ПИШЕ: САВО ШТРБАЦ

Хрватске оружане снаге су 22. јануара 1993. извршиле агресију под кодним називом *Масленица* на јужне дијелове Републике Српске Крајине (РСК). У наредних неколико дана успјеле су да заузму неколико десетина квадратних километара на Равним Котарима, укључујући и аеродром *Земуник* и неколико висова на Велебиту, и да преузму контролу над браном и хидроелектраном Перућа.

У овој агресији је, према *Веритасовој* евиденцији, погинуло и нестало 348 Срба, међу којима и 65 добровољаца са простора Србије и БиХ, који су дошли на Равне Котаре да заједно са домицилним Србима бране њихова вијековна огњишта.

ЗАВИДНА СПОРТСКА БИОГРАФИЈА

Један од добровољаца који је бранио Равне Котаре био је и Новица Чановић, познати југословенски атлетичар, којем и поклањам ову причу.

На Фејсбуку Атлетског савеза Југославије пише: „Новица ЧАНОВИЋ (1961–1993) бавио се атлетиком у периоду од 1977. до 1990. Обравао је рекорд Југославије у скоку у вис 4 пута, а првак Југославије је био чак 6 пута. За атлетску репрезентацију наступао је 30 пута и 5 пута као јуниор. Учесник је Олимпијских игара 1984. (2,15) и Европског првенства 1982. (2,18). На Универзијади учествовао је два пута: 1983. (2,10) и 1985. год. (2,20). Учесник је Европског првенства у дворани 1983. (2,20) и 1986. (2,20). Тренер му је био Миљенко Рак“, уз додатак да је у скоку у вис 1985. и 1996. прескочио 2,28 што је његов лични рекорд, а исти рекорд је постигао и у скоку у вис у дворани 1996, док је у те двије године постигао личне рекорде и у трци са препонама на 110 м (15,7), у скоку у даљ (6,91) и у троскоку (14,50).

На интернетској страници Хрватског атлетског савеза у рубрици „државни рекорди на отвореном“ пише да рекорд у скоку у вис од 2,28 држи Новица Чановић, постигнут 6. јула 1985. у Сплиту, а у рубрици „државни рекорди у дворани“ да држи исти атлетичар са истим резултатом, постигнут 25. фебруара 1986. у Солуну.

У википедији ср, поред већ наведених спортских резултата, пише да је Чановић старином из села Бршно код Никшића, гдје му се родио отац Милисав, који се касније преселио у Македонију, гдје је Новица и рођен 1961. у Куманову; да је бивши југословенски атлетичар и специјалиста за скок у вис, да је био члан АК *Славонија* из Осијека; да је био првак Југославије у скоку у вис на отвореном 1982, 1983, 1984, 1986. и 1987, а 1987. и у дво-

» Новица Чановић је у Сплиту 1985. године прескочио 2,28 центиметара што је и данас рекорд у Хрватској

рани; пред крај 1990, у двадестосмој години живота, да се повукао из атлетике; послје спортске каријере да је приступио Српској војсци Крајине у циљу заштите српског народа Крајине; да је 3. јуна 1993. тешко рањен на линији книнског фронта од хрватских снага и преминуо истог дана у Републичком клиничком центру *Свети Сава* у Книну те да је сахрањен у родном селу свог оца.

КОНТРАДИКТОРНИ ПОДАЦИ О МЈЕСТУ И ВРЕМЕНУ СТРАДАЊА

Изнесени подаци о мјестима и временима рањавања и смрти овог врсног атлетичара из времена СФРЈ, не слажу се са *Веритасовим* подацима, што је и привукло пажњу мојих сарадника ових дана када обиљежавамо почетак хрватске агресије на Равне Котаре.

Наиме, према *Веритасовим* подацима, Чановић је рањен 14. јануара 1994, у засеку Поздери, који припада равнокотарском селу Кашић, док је преминуо 23. јануара исте године на Ургентном центру у Београду, који су преузети са службеног списка погинулих бораца ЈНА, СВК, ТО и добровољаца, вођеном при ГШ СВК.

На неким другим пописима жртава, као мјесто Чановићева рањавања и смрти наводи се и Велика Глава у залеђу Шибеника, а на неким се као мјесто смрти наводи и болница у Бањалуци.

СВЈЕДОЧЕЊЕ РАТНОГ КОМАНДАНТА

У трагању за тачним подацима, позовем у помоћ Зорана Лакића, ратног команданта ШТО Бенковац, који има „слоновско памћење“, од којег сам и чуо ове детаље.

Још му је увијек свјеже памћење на овог легендарног атлетичара „високог и мршаваг момка, финог изгледа и понашања“, са којим је и сам био у контакту више пута. Чановић је на Равне Котаре дошао половином 1993. са још неколико спорташа и све вријеме је био на положају у Поздерима, што је заправо била прва лини-

ја фронта према Хрватима. Прије доласка у Поздере већ је био на сјевернодалматинском ратишту, највјероватније у шибенском залеђу, одакле је и дошао на равнокотарско ратиште. Чановић је за Божићне празнике 1994. добио неколико дана одсуства које је желио провести са породицом и пријатељима у Београду. По повратку се јавио у команду, која се налазила на Дебелом брду у Биљанима Горњим, одакле су га колима пребацили до близу положаја његове јединице. Чим је дошао до положаја, попео се на осматрачницу и узео поглед са намјером да „баци поглед“ на непријатељске положаје и истог момента добио је метак у око из снајпера. Пошто је повреда била изузетно тешка, хеликоптером су га пребацили до Книна. За десетак дана добили су вијест да је подлегао повредама, али се не сјећа у којој је болници преминуо.

На основу Зоранове приче, закључили смо да су тачни подаци који су наведени на поменутом списку ГШ СВК, које је *Веритас* већ раније преузео. Подаци који се наводе у другим изворима (о погибији 3. јуна 1993. и на Великој Глави) коинцидирају са његовим преласком са шибенског на бенковачко ратиште.

ЗАДЊИ РЕКОРД ИЗ КРАЈИНЕ КОЈИ ЈОШ УВИЈЕК СТОЈИ У ХРВАТСКИМ СТАТИСТИКАМА

Трагајући за Чановићевим биографским подацима наиђох и на текст хрватског новинара Игора Суљагића, под насловом *2,28 – њрича о нашем најбизарнијем рекорду. Чак ни Гинис нема шакав*, објављеном на интернету 30. марта 2021, у којем аутор прича да се сјећа „вијести у спортском прегледу, па и ТВ снимке скока с којим је Новица Чановић из осјечког атлетског клуба тамо негдје 1985. у Сплиту прескочио великих 2,28, што је био нови рекорд Хрватске, и што је још и данас хрватски рекорд у скоку у вис за мушкарце. Суљагић пише и да је Новица Чановић, који

је највеће спортске успјехе остварио у Хрватској, погинуо „на ратној fronti али на оној другој страни, као војник тзв. РСК у Книну 1993“, уз коментар да је „тешко наћи игдје у свијету атлетичара који је и данас рекордер државе против које се борио и погинуо с пушком... Према томе када неки од будућих хрватских висаша прескочи више од 2,28 знат ћете да је пао и задњи рекорд из бивше побуњеничке Крајине који још увијек стоји у хрватским статистикама... Поука коју сам извукао из ове приче на главни проблем сваке емиграције / дијаспоре: у реду је отићи ако ниси задовољан и није ово твој дом, сви смо то чинили у животу, али немој мрзети ову земљу.“

Можда је и тачна констатација поменутог хрватског новинара да је „тешко наћи игдје у свијету атлетичара који је и данас рекордер државе против које се борио и погинуо с пушком“. Али не вјерујем да је Чановић мрзео земљу за коју се борио на спортским такмичењима.

ОСТАО ОМИЉЕН МЕЂУ СВИМА КОЈИ СУ ГА ПОЗНАВАЛИ

Он је замрзео власт у тој земљи која је, на крилима усташке идеологије, поклича и знамења, под којим су у Другом свјетском рату страдали многи Срби, Јевреји и Роми само због своје националне или етничке припадности, и борио се на бојном пољу да се то не понови.

То се може закључити и из коментара које су на сајту АСЈ, испод текста са Чановићевим спортским резултатима, оставили многи југословенски спорташи његови савременици, од којих цитирам неколико: Еди Нинчевић, Хрват: „Волио сам тог човика, нека ме сваки пут оставија без медаље на важним натјечањима, за један покушај“; Златан Сарачевић, Бошњак: „Ноца, мој драги клупски пријатељу, цимеру, радо те се сјећам, почивај у миру“; Тамара Малешев, Српкиња: „Почивај у миру, шампионе“. А ја додајем: „Шампиони не умиру“. **ДИЦ ВЕРИТАС**

КОМЕМОРАЦИЈА СТРАДАЛИМА УСТАШКОГ МАСАКРА У ВОЋИНУ

Вијеће српске националне мањине Вировитичко-подравске жупаније и Воћина у суботу, 14. јануара, обиљежили су 81. годишњицу најтрагичнијег дана на овим просторима који се догодио током Другог свјетског рата када је више усташких јединица у неколико дана погубило 267 мјештана Јоргића, Зубића, Добрића, Кометника и Секулинаца у општини Воћин – пишу *Новости*. Усташе су их ухапсиле и злостављале због одмазде за партизанску акцију на Папуку у којој су погинула петорица усташа. Тристотињак усташа и домобрана 13. јануара почело је пљачкати и палити куће. Они који су покушали побјећи или су пружали отпор на лицу мјеста су убијени, а сви остали одведени су у Воћин. Утјерали су их у мали подрум старе општинске зграде, а како није било мјеста за све, оне прве натјерали су да легну па су остали улазили преко њих. Ко није хтио био је пробијен бајонетом. Укупно су их успјели угурати око 150, док су остали били затворени у оближњем дрвеном магазину да би их сутрадан, 14. јануара, стрељали.

Замјеник жупана Вировитичко-подравске жупаније Игор Павковић истакао је примјер Саве Бојчића, једног од деветоро преживјелих, који је касније свједочио што се догодило. Спасио их је Лука Мустапић, усташки наредник, који је због сарадње с окупатором одробијао девет година. Мустапић је дошао на отворење костурнице и показао, како је рекао Павковић, да се и у злом времену може бити добар човјек.

Лазо Ђокић је код спомен-костурнице у име Савеза антифашистичких бораца и антифашиста истакао важност његовања културе сјећања што је обавеза свих антифашиста.

Тајник Вировитичко-подравске жупаније Иван Хорват, добитник СХВ-ове награде *Светозар Прибичевић* за унапређење хрватско-српских односа, рекао је да сјећање на овај трагичан догађај зближава људе и да нема човјека с душом који на овом стратишту не би сагнуо главу. Одржана је и света литургија, а програм је отворен сјећењем славског колача у присуству тројице свештеника предвођених слатинским парохом Гаћешом. Коменорацији су присуствовали и амбасадорка Републике Србије у Хрватској Јелена Милић, замјеник жупана Пожешко-славонске жупаније Никола Ивановић, председник ВСНМ-а Пакраца Милан Козловић, председница жупанијског ВСНМ-а Милена Лазивић...

81 ГОДИНА ОД МАСАКРА У ДРАКСЕНИЋУ

У Драксенићу код Козарске Дубице обиљежена је 81 година од страдања 208 Срба које су на Мали Божић 1942. године у цркви убили усташе. У Цркви Светог апостола Марка служена је литургија, а на темељима старе конзервиране цркве служен је парастос и положени вијенци. Парох демировачко-драксенићки Саша Тошановић истакао је да усташе нису успјеле у својој намјери да затру српски народ на овом подручју, иако се крв тада преливала преко прага цркве.

– Убијени цивили, жене и дјеца, седам дана раније славили су Христово рођење у цркви гдје су убијени, а све оно што је са Христом рођено са Христом ће и васкрснути – поручио је Тошановић.

Од 13. до 15. јануара 1942. године око 800 усташа из Јасеновца, предвођених злогласним Максом Лубурићем, уз помоћ домобранске војске у Градини, Ђуклинцу и Драксенићу убиле су и поклале око 360 Срба, међу којима је било жена и дјеце.

Највећи масакр над Србима усташе су извршиле у цркви у селу Драксенић, гдје их је убијено 208.

17 ГОДИНА ОД БРУТАЛНОГ УБИСТВА РАДЕ АБАЗОВИЋ

На породичном гробљу у селу Бјелогорци надомак Рогаџице, чланови породице прислужили су свијеће и одали пошту Ради Абазовић, коју су припадници ЕУФОР-а смртно ранили 2006. године. Тада су тешко ранили Радиног супруга Драгомира и малољетног сина Драгољуба. Команда ЕУФОР-а никада није признала да су италијански карабињери осино, грешком, пуцали на цивиле, нити је за мирнодопску голготу породице Абазовић било ко одговарао.

БОЖИЋНЕ ПЕЧЕНИЦЕ ЗА 80 ПОРОДИЦА НА БАНИЈИ

Печенице поводом најрадоснијег хришћанског празника Божића за 80 породица које живе у Банији обезбиједио је добротвор Данијел Додош из Швајцарске, чији корени вуку са Баније. Он је заједно са Срђаном Марином и Пером Грабуџијом обезбиједио печенице за породице које живе у селима Стрмен, Црквени Бок, Ивањски Бок, Словинци, Шаш, Живаја, Костреша.

– Овим даривањем, желимо да покажемо да мјештани наших села који данас живе на Банији нису сами, да увијек постоји неко ко мисли на њих и од кога ће имати подршку – прича за Срну тридесетједногодишњи Додош. Он је истакао да је желио овом акцијом да подстакне и друге да помажу и мисле на људе на њиховој родној груд.

Додош додаје да му је жеља да се заврше радови на Храму Свете Ане у Стрмену у општини Суња, за чију изградњу је даривао новац.

Парох у Хрватској Костајници у Епархији горњекарловачкој Славиша Симаковић за Срну каже да је живот Срба у парохији костајничкој тежак и да има мало младих. – Овдје је остало углавном старије становништво, а младих скоро да и нема. У нашој парохији годишње умре око 80 људи, тако да се убрзано празне наша села – каже свештеник Симаковић.

Он је навео да је божична хуманитарна акција Додоша изузетно важна за Србе који живе у парохији карловачкој, јер знају да нису сами и додао да је овај хуманитарца прошле године обезбиједио печенице за Божић за мјештане села у Козарској Дубици и Костајници.

Додош, иако рођен у Швајцарској гдје данас живи са својом породицом, показао је својим примјером да постоје људи великог срца, а већ је помагао становницима Баније након земљотреса, али и породицама у стању социјалне потребе.

ПАКЕТИЋИ ЗА СРПСКУ ДЈЕЦУ У КРАЈИНИ

Хуманитарна организација 28. јун подијелила је више од 300 пакетића српској дјечи у Крајини и Далмацији, у оквиру божичне акције и најавила нову помоћ Србима у овим регијама.

– Српској дјечи у Врлици и Бенковцу подијелили смо 150 пакетића, у Босанском Грахову 120, а у Ливну и Курпесу 40 пакетића – рекла је Срни волонтер ове организације Јована Малбашић.

Хуманитарна организација 28. јун помогла је и породицама Савић и Раца из Дрвара, обезбиједила огрјев за стогодишњу баку Милицу Стојанац, јединог српског житеља у селу Дабар надомак Врлике, али и за деведесетшестогодишњег Момира Билића, јединог становника засека Билићи у општини Цивљане у Далмацији.

МАЛИМ БАНИЈЦИМА У СУБОТИЦИ И ОВЕ ГОДИНЕ СТИГАО БОЖИЋ БАТА

Завичајно удружење Банија из Суботице и ове године је уочи Бадњег дана подијелило пакетиће малишанима. У сали Отвореног универзитета обрадовао их је Божић Бата, а након фотографисања и уручивања пакетића чекало их је послужење. Присутне је поздравио председник Удружења Чедомир Пађен и пожелио свима срећне празнике. У забавном програму учествовале су етно група ЗУ Банија Суботица Соколице, Уна Ћора, Невена Славић, и млађа група Соколице.

Малишани су с нестрпљењем чекали поклоне, али су за Божић Бату припремили пјесмице и рецитације и обрадовали своје родитеље, баке и деке.

На бини су се смјењивали малишани, рецитовали, пјевали, понеки и плакали, али су на крају сви насмијани одлазили кући. Посебно је радовала чињеница да су многи Банијци и Банијке дошли са више од двоје дјеце.

ДРАГАНА БОКУН

ОДРЖАН ТРАДИЦИОНАЛНИ БОЖИЋНИ ПРИЈЕМ СНВ У ЗАГРЕБУ

» Дачић и Пленковић на пријему СНВ у Загребу

» Патријарх Порфирије

АКО ВЕЋ МОРАМО ЖИВЈЕТИ ЗАЈЕДНО, ЖИВИМО У МИРУ

Божићни пријем који традиционално у Загребу на Бадњак организује Српско народно вијеће окупио је у свечаној дворани загребачког хотела Вестин велики број гостију.

Посебну пажњу на овогодишњем Божићном пријему СНВ-а изазвао је долазак у Загреб високе државне делегације из сусједне Републике Србије коју је предводио први потпредседник Владе Србије и њен министар спољних послова Ивица Дачић.

ПУПОВАЦ: УТИШАТИ ГОВОР МРЖЊЕ

И ове године домаћин пријема и председник Српског народног вијећа Милорад Пуповац позвао је српски и хрватски народ да превладају старе подјеле, како не би дошло до неких нових.

– Важно је да се утиша сваки говор мржње и вријеђање страдања једних од других, сваки „За дом спремни“, свако слављење ратних злочинаца као националних хероја – истакао је Пуповац.

ДАЧИЋ: ВЕЛИКА ОЧЕКИВАЊА

Обраћајући се Дачић је нагласио да његово присуство на Божићном пријему представља снажну поруку о потреби разговора и редефи-

нисања тренутних односа Загреба и Београда.

– Од овог пријема се много очекује јер је направљена таква атмосфера да су и очекивања подигнута у смислу онога што ће услједити након тога. Зато желим да вам кажем да су најбољи односи Србије и Хрватске првенствено у интересу наша два народа али и читавог региона – рекао је Дачић.

Он је нагласио да Србија и Хрватска не мисле исто по многим питањима али морају да разговарају и да се договарају те да дијалог на равноправној основи представља пут за рјешавање свих отворених питања која и даље оптерећују односе двије државе.

Осврнувши се на попис становништва у Србији и Хрватској Дачић је поручио да они показују како два народа један другоме ускоро неће бити потребни као непријатељи, позвавши да се они такмиче у изградњи мира, а не у мржњи.

– Ако већ морамо живјети заједно, онда живимо у миру – истакао је Дачић.

ПЛЕНКОВИЋ: ДРАГО МИ ЈЕ ШТО ЈЕ ЖИГМАНОВ ЧЛАН СРПСКЕ ВЛАДЕ

Председник хрватске Владе Андреј Пленковић за-

» Милорад Пуповац

хвалио је Српском народном вијећу и политичким представницима српске мањине у Хрватској на искреном партнерству и лојалности које траје већ седам година.

Пленковић није пропустио ни ову прилику да за многе проблеме окриви Србију, али је примјетио да се односи унапређују.

– Посебно ми је драго да је хрватска мањина у Србији добила нови живот у смислу институционалне заступљености, не само кроз мандат Томислава Жигманова у Народној скупштини Србије него сада и као члана Владе – рекао је Пленковић.

У својој бесједи окупљенима патријарх српски Порфирије нагласио је да многи борци против зла, не имајући јасну идеју добра у пуном

смислу те ријечи, временом своју борбу претворе у зло.

– На крају имамо много бораца против зла који, чак и да то нису знали или хтели, постају и сами зли.

Патријарх Порфирије нагласио је да постоји пут до Бога, а то је вјера, али и до других људи без обзира на границе.

– Знамо и апсолутну истину, она нам се открива у Богомладенцу који долази међу нас, а то је да је Бог вјечан, апсолутан, без почетка и краја, а да смо ми људи створени по слици и прилици његовој – навео је патријарх.

ПЛЕНКОВИЋУ НОВЧИЋ ИЗ ЧЕСНИЦЕ

У Загребу је ломљена и чесница у којој је био новчић са ликом српског научника Николе Тесле који је пронашао Пленковић.

Гостима су се још обратили и председница Хрватског националног савјета у Републици Србији Јасна Војнић и замјеник загребачког градоначелника Лука Корлает.

На пријему су осим поменутих били и многи други људи из политичког и јавног живота Хрватске, саборски заступници, културни радници, умјетници, књижевници, новинари и др.

Епископ Херувим: Срби су навикли на искушења

– Ако на Бадњи дан нисмо на светој литургији онда цјелокупна обичајна пракса губи свој прави смисао. Усудио бих се рећи да је данашња кореографија слична навијачкој, а ни у ком смислу то не смије бити. Све мора бити испуњено Христом и свјетлошћу великог празника – поручио је епископ осјечкопољски и барањски Херувим у божићном интервјуу за лист Извор.

– Када почнемо славити Бадњи дан црквеним сабирањем на мјестима широм Епархије, кроз свету литургију и света богослужења, онда је то право испуњење свега што овај дан чини специфичним и лијепим, породичним празником – рекао је владика Херувим.

Он се осврнуо и на прошлогодишњу посјету патријарха Порфирија Вуковару која је била од великог значаја за вјерни народ.

– Говорећи о

граду Вуковару морамо бити свјесни да је он мјесто страдања и васкрсења, мјесто жртве и вјечног помена. У томе и јесте огроман духовни значај посјете и присуство нашег архипастира и оца патријарха Порфирија кријепи срце и бодрју душу нашем народу.

Ипак, епископ Херувим је дубоко свјестан свих искушења са којима се суочавају православни Срби у Хрватској.

– Породично огњиште је очувало постојање нашег народа на овим просторима. Из њега су се издвјале личности које су обогатиле и обогатиле вјерску, културну, просвјетну, језичку и научну баштину Срба и на тај начин допринијели мултикултуралном развоју хрватског друштва. Међутим, данас, нажалост, Срби живе у независном положају, често на удару искривљених историјских чињеница, које додатно обременују посто-

јећи положај и ситуацију. Увјерења смо да ће то вријеме проћи и да је оно иза нас, да се сви заједно морамо окренути једни другима утемељујући те односе на хришћанским вриједностима.

Владика се осврнуо и на резултате пописа становништва по којима се број Срба у посљедњих десет година са 4.36 одсто свео на 3,2 одсто.

– То је резултат многих проблема са којим се суочавају Срби у Хрватској, услјед којих је дошло до константног исељавања Срба и избјегавања да се изјасне као Срби. Црква је ту гарант опстанка и останка и чувар идентитета, културног и духовног, нашег народа на својим вјековним огњиштима. Статистика нам не иде у прилог, иако времена из прошлости свједоче о већем уједљу српског живља у општој демографској слици Републике Хрватске. Међутим, то није жал за минувим временима, већ подстријек да и у нашем времену чинимо ствари које ће очувати и сачувати духовно и културно биће нашег народа на овим просторима.

**ДРВАР: БАДЊИ ДАН У НАРОДНОЈ НОШЊИ
УЗ КРАЈИШКУ ПЈЕСМУ И ВОЖЊУ КОЧИЈАМА**

Чланови Аматерског културно-умјетничког друштва „Мира Лукач“ и житељи околних села обучени у уначке ношње и пјевајући крајишке пјесме превезли су у кочијама бадњаке кроз Дрвар, прослављајући тако Бадњи дан. Милан Тадић из села Шиповљани наомак Дрвара каже да се на овај начин Бадњи дан обиљежава уназад једанаест година.

– Поруку коју из Дрвара шаљемо јесте да су Срби у Крајини били вијековима и остају. Од 2012. године на Бадњи дан се окупљамо и на традиционалан начин показујемо сву љепоту нашег завичаја – рекао је Тадић Срби. Вожњу бадњака кроз Дрвар предводио је јашући коња Лука Крнета, члан АКУД-а „Мира Лукач“ из Дрвара. Предсједник овог друштва Радослав Боснић истакао је да ће ова традиција бити настављена.

ПЕТ ВАТРИ НАДЕ У ЛИВАЊСКОМ ПОЉУ

На двије хиљаде квадратних километара површине, на територији двије општине и четири парохије, Божић дочекује нешто више од двестотињак православних Срба. Дјечјег плача има само у неколико кућа, у сватове се није скоро ишло, за прела нема цура ни момака, а за мобе су „године многе, а леђа нејака“. Година се иначе споро вуче кроз Доње поље и све иде неким спорим, рекло би се и већ замореним темпом али вјерујте, великим празницима све оживи и све се разведри.

Два су разлога за радост. Први је свакако због празника а други разлог је дуго чекани сусрет са најмилијима, који далеко од родне груде успијевају да дођу на огњиште само када су распустили, одморили или велики празници. Божићна радост сјетна и забринута лица парохијана претвара у осмијех, дошао је ко је требао доћи, најприје Син Божији, превјечни Логос рођен од Дјева а затим синови, кћери и унучићи који радошћу оживе цијело Ливањско поље. Бадњаци красе старе камене куће а радост краси иначе забринута лица ливњака и граховљака.

На Бадњи дан сам прешао 240 километара и са својим народом заложити пет бадњака, пет ватри наде и свјетлости коју нам је Бог даровао својим оваплоћењем. Размишљај, треба само са Богом сарађивати па се од ватре вјере, наде и љубави коју је у нама Бог наложио, нашим трудом иста може разбукати у неугасиви огањ који свако животно искушење превазилази. Као што злато ватром постаје чишће и вредније, или од метала ватром и чекићем постају најљепши предмети, па може и човек. Загријани Божијим пламеном требамо док је даха а и снаге у десници руци постајати бољи, јер је наша мјера раста Христос. Да случајни пролазник наиђе Бадњим даном и Божићем кроз Ливањско поље видио би пет отворених цркава, пет упаљених бадњака, као би пет *Рождество твоје...* а након тога и она добро позната *Кад облаци крену с мора...* Осјети се да је Бог сисао међу људе. Кога год нешто упитам и замолим сви хоће. Па и без да ишта кажем, сјеку се бадњаци, чисте цркве, припремају колачићи, пите, кувано вино... као да сви желе да се окупљени народ што више задржи, разговори и запјева.

Сви се разиђемо кућама са закључком: „Како нам је мало потребно труда и воље да обогатимо свој живот, да свакодневницу учинимо посебном, и да дани живота не служе само за бројање и мјерење потрошеног времена већ за живљење.“

Наша свакогодишња зебња плаши нас и овог Божића, јер како се гаси пламен бадњака тако се гаси и ентузијазам и радост код вјерника, враћају се старе навике, забринутост и сјета, песимизам и успаваност. Знајмо, да Бог може једном упаљену ватру вјечно држати упаљеном, човек све буре и недаће уз Божју помоћ и својим рукама савладају, па и ми Ливњаци и Граховљаци и ја као Јањанин међу вама. Поздрављајући све своје парохијане, МИР БОЖЈИ, ХРИСТОС СЕ РОДИ и додајем РОДИ, а никада не умре нити може умријети.

**ПРОТОЈЕРЕЈ ПРЕДРАГ ЦРЕПУЉА
ПАРОХ ЛИВАЊСКИ**

**БОГ СЕ ЈАВИ! РЕКОРДАН
БРОЈ ПЛИВАЧА У ТРПИЊИ**

На језеру Пањик у Трпињи одржано је Богојављенско пливање које је ове године окупило 60 младића, а први до Часног крста допливао је Марко Никшић из Вуковара, пише портал Срби.хр. Овај храбри петнаестогодишњак учествовао је први пут и није крио задовољство.

– Вода је хладна, али посебан је осјећај то што сам први допливао до крста. Баш сам срећан – изјавио је Никшић.

Према ријечима организатора овог пута је организована и литија кроз село.

– Ово је осма година да се пливање одржава код нас у Трпињи на Пањику, прије тога смо пливали у Сремској Митровици, након тога четири године у Даљу, али онда смо одлучили да тај

посебан догађај организујемо и у нашем мјесту – рекао је у име организатора Љубан Вујанац.

Међу 60 момака, нашао се и храбри деветогодишњак Сергеј Наранчић, који потиче из породице која његује

традицију пливања за Часни крст годинама уназад. Пливали су Сергејев прадед, дјед, стриц и тата, а сада је дошао ред и на њега.

– Вода је јако хладна, али сам имао жељу да учествујем у пливању. Супер ми је било

и мислим да ћу и следеће године такође пливати – рекао је Сергеј.

Литургију у Храму Вознесења Господњег предводио је трпињски парох Марко Шукунда који је на обичаје који се везују за овај празник.

**СРПСКА ЧУВА ТРАДИЦИЈУ – Најхрабрији у
набујалим ријекама пливали за Часни крст**

Традиција налаже да се на Богојављење плива за Часни крст. Ове године у Републици Српској је због лоших временских услова, пливање било симболично, а у појединим градовима и општинама није ни одржано.

У највећем граду Српске пливање за Часни крст било је симболично. Више од 150 особа се пријавило, али је због отежаних услова, за Часни крст пливао само Огњан Милетић.

Ана Милановић прва је допливала до Часног крста у општини Језеро.

На извору ријеке Биоштице у мјесту Кнежина код Сокоца организовано је богојављенско пливање за Часни крст. До крста је први допливао најмлађи учесник Павле Пејовић из Црне Горе.

У Требињу је неколико најодважнијих момака и дјевојака симболично накратко ушло у Требишњицу, како се вишедеценијска традиција на Богојављење не би прекидала.

До Часног крста, који је симболично спуштен у ријеку, прва је дошла Зворничанка Маријана Кркаловић.

Билећанин Срђан Леро први је допливао до Часног крста у традиционалном богојављенском пливању за Часни крст које је одржано на Билећком језеру.

Зленко Марковић из Добоја добио је златник као побједник богојављенског пливања за Часни крст на језеру Делића брдо у општини Петрово.

У Козарској Дубици 27 вјерника, међу којима и три жене, ушло је данас у освештану воду ријеке Уне, уз благослов свештеника.

Часни крст је одлуком организатора додијељен Слађани Мијатовић, која је и прошле године била учесник пливања за Часни крст. Њој је уручен и златник од осам грама, поклон општине Козарска Дубица и икона Светог Јована Крститеља.

За часни крст пливало се и у Брчком. Прва међу 66 витезова и једина жена међу њима била је Теодора Терзић из Бијељине. Она је освојила златник и понијела титулу витеза часног крста.

У Градишци због високог водостаја ријеке Саве није одржано такмичење у богојављенском пливању за Часни крст, али су се пливачи окупали на ријеци, а апостолским жријебом одлучено је да је овогодишњи побједник Владимир Нежић.

На језеру Балкана код Мркоњић Града, чин освећења воде обавио је владика Биљацко-петровачки Сергије.

За часни крст пливало је 28 младића и 12-годишња Кристина Билић. Она је прва допливала до Часног крста.

Због високог водостаја ријеке Саве, у Приједору није било пливања за Часни крст, већ су пријављени симболично уронили у ријеку код градског моста. Једном од најстаријих пријављених пливача уручен је златник.

Богојављенска литија у Новом Граду организована је од Храма Светих апостола Петра и Павла, главном улицом до кеја, поред Уне. Прије тога, у храму је служена литургија. Ове године, пливање за Часни крст је отказано због високог водостаја Уне и Саве. **РТРС**

Срби од Мајамија до Мелбурна испоштовали обичај

Након литургије и великог водоосвећења у Цркви Светог Симеона Мироточивог у Мајамију, пливање за часни крст по седми пут одржано је на плажи у оближњем Халандејл Бичу гдје се такмичило 15 учесника.

У граду Киченеру, у канадској држави Онтарио, температура воде је била знатно нижа, али је ентузијазам био на висини. По благослову свештеника Јована Дамјанца за часни крст је запливало двадесетак младића.

Такође, сличан број вјерника је запливао за часни

» Најхладније је било пливачима у Канади

крст на Новом Зеланду на плажи у Поинт Чеваљеру, близу Српске цркве.

Побиједио је Београђанин Марко Цветковић (43),

електротехничар који је прије шест година дошао са женом и двоје дјеце на Нови Зеланд.

У знак сјећања на овај до-

гађај савештеник Сава Антић му је уручио икону. По благослову оца Бојана Влајића у Френкстону, поред Мелбурна, окупило се петнаестак пливача међу којима је била и Тамара Пећар (17), а до крста су први стигли Лука Пећар и Владимир Бзенић.

У покушају да стигну до Часног крста десетак пливача у организацији Цркве Свете Тројице из Бранзвика и свештеника Петра Дамјановића окупио се у Порт Мелбурну. Док је у млађој категорији међу четворо малишана најбржи био Милош Милојевић.

КОЛОНИСТИЧКА НАСЕЉА (1920-1941)

» Пише: др Милан Мицић

У сјеверним крајевима (Банат, Бачка, Срем, Барања, Славонија) у колонијационом процесу 1920-1941. године формирана је 201 колонија у којима је уочи Другог свјетског рата живјело око 100. 000 људи. Основну колонијачку масу чинили су српски ратни ветерана

ни – добровољци из динарских крајева Краљевине Југославије, српски оптанти из Мађарске и дјелимично Срби из Баната – безземљаци. Колоније су настајале као сасвим нова насеља, обично око мајора бивших велепосједа или на ободима старосједилачких на-

сеља. Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевога које су уочи Другог свјетског рата имале 4. 500–5. 000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

44.

Као и друге колоније у југословенском дијелу Барање (Мајшке Међе – Штиљановићево, Жидо Пуста – Ново Невесиње, Швајцарница, Ђурђево Поље, Зорнице, Крчевина) колонија Угљеш формирана је као последица југословенско-мађарског разграничења на тлу историјске Барање (1918–1921) и помјерања српског становништва из мађарског дијела Барање ка Краљевини СХС прво у процесу избјеглиштва (20/21. август 1921. године) а потом и у процесу оптирања Срба из Мађарске у југословенску државу 1923–1931. године.

Највећи велепосјед у Барањи, Беље, Фридриха Хабсбуршког подијељен је разграничењем између двије државе. Краљевини СХС од 110.395 к.ј. велепосједа припало је 86. 277 к.ј. земљишта. Велепосјед Беље у југословенској држави добио је статус државног добра и као такав није могао бити објекат аграрне реформе, али је био простор гдје су оптанти из Мађарске могли наћи сталан или сезонски посао.

ДОБРОВОЉЦИ ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ

Укупна површина експропријасана за потребе аграрне реформе у Барањи износила је 17.812 к.ј. земљишта и употребљена је за надиобу домаћег југословенског становништва, оптаната из Мађарске и у мањој мјери српских добровољаца из динарских крајева (углавном Херцеговина). Аграрну реформу за подручје Барање непосредно је спроводио Жупанијски аграрни уред у Осиеку основан 14. фебруара 1920. године, а ликвидацију аграрне реформе на подручју Барање спроводила је Комисија за ликвидацију аграрне реформе из Новог Сада.

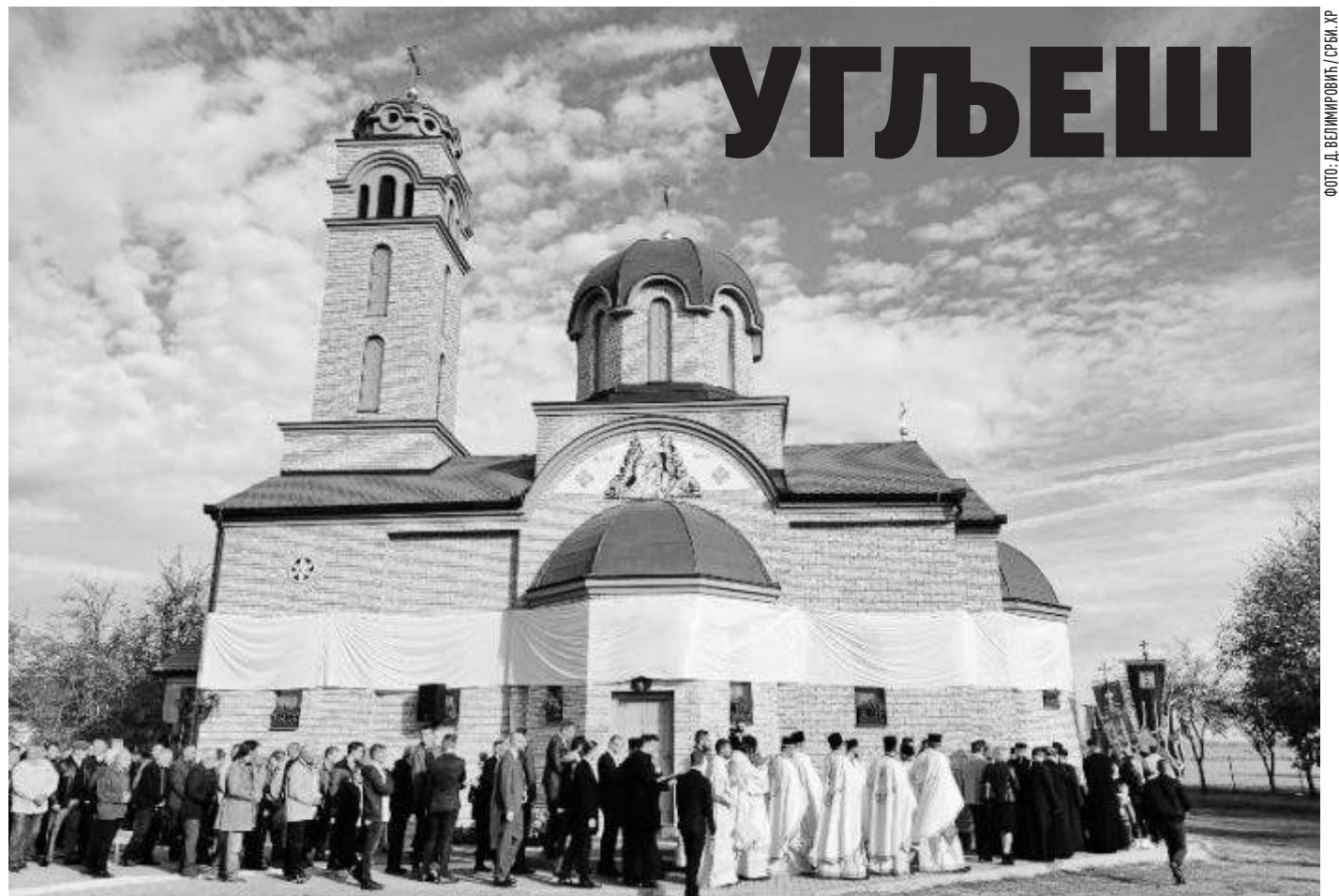
Југословенске трупе запосле су Барању и град Печуј 13. новембра 1918. године и на том простору југословенска војска и цивилна администрација остали су до 20/21. августа 1921. године када су се повукли са подручја које је у Барањи Тријанонским мировним споразумом (1920. година) припало Мађарској што је довело до масовног избјеглиштва српског живља на другу страну новостворене границе. Министарство унутрашњих дјела Краљевине СХС упутило је допис 17. маја 1920. године жупану Барањске жупаније у којем је захтијевало да се „приликом евакуације српског живља обезбједи за њих на великим и средњим посједима господарске зграде и стамбени простор.“ Др Душан Матковић 8. јула 1920. године одређен је од стране Министарства аграрне реформе „за пријем и смјештај исељеника из Бачке и Барање који ће се евакуисати од стране наших власти.“

Упркос припремама одлазак југословенске војске и администрације и околине Печуја претворио се у неочекивано и панично исељавање српског живља из мађарског дијела Барање у југословенски. На пустару Угљеш, у општини Дарда, 20 км. од Осиека на имању Подравског пољопривредног добра д.д. у касно лето 1921. године смјештене су 93 избјегличке породице које су постале основа формирања будуће колоније Угљеш.

ОТВАРАЊЕ АУТОБУСКЕ ЛИНИЈЕ

Колонија је географски заузимала поволан положај. Предузетник Митар Стојановић 5. октобра 1931. године упутио је захтјев за отварање аутобуске линије Сомбор–Осиек КБУ Дунавске бановине. Аутобус је у 5.15 часова полазио из Сомбора, а у 8.00 часова налазио се на колонији Угљеш одакле му је требало 40 минута до Осиека уз коштање аутобуске карте на релацији Угљеш–Осиек од 7 динар. У повратку аутобус би био у 11.40 часова у Угљешу. Од Угљеша до Дарде стизало се аутобусом за 15 минута и цијена карте износила је 3 динара.

У колонији Угљеш било је насељено 85 чланова аграрне заједнице из новог насеља оптаната из Мађарске са 480 чланова породице и 30 домаћинстава припадало је атару колоније, а живјели су на околним салашима. Од велепосједа земљиште су, на примјер,

» У Угљешу је прошле јесени освештан православни храм посвећен Светом пророку Илији

купили према записнику општине Дарда од 7. јуна 1938. године током аграрне реформе Милан Литобац и Јулија Сировица по 100 к.ј., Антун Мартиновић 80 к.ј., Петар Сировица 40 к.ј. Милан Литобац био је становник Дарде.

Колонији је 6. децембра 1936. године додијељена површина шуме грофа Ивана Драшковића од 125 к.ј. и управници колоније Љубомир Релић и Душан Мандић навели су да у колонији живи 85 домаћинстава. Године 1938, наведено је прецизно да у колонији живи 71 породица оптаната, 10 породица мјесних аграрних интересената, 3 породице добровољаца и 1 породица колониста. Владоје Вукаловић, добровољац српске војске из Шумберка у мађарском дијелу Барање био је надјељен на велепосједу Мађарске рентне банке која је имала земљиште у атару колоније, али је имао кућу у Чеминцу удаљеном 1 км. од колоније. У колонији је био насељен добровољац Исо Балаш из села Литобе из мађарског дијела Барање (кућа бр. 7) и добровољац Јово Таталовић добровољац из Дрежнице код Огулина који је поред земљишта био и власник чарде. Један дио насељених оптаната у колонији Угљеш одселио се из колоније. Године 1925. из новог насеља у Осиек одселила се послје смрти мужа добровољаца Видосава Прерадовић. Преселио се у Осиек и Драго Марковић код свог сина месара у Осиеку Милана Марковића, а године 1934. његову кућу купио је Живко Грковић (кућа бр. 43) берберин који се доселио у колонију.

РАСЛОЈАВАЊЕ КОЛОНИСТА

У колонији Угљеш живио је 81 ратар; Живко Крковић био је берберин, Младен Шашлић по занимању је био ковач; у кући Милица Црнића (бр. 76) налазила се гостионица, а у кући Душана Славина (бр. 66) ситничарска радња. Славинац и Црнић истовремено су били и угоститељ – ратар и занатлија – ратар. Насељеници су располагали са укупно 394 к.ј. земље надјељене аграрном реформом, односно у просјек свака породица располагала је са 4,5 к.ј. земљишта. Без земље су биле 4 породице у Угљешу, а три породице су располагале са по 600 кв.хв. земље што значи вјероватно окућницом. Удовица Марија Вујичић узгубила је аграрну земљу јер

се преселила код Младена Шашлића гдје је била служавка.

Међутим, у колонији је било људи који су имали знатне површине земље у свом власништву. Тако је Војин Дреновац имао у власништву 129 к.ј. земље, Боса Мирковић 54 к.ј., са по 20 к.ј. располагали су Стеван Ковачевић и Саво Шашлић што је вјероватно посједица чињенице да су поменута лица били богати људи у својим матичним селима, да су успјели продати земљиште током оптације и купити веће површине земље у атару колоније Угљеш. Неки од људи који су имали своју земљу посједовали су и аграрну земљу као Стеван Ковачевић који је поред 20 к.ј. свог земљишта имао и 5 к.ј. земље од аграрне реформе. Док је 81 лице у колонији располагало са 394 к.ј. аграрне земље, 4 лица располагало је са 223 к.ј. своје земље што је био знатан земљишни несразмјер. Неки од богатих људи у новом насељу имали су и већи број стоке која је заузимала значајно мјесто у привређивању њихових домаћинстава. Село је 1938. године имало 111 грла крупне и 860 грла ситне стоке, али је Саво Шашлић посједовао 250 грла ситне и 9 грла крупне стоке, Стеван Ковачевић 20 грла ситне и 10 грла крупне стоке, а Војин Дреновац 12 грла крупне и 50 грла ситне стоке, Стеван и Саво Џамбас располагали су са 60 комада ситне стоке.

ВИШЕЧЛАНЕ ПОРОДИЦЕ

У колонији издвајале су се бројношћу сљедеће породице: деветочлану породицу имао је Стеван Милосавић (кућа бр. 49), осмочлану Сава Сујић (бр. 45); седмочлане породице имали су Познан Грујић (бр. 15), Војислав Дреновац (бр. 1) Душан Радомировић, а шесточлане Сена Грујић (бр. 13), Стеван Ивановић, Адам Ковачевић, Матија Кресић, Савета Џамбас. Као носиоци оптације 1938. године јављале су се у већем броју жене јер су њихови мужеве од тренутка оптације до тренутка пописа били преминули: Маца Бајић, Марија Вујичић, Сена Грујић, Меланија Љубовић, Марта Пабулић, Маца Стојаковић, Цвета Тођић, Боса Мирковић, Савета Џамбас.

Различите људске судбине оптаната у колонији Угљеш одсликавале су сву драматику оптације Срба из Мађарске у нову југосло-

венску државу. Саво Шашлић из Шумберка у мађарској Барањи са женом Косаном и 22-годишњим сином Лазаром био је 1921. године међу 93 избјегличке породице која су се привремено нашле на пустари Угљеш. Живео је у кући бр. 2 у новом насељу. Његов рођак Младен Шашлић из Шумберка живио је поред њега у кући бр. 4. Био је ковач и 1928. године доселио се у село Маркушицу, а послје је прешао у колонију Угљеш да буде близу рођака који је био један од богатих људи у колонији. Обрад Вукелић из Српске Мечке такође је од 1921. године као избјеглица боравио на пустари, а потоњој колонији, Угљеш. Саво Плавшић из Доње Нане 1923. године био је један од првих оптаната који су дошли из мађарске Барање и нашли привремено уточиште на велепосједу Беље, а године 1938. још је био бескућник.

Војислав Дреновац из Бремеа рођен је био 1901. године. Његова матична породица на чијем челу се налазио његов отац Ђока Дреновац 1922. године налазила се у Петловцу, 1928. у Дарди, 1930. године опет у Петловцу, 1931. године у Болману, а 1938. године Војислав Дреновац био је најбогатији човјек у колонији Угљеш са 129 к.ј. земље. Драгиња Џамбас удовица из Шумберка 1923. године по оптирању на велепосјед Беље наша се у тешкој животној позицији са синовима Стеваном (19 година) и Савом (16 година). Године 1924. привремено је била насељена на имању браће Карас у Хоргошу, 1926. године налазимо породицу поново у Барањи, у Дарди, а 1938. године на колонији Угљеш. Стеван и Саво Џамбас били су носиоци домаћинства и имали су 60 комада ситне стоке.

Сава Сујић из Шумберка када је 1921. године избјегао на пустару Угљеш имао је педесет и седам година, а његова жена Ангелина педесет и пет. Године 1938. имао је 8 чланова породице 5 к.ј. 600 кв. в., земље и 45 комада ситне стоке. Породица Побулић из Мохача развила се током оптације. Стеван Побулић преминуо је прије сеобе и његова жена Марта налазила се у колонији Угљеш од 1924. године. Њена снаха удовица Ракиља Побулић оптирала је са сином Лазаром 1927. године у Дарду да би се исте године преселила у колонију Рума.

ПОСЉЕДЊИ ЈЕ ЧАС ДА СЕ ИНСТИТУЦИЈЕ УКЉУЧЕ У БОРБУ ЗА ОЧУВАЊЕ ЈЕЗИКА И ПИСМА

Власти Србије и Српске треба да спроводе јединствену националну језичку политику

Председник Одбора за стандардизацију српског језика Срето Танасић у интервјуу *Срни* упозорава да још није заустављено срозавање статуса српског језика и писма на националном и говорном простору, те да је на дјелу безочна крађа српског језика и покушај да се све српско прекњижи.

Танасић, који је и дописни члан Академије наука и умјетности Републике Српске и директор Института за српски језик и књижевност АНУРС, напомиње да је на дјелу присвајање српског језика на свим плановима стандардног, народног језика и писане баштине.

Он указује да је српском народу дуги низ деценија плански потуран програм самопорицања и скривања његово у свјетским оквирама значајно писано наслеђе. Тако су често испред српских писаних споменика умјесто придјева „српски“ писани неки други.

УТИЦАЈ СТРАНИХ РИЈЕЧИ

– Ако језик и ћирилица деценијама нису имали статус какав треба да имају као национални језик и писмо, не може се то промијенити само од себе или тиме што је држава донијела одговарајући закон, а не ради на његовом спровођењу, него је потребно промијенити однос и понашање. Када је посриједи налет енглеског језика, мора се свуда, у школи и у јавном животу, знати како се односити према томе – стране ријечи треба користити с мјером и само кад су неопходне, али их и тада уподобљавати са законима српског језика – сматра Танасић.

Он указује и на такозвани „родно осјетљив језик“,

гдје је струка јасно рекла да то није српски стандардни језик, због чега је и повучен из приједлога школских програма у Србији.

Танасић подсећа да су и многе друге струке, осим језичке, као и СПЦ, осудиле тај идеолошки напад на српски језик и културу, начин мишљења и хришћански породични живот који се кроз стотине година уобличавао.

– Под плаштом бриге о равноправности жена уводи се управо неравноправност, вербални деликт, језички инжењеринг, ограничава се слобода научне мисли. Многе образоване жене управо кажу да их то понижава – наводи Танасић.

Он оцјењује да одавно није било таквог насртаја на језик и културу са идеолошких позиција ни у вријеме најмрачнијих диктаторских режима, те подсетио да нови Закон о језику и писму изричито забрањује утицај на српски стандардни језик са политичких и идеолошких позиција.

Танасић напомиње да је срећом у неким великим европским културама тај идеолошки напад већ одбачен.

– Надам се да ни ми нећемо бити посљедњи који га бранимо – ко зна који пут на

своју штету – наводи Танасић и указује да нестаје и писане руком, што има посљедице на многим плановима, и оцјењује да се такво писање мора вратити у примјерним приликама.

ПРИМИЈЕНИ ЗАКОН

Танасић сматра да званичне власти у Србији и Републици Српској могу и морају дефинисати и спроводити јединствену националну језичку политику, у сарадњи са струком, али да последице великих друштвених ломова посљедњих деценија, што се одражава на језик, такве политике још нема.

– У добро уређеним срећним државама и народима језичку политику предлаже струка у сарадњи са државом, а проводи држава у хармоничној сарадњи са струком. Потребно је одмах почети радити на примјени Закона о језику и писму – каже Танасић.

Први посао био би формирање савјета за језик, да би се могло говорити о осмишљавању језичке политике, јер је већ дуго прошло од усвајања тих закона у двије републике, а нису формирани савјети за језик, напомиње Танасић и поручује да је потребно – покренути се.

Говорећи о плановима Одбора за стандардизацију српског језика, Танасић објашњава да ће овај Одбор радити на задацима који су му дати приликом оснивања као највишег свесрпског и свеинституционалног тијела задуженог за бригу о статусу српског језика и планирање проучавања српског језика – стандардног, народног и писане баштине.

– На дјелу је безочна крађа и присвајање српског језика на свим овим плановима.

Зато се наше залагање у потпуности подударе са законском одредбом у обје републике да је значајан вид бриге о српском језику његова заштита – на синхронном и дијахронном плану, али и заштита и афирмација српских народних говора – истиче Танасић.

Танасић напомиње да Одбору одавно указује на ту потребу, али да су то крупни послови иза којих мора стати држава – политичком одлуком, снагом ауторитета и материјалном подршком.

– Наше државе су усвајањем ових закона рекле да је српски језик од посебног значаја. Сад треба да то и потврде дјеловањем у тијесној сарадњи са струком.

ПОДРШКА МЛАДИМА

Танасић истиче да младима држе до српског језика и писма ћирилице много више него што су државе водиле рачуна о статусу националног језика и писма.

– Треба добро осмишљеном политиком додатно подржати младе, кроз образовање и друге видове упознавања их са значајем националног језика, ћирилице и културе за очување идентитета – истиче Танасић и додаје да је српски језик, ћирилица и култура, уз православну вјеру, данас једини национално обједињавајући фактор.

– Младима треба показивати да се други велики и мали европски народи не одричу својих идентитетских знакова. Нисмо свјесни шта су наши преци створили. Треба чинити да млади нашу културну баштину знају далеко боље него они који данас у наше име одлучују о њеној судбини – закључује Танасић.

ПЕВАЊЕ У СЕБИ - НОВА КЊИГА ПЈЕСАМА ЈОВА РАДОША

Недавно је у издању Института за српску културу у Ниши објављена књига пјесма Јова Радоша под насловом *Певање у себи - Избране и нове песме*. Њени рецензенти су: проф. др емеритус Славко Гордић, проф. др Будимир Алексић и др Радисав Маројевић.

Јово Радош је, иначе, универзитетски професор у пензији, који се бави философским, књижевним, спортским и културним радом. Одговарајуће прилоге и текстове из ових области објављивао је преко тридесет листова и часописа. Аутор је двадесет и пет књига и преко сто научних и стручних радова. У свом изводу из рецензије, Славко Гордић каже сљедеће:

„Поетска књига Јова Радоша (1949) *Певање у себи* садржи одабир пјесам из његове претходне збирке *Плакавац* (2003), као и стихове који су писани посљедњих година и објављивани у нашим познатим часописима – *Летопис Матице српске*, *Нова зора*, *Поља*, *Траг*, *Луча*, *Сунчаник*, као и на порталу *Слободна Херцеговина*. Ријеч је о поезији шароликих инспиративно-тематских и жанровско-поетичких усмјерења – од ратних и родољубивих мотива и махом елегичне евокације двају завичаја, херцеговачког и војвођанског, до антиутопијског предосјећања будућности, уз филозофски и богословски утемељену наду и вољу за смислом.

Његова поезија носи у себи снажне рефлексije на вјечне човјекове теме, са јаким и свјежим метафорама и узбудљивим алегоријским сликама и порукама. Посебно пливени експресивност пјесничког исказа, која представља и спој и контрапункт архаичног и модерног пјесничког казивања. Гномска формула усменог наслеђа, дучићевски доживљај природе у минијатурним пјесмама – симболима, социјална сатира Љубомира Симовића и борба са демонским привиђењима Новице Тадића – то су само нека од важнијих поетских средстава и сусједства Радошевог поетског свијета и говора. Његове поједине пјесме су већ раније добиле своју књижевно-критичку потврду и афирмацију (уврштено у антологије и збирке престижних пјесничких окупљања). Дакле, ријеч је о зрелом и искусном пјеснику, познатом у књижевном и ширем друштвеном миљеу.“ Т. Ђоровић

УРУЧЕНА ПРИЗНАЊА ГОРАНУ КИКОВИЋУ ЗА ДВИЈЕ ДЕЦЕНИЈЕ ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА

Поводом 20 година истраживачког рада, у Београду је 12. јануара 2023. године, у оквиру промоције своје књиге *Светосавље у Васојевићима и Црној Гори*, историчар Горан Киковић награђен Светосавском повељом коју му је додијелило Удружење *Српске ствари*, као и повељом *Ћирилица* за његовање српског писма коју додјељује СКЦ *Ћирилица*. Награде су му уручили председници ових удружења Милан Срећковић и Милорад Ђошић. Киковић није крио понос због ових признања.

– Свједоци смо да је данас у мојој родној Црној Гори на дјелу фалсификовање историје и чињеница, зато ћу се увијек и у свакој прилици борити против ревизиониста који шире неистине о нашем постојању – каже Киковић.

Он је до сада објавио дванаест књига и то : *Војвода Павле Ђуришић, Велика народна скупштина српског народа у Црној Гори Подгорица 1918, Развој просвјете и школства у Доњим Васојевићима* (са посебним освртом на основне школе у Доњој Ржаници, Калудри, Загорју, Ровцима и Ријеци Марсенића), *Мило Кењић са својим батаљоном у борби за слободу и уједињење српског народа, Преци и потомци, Српски народ у Црној Гори кроз вјекове, Васојевићи у борби за српско и југословенско уједињење од 1914. до 1918. године, Русија и Црна Гора кроз вјекове, (Не)заборављени бојеви и битке Васојевића за слободу српства и Црне Горе* (од 1690. до 1941.), *Историјске истине и фалсификати о српском постојању у Црној Гори, Васојевићке бригаде у балканским и Првом свјетском рату 1912-1918, Светосавље у Црној Гори и Васојевићима*. Бабећи се проучавањем историје српског народа учествовао је на многим научним скуповима и округлим столовима у Црној Гори, Републици Српској и Србији. Објавио је значајан број текстова, чланака и прилога у многим листовима и часописима у земљи и иностранству, у којима се бори против фалсификовања историје српског народа. Добитник је многих домаћих награда, повеља, плакета, захвалница, ордења и признања.

ЗАВРШЕН ЈУБИЛАРНИ ДЕСЕТИ КОНКУРС ПРЕДСТАВНИШТВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И РЕДАКЦИЈЕ ЧАСОПИСА ЖРНОВ

УРУЧЕНЕ КЊИЖЕВНЕ НАГРАДЕ ИЗВОР

У Представништву Републике Српске у Београду свечано су уручене књижевне награде *Извор* за најљепшу пјесму и најљепшу причу о завичају у 2022. години, које су побједиле на јубиларном десетом конкурс у овог Представништва и Редакције часописа *Жрнов*.

Награду *Извор* за најљепшу причу о завичају добила је Маријана Јовановић из Србије за причу *Оћиниште*, а награду за најљепшу пјесму два аутора – Јелена Вујановић из Републике Српске за *Прекинућу цјесму* и Радослав Вучковић из Србије за пјесму *Родна кућа*.

Награду, коју чине грамасте и новчани износи, најуспјешнијим књижевницима – учесницима на овом конкурс уручио је шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић, а

» Душко М. Петровић, Маријана Јовановић, Млађен Цицковић, Јелена Вујановић и Радослав Вучковић

награђени радови биће објављени у првом следећем издању часописа *Жрнов*, у јуну.

Књижевник и главни уредник часописа *Жрнов* Душко М. Петровић подсетио је да је награда *Извор* почела да се додјељује 2013. године, како би се вратио осмијех на лице избјеглих.

– Људи пишу о завичају у којем живе или су га остави-

ли негдје, па је и ове године, као и претходних, било доста успјешних аутора и награђиваних писаца.

Једна од добитница награде за најљепшу пјесму Јелена Вујановић за себе каже да је самопроглашени „амбасадор Уне“, и да јој тема о завичају одговара.

Радослав Вучковић из Сврлига, код Ниша, рекао је да

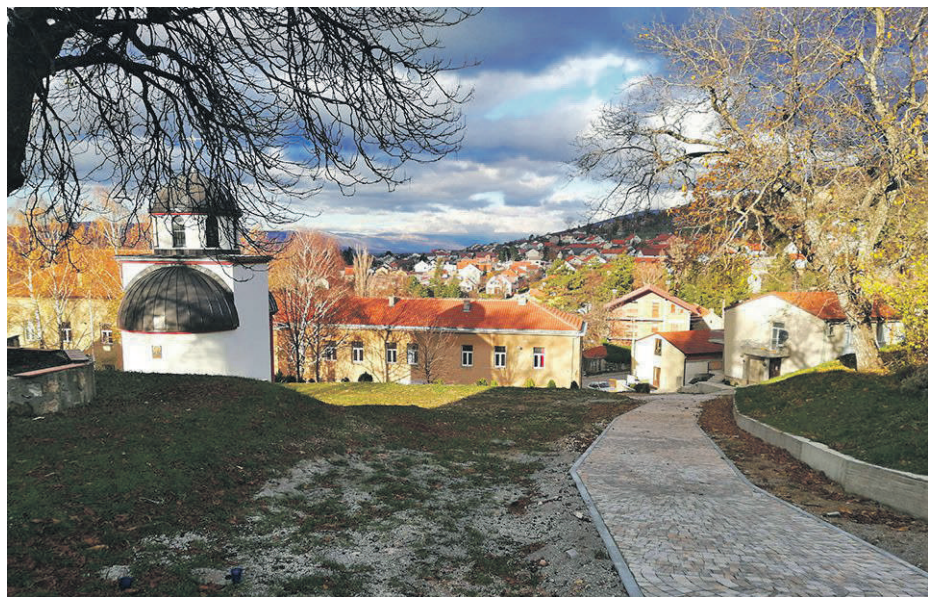
му ова награда веома значи и да се посебно радује наградама које је добијао у Републици Српској, а ово му је трећа.

Маријана Јовановић из Новог Сада, добитница награде за најљепшу причу, рекла је да је она електроинжењер по струци, док је писање њен хоби, а прича *Оћиниште* дјелимично је инспирисана истинитим догађајем.

На конкурс књижевне награде *Извор* стигло је 97 радова из Србије, Српске, Црне Горе и расијања

На конкурс је стигло 97 радова из Србије, Српске, Црне Горе и расијања, међу којима и двоје аутора из Сјeverне Македоније и Бугарске.

Жири је радио у саставу: Јелена Ђурић, Милан Михајловић и Биљана Станисављевић, која је прошлогодишњи добитник награде за причу.

» Лјевно – поглед из црквене порте

» Унутрашњост лјевнањске цркве

ЗАОСТАВШТИНА ЛИВАЊСКИХ СРБА

• Да ли сте некада били у Ливну, градићу југозападне Босне, који се препријечио на самом путу од Бањалуке ка Сплиту?

ПИШЕ: ГОРДАНА ДОСТАНИЋ

Знате ли да је то градић коме су његови становници дали три имена: Лјевно, Хливно и Ливно? Или да је тај троимени град колијевка српске средњовјековне династије Мрњавчевић, како нам казује историчар Дубровачке републике, енедиктанац, Мавро Орбин, док у свом дјелу Краљевство Словена представља прошлост Јужних Словена? Орбин пише да је, Мрња, од кога су Мрњавчевићи, живио у Ливну из кога га је, себи у службу, узео цар Душан, када је 1350. године пролазио тим крајем.

Тај „сјајни, бијели бисер, каквог нема на читавом дуњалуку“, како је Ливно, прије много вијекова, представио Евлија Челебија, путописац који је много градова видио, и данас стоји у завјетрини сурових, камених греда Башајковца. Окружују га и планине Цинцар, Камешница и Тушница. Зато га покаткад неко назове и каменом градом. На врху стијена Башајковца испод којих је настало најстарије језгро града, видљива са свих страна, доминира кула старца Вујадина, јунака српских народних пјесамa и персонафикације српског страдања зарад, тог вазда светог циља – слободе. Муслимани кулу зову Вејс кула, што јој је и званични назив. Протекли вијекови нису били довољни да се изједначи сјећање хришћана и муслимана на турски вакат. У самом дну Башајковца је ледени извор ријеке Бистрице. Њега Ливњаци свих конфесија зову Думан и сви се његовом љепотом једнако поносе.

Када се преко каменог моста пређе из Прикорике на лијеву обалу Бистрице, а потом скрене лијево преко Бостана ка Житарници и Думану, између мјешавине стиснутих старих и нових кућа и некадашњих занатлијских радњи, сваки пролазник ће поглед задржати на лијепој згради градске Гимназије. То су, уствари, двије зграде спојене у школу међу чијим клупама су стасавали будући ливањски интелектуалци. Једна, од њих је зграда некадашњег Српског пјевачког и тамбурашког друштва Јован Сундечић, чији је рад јасно и видљиво стављао свој печат на живот Ливна готово пуних четрдесет година, док га није угасила политика и обичаји које је донијела друга Југославија.

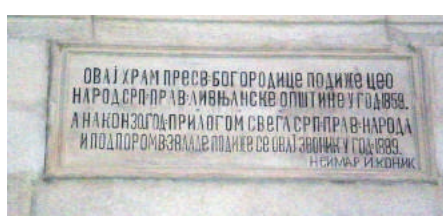
Натпис на челу зграде српске школе, изнад врата, на балкону, саграђене 1874. године није избрисало вријеме. Заклањају га разгранате крошње липа. Ипак, оштро око и мала помоћ техничких помагала откривају стари запис: „Прићи ближе мили роде српски и умољено прочитај овај натпис овдје. По милости Божјој и са дозволом и помоћу Њ.В. султана Абдул Азиз Хана и са благословом митрополита босанског господина Пајсија, а трудом и ревностију свију овдашњи благочестиви тигора и приложника диже се овај српско православно училистени завод при неимару Мати Баји 1874.“

О српској ливањској школи свакако ће мо више написати пошто упутимо читаоце о локацији још једне важне српске институције, која се уздиже на брежуљку изнад школе. Ријеч је о православној Цркви Успења Пресвете Богородице. Може јој се прићи са запада, кроз такозвану доњу капију, непосредно поред школе, али и са истока, од Калајцинице, кроз такозвану горњу капију која се посљедњих година све рјеђе отвара. Пажљивом читаоцу лако запада за око да су те, по свему за ливањске Србе значајне институције, смјештене једна уз другу. И већи број српских трговачких породица саградио је куће у том, старом, дијелу града.

Но, вратимо се сада ливањској школи, њеном почетку и забиљеженој историји.

До 1820. године ни ливањски православци, ни католици нису имали школу. То, наравно, не значи да није било некакве основне обуке. Њу су, углавном, вршили свештеници, који су и службу Божју, као и обуку у писању у читању, вршили криомице од турске власти, по кућама и оближњим шумама. Свештеник Никола Којда, који је у Ливно дошао 1700. године из околине Гламоча, родоначелник је рода Којдић из кога је више православних свештеника наследно служило у нурији ливањској. Поп Никола је послје празничне и недјељне литургије окупљао дјецу и учио их „буквару и молитвама наизуст“, а касније је то наставио и његов син, поп Јово. Син попа Јове, Станко, односно калуђер Серафим, преузео је као јеромонах ливањску нурију, у којој је 1820. године, основао прву школу и то у својој кући на Беглуку (са десне стране пута ка Думану, послје цамије). Овај ливањски свештеник и учитељ, који је дјецу учио „сваком корисном науку“, из оба посла се повукао кад је ослијепио.

Положај Ливна, на путу од Саве до мора, начинило га је важним трговачким центром у коме су стасали успјешни трговци међу хришћанима. Путујући за послом до Трста, Сплита, Задра... а разумијевајући значај писмености и знања, отуда су доводили, на го-

» Натпис на цркви у Лјевну

дину двије, богослове себи за учитеље. Послове обучавања дјеце у првој школи пратили су и одређени издаци, који су се евидентирали у тзв. црквеним рачунима које је, у највећој мјери, водило предузеће Хаџи Браћа Кујунџић, а уз њих и угледни Срби Станишићи, Јефтановићи, Тодоровићи...

Послије повлачења јеромонаха Серафима школа се селила више пута у разне приватне куће, а дјецу су подучавали доведени даскали и мештри. Питање зидања школске зграде није било само финансијско питање, већ и питање дозволе турске власти. Срби су се послужили лукавством. Купили су земљу на Беглуку од Хаџи Браће Кујунџић на којој су градили кућу властима пријављену као табхана (мјесто за обраду и суђење коже), те то мјесто доби назив Табана. И рачуни у вези са грађњом школе вођени су преко речених црквених рачуна. Док се школа градила летјеле су молбе и писма мутесафиру у Травник, паши у Сарајево и свима који су могли помоћи да се добије дозвола и отвори школа. Том упорношћу издејствована је условна дозвола која је налагала да школа буде заклоњена високим зидом. Први учитељ у тој школи, а уједно и први школовани учитељ у Ливну, био је Ђорђе Маргетић, родом из Имотског, унук ливањског свештеника Станка Којде. У Ливно су га, 1847. године, довели Кујунџићи са свог трговачког пута у Трст. Он је школу на Табани уредио „по европски“.

Исте те, 1847. године, Срби оснивају и црквено-школску општину, за шта велика заслуга припада аустројском конзуларном аген-

ту Спиридону Шпири Рајковићу, Дубровчанину, који је свесрдно помагао ливањским грађанима у њиховом културном и економском успону. Шест година касније, 1853. године, Срби оснивају и Школски фонд чиме се коначно раздваја црквени и школски новац, а приходи и трошкови биљеже се у новоустановљени *Либар* – књигу рачуна школе. Црквено школска општина уредно води и облигације и друге записе из живота школе. У Школски фонд највеће прилоге давале су богатије, трговачке породице, а приложи су се, у почетку, сакупљали послје Божје службе на дан Светог Саве и Светог Илије, а касније послје сваке литургије. Висина прилога родитељима дјеце која су похађала школу била је у складу са материјалним стањем породице. Осим разних прилога у новцу богатије газде завјештавали су школи куће и земљиште. Српску школу похађали су и римокатолици учећи латиницу и похађајући своју вјеронауку, те су и католичке породице давале прилоге школи.

Истekom прве деценије рада школа на Табани се издаје у закуп, а настава се одржава у другој згради у Беглуку махали све до пожара 1872. године. Пожар који је спепелио школу био је и повод да се покрене поступак прикупљања средстава за грађњу нове. Поново су летјела писма, али овога пута и архиепископу сарајевском и митрополиту босанском, који је тада био у Истанбулу и од султана Абдул Хаида издејствовао 12.000 гроша за ове потребе. Срби су молбе за помоћ слали и конзулатима, међу којима је аустројски био најдарежљивији. Од прилога бројних Срба, који нису били Ливњаци, поменимо само извјесног Јову Шкуљевића из Трста који је прикупио и упутио у Ливно прилог од 20 дуката. Тако је започела грађња једне од првих школских зграда у цијелој Босни. Нова школска зграда била је једна од љепших и репрезентативнијих зграда урбане културе и била је значајна просвјетна и национална институција. Саграђена је подно брежуљка на коме се већ уздизала српска православна Црква Успења Пресвете Богородице.

Натпис на чеonoј страни зграде, на балкону изнад врата, који смо цитирали, накнадно је додат. Саставио га је ливањски прота Стојан Јовановић Зечевић и исписан је на четири плоче између којих је крст. Са стране постоје још двије плоче, од којих је на лијевој исклесан полумјесец са звијездама, а десна је празна.

Године 1880. у школи је отворено и женско одјељење, чија је прва учитељица била Јелена Борић, која је, као и њен супруг Петар, такође учитељ, учила ливањску дјецу пуних 10 година. Кроз новосаграђену школу, до првих година 20. вијека, прошло је 24 учитеља. У школској 1881/82. српску православно професионалну варошку школу је похађало 103 дјечака и 68 дјевојчица.

Са окупацијом Босне и Херцеговине од стране Аустроугарске, власти настоје да уклоне све што би могло јачати осјећај везаности Срба за Краљевину Србију, што је чињено цензуром уџбеника историје, контролом програма светосавских приредби, музичког васпитања, за-

» Зграда српске школе и друштва Сундечића, данас Гимназија у Лјевну

браном симбола заставе и грба Србије и светосавске пјесме, а потом је уведена и контрола рада црквено-школске општине присуством сједницама државног заступника, све до постављања питања њеног легалитета и одузимања кључева школе и цркве због чега Срби упућују жалбу цару. Одговор је био распуштање црквено-православне општине (1897. године) уз одузимање архива и касе. Ливански Срби су били уз своје прваке, чиме су изазвали бескомесара – порезника Самуила Божића из кога су покуљале ријечи да је „наредба Владе да се сви Срби тамане“.

Котарски предстојник, Хуго Кучера, трудио се, пишући банкама у Сплиту, да се ливанским трговцима одузму кредити. Проти Стојану одузете су редовне субвенције за парохијску службу и катихезацију, а Кости Кујунџићу је наређено да сруши своје објекте куће, одузет му је дио земљишта, а ометани су му и финансијски пословни канали ван Ливна. Користећи важећи међународно признат суверенитет султана над Босном, упорни Срби, Коста Кујунџић и још неколико народних првака, путују у Цариград и тамо, о свом трошку, остају годину дана, све док нису издејствовали султаново рјешење према коме је донијета Уредба црквено-просвјетне управе српских православних епархија у Босни и Херцеговини. Тада су установљени епархијски органи, признато ћирилично писмо, српска застава и назив српски, а државна власт је давала средства за изградњу нових школа и цркава. Након анексије Босне и Херцеговине, 1908. године, земаљска влада је, преко својих намјештеника, настојала да се у настави нађе што мање садржаја из српске националне културе.

Када су Срби, 1907. године, основали Српско пјевачко и тамбурашко друштво *Јован Сундечић*, његова библиотека била је смјештена у просторије школе, док друштво није изградило нову зграду. Објект зграде (школа и зграда *Сундечића*) су послје Другог свјетског рата национализоване. Помињали смо већ црквену благајну, црквено школски одбор, па и саму цркву те ћемо наредним реченицама мало ближе приказати ливанске црквене прилике.

Српска православна црква посвећена Покрову Пресвете Богородице саграђена је деценију и по прије нове зграде школе. Како турска власт, све до реформи уведенних срединама 19. вијека, није дозвољавала подизање цркава, богослужења су вршена по кућама (често у кући Пајина у Застини 2), а љети у шуми око Жабљака. За вршење службе служио је „чадор“ који је владика освештао. Службе су се одржавале у рано јутро, а подрамујева се да ни звона нису звонили, нити су постојала. То да је вршено богослужење и да је постојала зграда коју су православцима сматрали црквом потврђује: присуство свештеника (из рода Којла); црквени рачуни вођени од стране Хаци Браће Кујунџић из којих су се намиривали трошкови цркве, свештеника, школе и учитеља; неколико сачуваних сасуда и књига дарованих цркви знатно прије изградње постојеће, као и документ из 1842. године који каже да је црква од своје њиве имала приход од 1.000 ока јечма. Темељи те цркве у Застини, на мјесту које Ливњаци зову Црквиште, указују да је могуће ријеч о брвнари на каменним темељима.

Реформе султана Абдулмецида, које су изазвале велики отпор турских конзервативних кругова, давале су, између осталог, немуслиманском становништву могућност зидања цркава, постављање звона и јавно видљивих крстова. Одмах по објави султановог указа у Босни, 1856. године, ливански Срби започињу припреме за градњу цркве, што је подрамујевало одабир и куповину земљишта, прикупљање новца, уговарање адекватних мајстора и сл. Земљу за градњу ливанске православне цркве уступио је Мехмед бег Гагић, а новац за градњу прикупили су вјерници, преваходно добростојећи ливански трговци, међу којима се, поред Кујунџића, Станишића, Павловића истичу и Законовићи, Митранићи, Ждере, као и Нико Бура и Јово Скобла, који су касније, као учесници угушеног Устанка 1876–1878, прешли у Србију.

Ливанску цркву саградио је, 1859. године неимар Мато Бајо, који је касније градио и српску школу. Предање каже да је саграђена за свега мјесец дана, све у страху да локалне турске власти не оспоре већ дате дозволе. Црква Успења Пресвете Богородице спада међу

веће православне цркве у Босни и Херцеговини, са јединственим архитектонским рјешењем у виду полукружних отвора умјесто прозора.

Неимар Мато Бајо саградио ју је од камена. У почетку црква није имала звоник. Он је саграђен накнадно, од дрвета, а тек 1889. године, прилозима вјерника и уз помоћ Земаљске владе, сазидао је звоник од тесаног камена, на чијој плочи стоји запис: „Овај храм Прев. Богородице подиже цео народ срп: прав: ливанске општине у год: 1859, а након 30 год: прилогом свега срп: прав: народа и подпором з: владе подиже се овај звоник у год: 1889. неимар И. Коњик.“

Којде (Којдићи), Симо и Станко, били су први свештеници ливанске цркве и сахрањени су уз спољни зид припрате. Православне ливанске породице нису били само ктитори градње цркве. Поклонима вјерника и иконама и вриједним предметима уређена је и њена унутрашњост.

У црквеној ризници се налазе четири тзв. јерусалимске или хаџијске иконе рађене на платну, са низом композиција, сцена и фигура из свете земље. У збирци од педесет икона из периода од 15. до 19. вијека има дјела српских, руских и приморских сликара, а грчке иконе апостола из 18. и 19. вијека и светогорски бакорези издвајају се по значају.

По процјенама неких историчара умјетности ливанске иконе спадају у највриједније.

Некада село крај Ливна сада дио града иконе у југисточној Европи. Поред икона сачувано је око стотинак богослужбених књига, штампаних углавном у 19. вијеку и 20. вијеку, мада има и примјера из 18. вијека. Већина књига штампана је у Русији, Сарајеву, као и Краљевини Србији. Ливанска црква је дијелила судбину својих вјерника кроз цијели период постојања.

Неодвојива од цркве је борба ливанских породица и свештеника за вјерска и национална права у вријеме турске и аустроугарске владавине, што смо донекле представили у дијелу у коме смо говорили о школи. О прогону Срба послје Сарајевског атентата 1914. године, прота ливански, Војислав Шешум забиљежио је своје сјећање у црквеном летопису: „Бојећи се да им „шуцкори“ не би ноћу запалили кућу, па да у њој не настрада чељад, многи Срби су своје жене и дјецу водили у цркву да тамо ноће. Ја сам тих љетних ноћи 1914. године са својом покојном мајком често ноћио у цркви.“

Сјећам се као сад, било ми је 4 године. Ми сви, жене и дјеца из овог града, провели смо три ноћи у овом храму, док су старији мушкарци око храма чували стражу“.

У Другом свјетском рату ливанска црква је оштећена и опљачкана, црквени архив и библиотека уништени, а парохијски дом бомбардован. У спаљеном Архиву Српске православне цркве у пепео су се претворили многи важни подаци, као и подаци о старим ливанским родовима и матичне књиге. Љета 1941. године усташе су побацале у јаме и побиле најмање 1589 Срба са подручја Ливна и Ливанског поља, међу њима и ливанског свештеника Косту Станишића са породицом и друге православне свештенике. Многе породице су затрвене. Са бројних страстишта тијела мученика су екскумирана 1991. године и сахрањена у новосаграђеној спомен-капели у порти ливанске цркве. Али, грађански рат је већ наредне године донио ново страдање. На Видовдан те године разорен је парохијски дом, канцеларија и звоник запаљени, а спомен-капела минирана.

Духовни живот православног становништва поново се успоставља са доласком пароха 2001. године и од тада започиње обнову цркве и спомен-костурнице и реставрација икона. Епархија бихаћко-петровачка, Парохија ливанска и расељени вјерници, као некада њихови преци, помажу обнову и уређење својих светиња. Сабор СПЦ је маја 2022. године донио одлуку о канонизацији ливанских свештенослужбеника и новомученика који се прослављају 30. јула.

Црква и њена богата збирка културне и историјске вриједности проглашене су 2004. године културним благом Босне и Херцеговине. Имовину СПЦО Ливњено чини и православно гробље у Застини, чију старост је тешко утврдити, али које свједочи својим монументалним споменицима о некадашњој снази српских ливанских родова.

Ето, можда вас пут ускоро поведе крај Ливна...

ИВАН БРКИЋ ПОВЈЕРЕНИК ЗА ИЗБЈЕГЛИЦЕ ГРАДА КРУШЕВЦА

Прогнана и интерно расељена лица Крушевац су учинили богатијим

Чувени кнез Лазар је Крушевац изабрао за мјесто одбране средњовјековне Србије и од њега направио престони град. Своју војску 1389. године управо из Крушевца је повео у Бој на Косово. Данас овај град Расинског округа обухвата 101 насеље на површини од 854 километара квадратних. Своја врата је отворио за избјегле и прогнане из Хрватске и БиХ, ко и за интерно расељена лица са Космета и постао им уточиште.

Повјереник за избјеглице Иван Бркић у разговору за *Српско коло* истиче да се процес интеграције избјегличких породица готово у потпуности завршио.

– На подручју града Крушевца, у периоду регистрације од 1992. године, регистровано је 2.528 лица са избјегличким и 1.272 лица са прогнаничким статусом. Тренутно на подручју града Крушевца борави још само шест лица која имају избјеглички статус. Много је већи број интерно расељених лица. Наиме, на почетку овог вијека у Крушевцу је регистровано 7.470 интерно расељених лица, да би до 25. августа 2008. године овај број био повећан на 8.822 – каже Бркић.

Он напомиње да је Регионални стамбени програм за избјеглице (РХП) у највећој мјери реализован.

– На основу овог програма 75 породица бивших избјеглица добило је кров над главом, кроз више потпројеката и сегмената, чиме су скоро у потпуности стамбено збринуте избјегличке породице.

Бркић напомиње да је Град Крушевац, поред стамбеног збрињавања, уз помоћ Комесаријата за избјеглице и миграције РС и осталих донатора додјеливао различите врсте помоћи попут економских грантова (за пољопривредну механизацију, пластенике, кошнице, сточне хране и слично), као и више врста једнократних помоћи (новчане, огрјев, пакети хране, пакети за хигијену, одјећа и обућа, саднице воћа, лијекови).

– Велики проблем су неријешена имовинска питања у мјесту претходног пребивалишта у Хрватској, Босни и Херцеговини и Косову и Метохији. Мањи број људи захтјева даљу помоћ и подршку у становању и економском оснаживању. Потребно је и даље подржавати институционално рјешавање текућих проблема, које ови људи имају у нашој средини.

Бркић истиче да су прогнана и интерно расељена лица значајно поправила демографску структуру Крушевца.

– Није се то одразило само у повећању броја становника, већ су неки предузетници, посебно са Космета покренули предузетничку иницијативу што се врло позитивно одразило на локалну привреду. Грађевински радови су унапријеђени, као и самосталне дјелатности. Од 1999. до 2001. године је у граду радио и Приштински универзитет, који је послједио и научно-образовни садржај. Присуство професорског кадра и студената оживјело је град, а то је условило и касније оснивање неких факултета у Крушевцу – прича Бркић.

Он истиче да је захваљујући овој

ЧАРАПАНИ

Становници овог града познати су и под називом „чарапани“, који датира из давне 1806. године. Тада је у завршним борбама за ослобођење Крушевца у Првом српском устанку чета Крушевљана успјела да нечујно тј. „у чарапама“ продре у град и савлада турске војнике у самом утврђењу.

популацији Крушевац постао и интелектуално богатији град.

– Добили смо више истакнутих личности попут проф. др Слободана Керкеза, генерала Синише Кресовића, као и више љекара специјалиста попут др Ружице Милошевић, др Радмиле Јоксимовић Змејкоски, др Радмиле Максимовић, др Слободана Дуке, писца Вељка Стамболије, председника Удружења Срба из Босне и Херцеговине Душана Самарџића и многе друге.

Бркић истиче да упркос томе што је мука натјерала прогнана и интерно расељена лица да напусте свој завичај, они су сачували обичаје и традицију свога краја.

– Основано је Удружење Срба из Босне и Херцеговине, боћарско друштво *Цар Лазар*, као и Удружење *Газимесџан* које углавном окупља расељена лица са Косова и Метохије – прича Бркић и напомиње да се у Крушевцу његује култура сјећања.

– У Крушевцу, као престолном граду Лазареве Србије, кроз културу сјећања подигнуто је више споменика, који су посвећени догађајима из непосредне прошлости. Између осталих, полагају се вијенци страдалим борцима у ратовима од 1991. до 1999. године, на споменик који се налази у меморијалном комплексу Слободиште. Овај споменик је посвећен жртвама Крушевљана у Другом свјетском рату. Полагају се вијенци и на споменик 125. моторизованој бригади, који је постављен у кругу нове болнице Клиничког центра Ниш у Паруновцу код Крушевца. Овој бригади посвећена је и спомен соба у касарни Цар Лазар – каже Бркић и додаје да је на Багдали подигнут споменик потпуковнику полиције Вељку Раденовићу, као и споменик борцима са Кошара у комплексу на Слободишту.

– Једна улица у нашем граду, која се налази у близини Слободишта носи име Јунаци са Кошара. Све установе у култури у нашем граду подржавају манифестације и културу сјећања на страдње српског народа у посљедњим ратовима.

Бркић каже да су након више од двије деценије прогнана и интерно расељена лица у потпуности се саживјела са својим новим завичајем.

– Крушевљани су веома гоостољубиви и свима су пружили руку пријатељства. Данас сви грађани Крушевца дијеле добро и зло. Заједно живе, друже се, вјенчавају, одгајају дјечу, дијеле и срећне и тужне тренутке. Присуством различитих култура и обичаја Крушевац је постао богатији град.

ДРАГАНА БОКУН

Нова књига Милоша Кордића о Банији

Послије књиге *Било једном на Банији*, ових дана из штампе је изашла нова књига о Банији књижевника Милоша Кордића, истог наслова, као књига 2. У књизи „осјенчених сјећања и благих подсјећања”, како их је назвао аутор (рођен 1944, у Комоговини, на Банији), бројни су новинарски, литерарни, публицистички записи о некадашњој Банији. Записи о многим банијским крајевима и мјестима, о догађајима и људима, о много чему што је некад било и патно и ратно, а данас је тек никад истражена и истином бар донекле исписана историја... Па је у књизи, између осталог: – сјећање на прославу једне од давних годишњица оснивања 7. банијске ударне дивизије у Доњем Класнићу; – подсјећање на учитељске курсеве у Глини, с именима свих полазника и предавача; – сјећање на обиљежавање годишњице Прве партизанске гимназије у Рујевицу, са цртицама и о поријеклу имена тог мјеста; – о књигама Маје Кљаић Вејновић и Николе Д. Турајлића о страдању становништва Стрмена, Црквеног Бока и Ивањског Бока у 20. вијеку и Милоша Бајића о страдању Банијаца у логору Маутхаузен (с презимена свих заточеника); – дужи или краћи записи, с описима неких мјеста, лијепих пејзажа и „као срце угротуљених углова банијских”: Горичка, Меченчани, Комоговина, Петриња, Костајница, Блиња, Горњи Бјеловац, Јавница, Доњи Класнић, Горња Велешња, Дреновац, Јошавица (петрињска), Кобиљак, Доња Млинога, Горња Млинога, Ловча, Горња Пастуша, Жељезничка станица Краљевчани, Мајданци (петрињски), поједини предјели Кордуна и многа друга; – о рјечици Бручини, уз спомињање и других банијских ријека и рјечица; о воденицама; – о шуми Шашави, Калинама, уз спомињање Трговске горе, Шамарице и других шума и брда; – о орању са дједом Дамјаном Кладарином и старим кумом Пајом Корасићем; – о конопљи, кетену, липи, бујади, питомом кестену, *Гавриловићевим* говедима, лубеницама на Женском плацу у Петрињи, о купању на ријеци Уни код Костајнице, о одласку на сајам у Костајницу, о чекању на Жељезничкој станици Глина; – о старим и најстаријим банијским сортама јабука каквих више нема на пијацама и у продавницама, осим у понеком банијском воћару (американка, бановка, брњеушка, видушевка, жунка, зуквача, каламбура, кожара, колачара, петровача, слаткача, тањурча, хађерка, црљена, чешкоселска и друге); – неколико десетак страница о путовањима бициклом по Банији (о историји бицикла и другим појединостима везаним за то и данас све популарније превозно средство); – о хљебу из некадашње Лекића пекаре у Глини, о чутурици обљајске ракије; – о банијско-кордунском ћири и првом аутобусу на релацији Петриња-Костајница; – о сусретима са државним и републичким руководиоцима, високим војним лицима, књижевницима, сликарима, карикатурицима, спортистима, а прије свега и о сусретима, познанствима и пријатељствима с многим именом и презименом наведеним Банијцима; – ту су стихови и прозни одломци, најчешће као илустрације уз текстове, писаца из Србије и свијета, писаца рођених на Банији, те неколико литерарних радова тадашњих ђака из Меченчана, Брђана Шамаричких...; У књизи су и бројни други записи о некадашњој Банији. На крају су азбучним редом исписана презимена, у ствари допуњен списак презимена банијских Срба из прве књиге, као и Рјечник мање познатих старих банијских ријечи и израза који се појављују у овој књизи. Издавач књиге је Завичајно удружење *Банија Нови Сад*, а њено штампање подржао је Фонд за избегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону. Главна уредница је Сњежана Станишић, која је обавила графичку припрему за штампу. Књигу је штампао Графоофсет Челарево.

- Књига *Било једном на Банији – књига 2* (372 странице) може се наручити позивом или поруком на телефон 063 1958 354 или поручити мејлом miloskordic44@gmail.com
- Наручилац треба да упише име, презиме, тачну адресу и број свог мобилног телефона. Књига се шаље пост-експресом. Цијена књиге је 800,00 (осамсто) динара + трошкови поштарине.

ЂОРЂЕ БРУЈИЋ - ПРОБРАНЕ СЛИКЕ РАТА

О ПОДРУМУ (Петрињски палимпсест)

Из њега не можемо побјећи, премда су врата тек пришкринута и нису препрека која нас може задржати. Слабост је у знању да изаћи напоље не значи изаћи и у слободу.

Не носите са собом...
Милош Кордић

Ноћ у шућој кући...
Небојша Деветић

Нигдје краја несрећама. Нигдје краја немирима. Осјећај за реалност траје тек до ноћи, а онда опет почињу тлапње, све се ускомеша, нестане спокоја. Јутро је нова мора – снови постају стварност, не разазнају се међе и губи осјећај за слободу и човјечност. Таква склупчаност у тијелу и духу не допушта да се човјек раскрили – страх у подруму је убица, он спутава креативност једнако као што не дозвољава да у нама оживи звијер, она човјечја звијер што у бијесу и самоодбрани може да усмрти, да буде крволок и помијеша нерве људске свијести, набади завјесу испод које се више ништа не види и под чијом тамом се дешавају злочини. Подрум је, дакле, убица смисла. Дакле, унизител. У њему сви једнако чекамо судбину, без могућности да се разликујемо или макар спасемо у колективизму, у каквом се спасавамо на улици демонстрацијама или, пак, у биткама из којих опет можемо побјећи, али нас спрјечава свијест о другом човјеку који тамо остаје и који је управо у том тренутку идентичан вама, али ипак не жели да оде. Таква концепција у подруму не постоји; из њега не можемо побјећи, премда су врата тек пришкринута и нису препрека која нас може задржати. Слабост је у знању да изаћи напоље не значи изаћи и у слободу.

А шта ако се човјек нађе сам у оваквом нагонском заточеништву? У рано јутро, никада после шест, најприје чујете сирену, а затим експлозије. Још након

друге-треће не можете да разаберете – измијешају вам се чула, свјесни да чујете детонације најприје се браните сном, покушавајући сами себе да убједите да су то одједи неке мутне подсвијести, остаци ноћних доживљаја, мало-пређашње уснулости. У тренутку затим све вам је јасно, или барем осјећате да врело топовско зрно сваког часа може да заврши у вашој спаваћој соби, у којој се ноћима, сасвим обучени, са ципелом поред кревета, приблијате сами уз себе, заспавши сваки пут тек на превару. Размишљате муњевито: на таван, код комшије, на улицу, па онда опет: на улицу, код комшије, на таван (?). На крају се, расањени, ипак одлучујете за подрум, за добровољну тјескобу из које ћете изаћи тек кад други пут чујете сирене, или када вас изведу.

Од подрума се може полудјети. Можете пореметити памећу од лелујавих сјенки и мемљивих пјега на зиду, тачкица малтера и хладноће; од миша, бубашвабе, нетопира... Све ваше говорне способности временом се сведу на мумлање, шиштање, гребање... У томе, готово, да и нема разлике међу људима. То је оно што сваког човјека чини препознатљивим, равноправним чланом људске заједнице, њеним универзалним предлошком.

Подрум је све оно што смо жељели да заборавимо од дјетињства. Страх од снова – бескрајног падња у провалије. Сви се ти импулси појачавају у затвореној комори која треба да вам донесе спасење. Мисаона нит не постоји. Психички живот је сведен на пометњу, на хиљаде расцвјетаних праваца од којих ниједан не води избављењу. Ту сте сами са собом: у наметнутом дружењу са властитом личношћу, положени тик до ногу, заборављени у непрегледу и стијешњени сопственошћу. Танану везу са свијетом одржавају слике реминисценције у којима се топимо као у бујицама, ускомјешани и усплахириени, поједностављени до

баналности, сигурни искључиво да не постојимо и да су наши обриси дјело неке велике, опште завјере или забуне произведене у дјелићу трансформације свемира. Ми као властити нуспроизвод. Одбачено сјеме које у бесмисленој страсти клија на безвриједној гомили, претварајући се временом у своју супротност – расути градивни материјал чије се честице више никада не могу скупити у свој изворни облик.

Утаквим тренуцима враћају нам се секвенце за које ни сами нисмо знали да постоје у нама, оживљавају силуете које смо виђали и осјећања од чије се снаге пада у немире. У подруму, дакле, проживљавае још један живот. И тада нам се учини да смо дуго на свијету, да су се доживљаји из памћења давно збивали, толико давно да ни сами не можемо разабрати када се нешто десило.

Свака искра је предсказање нове звијезде, једнако као што ће се живот сваког сунца завршити у варници.

У том варљивом миру и комешавој сигурности човјек је бео, готово прозран, пресит и себе и других, наслоњен поребарце, склупчаних ногу, у полусну. Изгубљен у тами, доживљаје биљеношћу, положени тик до ногу, заборављени у непрегледу и стијешњени сопственошћу. Танану везу са свијетом одржавају слике реминисценције у којима се топимо као у бујицама, ускомјешани и усплахириени, поједностављени до

то тјелесни сат према коме се равнамо, попут затвореника чији се живот своди на бројање капи из ћелијске чесме. Ваздуха је мало. Свјежи формације свемира. Из угла долијеће панична цика, одбија се од зида изнад ваше главе и мијеша са грохотом који кроз пукотине на вратима долази споља. Стегнута између два звука, тренутак прије него што расути, соба постаје дивља арена, акцелератор са милионима покренутих честица – грумен који сваког часа може да експлодира и отјера у бездан све што му је претходило. Звук као коначни смисао, звук као изворни покретач. Тада се више не надате ничему. Опјени, најприје се стишћете у грчевима, последњом снагом хватајући ваздух неким полудавом, са грозном мучнином у желуцу и страхом који вас заплускује у таласима, а затим устајете слушајући и тетурани, немоћни да се исправите, и ходате, ходате исцијеђени, одбијајући се од зидова, са необјашњивом нервозом чија измаглица вам влажи тијело и од које вас хвата студен, нека унутрашња несавладива хладноћа.

А шта кад све ово прође – Акада на степеницама чујете кораке који бивају све ближе, а одмах затим и отегнути, онемоћали шкргут подрумских врата, када кроз оквир угледате руменкасту свјетлост и силуету човјека у њему? Како да се избавите? Пјесмом? Заборавом? Невјерованом се не може избјећи Бог. Слобода није само у бројавајући вријеме брже не-

БИЉЕШКА О ПИСЦУ

Ђорђе Брујић, књижевник, пјесник и књижевни критичар, рођен је у Карловцу, 7. децембра 1967. године. До сада објавио књиге поезије: *Нови пусти дани*, *Ободско слово*, Подгорица; *Страх од шума*, *Народна књига*, Београд; *Упутство за путовање*, Српско културно друштво *Провсјета*, Загреб; *Кућа на леду*, Удружење књижевника Црне Горе, Подгорица; *Улица за самоћу*, Књижевна задруга Српског народног вијећа, Подгорица; *Последњег дана вече*,

Књижевна задруга Српског националног савјета, Подгорица; *Свећа и слово*, Књижев-

на задруга Српског народног вијећа, Подгорица. Приредио је: *Савремено пјешништво Српске Крајине* (Избор из савремене поезије Срба из Хрватске), *Књига Стварања*, Подгорица; *Избор из руске поезије друге половине 20. вијека*, *Стварање*, Подгорица и *Слика 82 пјесника* (преглед новije српске поезије из Хрватске), Књижевна задруга Српског народног вијећа, Подгорица. Добитник је награда за књижевност: *Драган Кордић*, на-

граде *Стварања*, *Видовданске повеље*, Награде Удружења новинара Црне Горе и других награда, повеља и признања. Поезију, прозу, огледе и књижевнокритичке текстове објављује у дневним новинама, периодици и електронским часописима и издањима. Поезија му је превођена на руски, енглески и француски језик. Заступљен је у бројним антологијама, прегледима и панорама. Живи у Подгорици.

Промоција и додјела награда Пакрачког декрета

Удружењу књижевника Србије 30. јануара одржана је промоција новог броја књижевног часописа *Пакрачки декрети* и додјела истоимене књижевне награде.

У име Удружења књижевника присутне је поздравио Видак Масловарић, присутне су поздравили и pjesникиња Љиљана Каравидић и новинар Сава Смољановић и председник Књижевне заједнице Крајине Марко Ковачевић.

Стојан Продановић, уредник *Пакрачког декрета* се захвалио свима на присуству и напомену да је Часопис за књижевност и културу крајишких Срба Западне Славоније *Пакрачки декрети* основан по мјери српског самосазнања.

– Уклапа се у идеју очувања српске баштине која је кроз историју извирала из центара српске баштине: Сент Андреје, Сремских Карловаца, Призрена, Цетиња и Пакраца по коме је часопис и назван, а установио је и Књижевну награду *Пакрачки декрети*.

Избор награђених је усклађен са односом крајишких књижевних стваралаца према часопису. И обратно. Оснивање и додјела Књижевне награде *Пакрачки декрети* је, како каже његов уредник Продановић, било и остаје у идеји „постојања, припадања и настојања“.

– Награда је произашла из потребе за остварењем хармоније, сагласја и равнотеже. Произлази и из потребе поштовања и вредновања стваралаца, лишена права стварања хијерархијске лествице. Међу њима нема ни бољег ни горег. Ни првог, ни последњег. Због тога је додјела Књижевне награде *Пакрачки декрети* човјекољубив и уљуђен поступак персонализације крајишких стваралаца. По томе, она је примјерена теорији склада. Али и сразмјери. Тако на примјер, по тој теорији, однос између синтагме пакрачки декрет (синонима прогона) и стиха: „А, ће ћемо сад?“ Николе Корице, је у сразмјери са наредбом: „Учините све да Срби практично нестану!“ и гробним мјестом поменутог pjesника у Крњешевцима.

Добитници овогодишње награде, као и претходне су свједоци, али и записничари крајишких времена.

– Још у првом броју часописа *Пакрачки декрети* је примијећено да се о крајишкој истини мање изјашњавају српски институти, историчари, антрополози, социолози, статистичари и други људи из свијета политике, науке и културе, а знатно више људи из свијета поезије. Из стваралаштва. То је опомињућа истина, тешка као пораз. Отуда су и крајишки књижевни ствараоци утолико већи и значајнији, а ова невелика институција Књижевна награда *Пакрачки декрети*, значајнија.

За животну дјелу о области књижевности награђени су: Никола Корица, Мирко Жигић и Миленко Васиљевић Чико.

Никола Корица Млађи, рођен 1946. у Малом Градцу, општина Глина (Банија). Члан је Удружења књижевника Србије, професор српског језика и књижевности, уређивао је стручне часописе и књиге поезије. Оснивач је Удружења грађана *Књижевна заједница Крајине* 1993. године у Глини. Послије прогона Срба из Републике Српске Крајине, живио је у Крњешевцима и радио у ОШ *Милан Хаџић* у Војки код Старе Пазове. Умро је и сахрањен у Крњешевцима, 2022. године. Објавио је пет књига: *Исиод кора некојора*, пјесме (Сава Мркаљ, Топуско, 1994.), *Сан о ветру*, пјесме (Сава Мркаљ, Нови Сад, 1996.), *Ће ћемо сад*, poema (Сава Мркаљ, Нови Сад, 1996.), *Ће ћемо сад* друго издање, 1997. *Преко девет каменова*, пјесме (Културно просвјетна заједница Стара Пазова, 1997.). Награђен је 2022. године Књижевном наградом *Пакрачки*

» Видак Масловарић, Љиљана Каравидић, Стојан Продановић и Марко Ковачевић

декрети, за животну дјелу о области књижевности. Награда је постхумно уручена његовој породици.

Мирко Жигић је рођен 1946. године у селу Нова Криваја код Дарувара у Западној Славонији. Школовао се у родном селу, у Дарувару и у Београду. Пише поезију и прозу, а објављује од основне школе. Објавио је пет збирки поезије и један роман. Књиге пјесама су му: *Мајсторско ћеро*, (Вршац, 2012), *Лелек за трајом* (2004), *Време самоће* (2008), *Машињарије* (два издања 2008. и 2009.), *Зајиси у времену* (2013) и роман *Алексина освети* (2014). Објављивао је у разним часописима и добитник је више књижевних награда. Члан је Матице српске, Удружења српских књижевника у отаџбини и расијању (УСКОР) и Ковиљског културног круга. Живи и ради у Гардиновцима. Награђен је Књижевном наградом *Пакрачки декрети* 2022. године за животну дјелу о области књижевности.

Миленко Васиљевић Чико је рођен у Секулинцима код Вођина 1943. године. Живи и ствара у Осијеку, Источна Славонија. Аутор је већег броја збирки пјесама, завичајних монографија, етнолошких записа и слично. Објављиван је у око сто заједничких збирки пјесама, афоризама и хаику поезије. Учествовао је у преко триста различитих књижевних манифестација и уредио за штампу више књига других аутора. Међу његовим ауторским завичајним књигама су: *Моје родно село Секулинци* (2009), *Рјечник, говор и обичаји вођинског краја који нестјају* (са Николом Живковићем 2012, 2013.), *Путовање кроз изразан древовачки и вођински крај* (2019) и *Ој, малена мала моја – итре и ђевања народа древовачкој и ској краја* (2021). Међу збиркама пјесама су: *Они хоће мир и љубав* (1997), *Драгуљи срца* (2000), *Радоси и моја шуја у 65 пјесама* (2019). Књига афоризама *Чикине боцкалице* је доживјела два издања – 2014. и 2017. У припреми је нова књига пјесама и кратких драма. За свој књижевни рад је 2018. добио плакету *Бранко Куручић* СКД-а *Просвјетна*. За животну дјелу из области књижевности награђен Књижевном наградом *Пакрачки декрети* 2022. године.

За књижевни рад ван отаџбине награђен је Миле Божић (Пакрац, 1957). Живи је у Горњој Обријежи код Пакраца, а од 1995. године је у Перту (западна Аустралија). Пише пјесме и кратку прозу. У Перту је члан завичајних удружења и књижевног клуба *Саборник*. Активан у организовању културних активности у Аустралији. Добитник је књижевне награде *Милорад Пумбо* за 2013. годину, коју додјељује Књижевни клуб *Саборник*. Сарадник је часописа *Пакрачки декрети*. Издао је двије збирке пјесма *Славонске елсије* (2013) и *Мириси завичаја* (2016), као и збирку шалвих пјесама и прича *Некад давно у старом крају* (2020). Награђен је, 2022. године Књижевном наградом *Пакрачки декрети* за крајишко књижевно стваралаштво у Аустралији. Награда му је прослијеђена на адресу у Перту.

За годишња књижевна остварења награђене су Милена Северовић, Љубица Жикић и Милена Богатић Жарковић.

Милена Северовић награђена је за

збирку поезије *Кућа на Крфу*. Милена Северовић је рођена 4. јануара 1962. године у Копривници, гдје је завршила основну и средњу школу. Дипломирала је на Стоматолошком факултету у Загребу. Магистрала је 1991. године од када ради као докторица стоматологije. Рат за опстанак Срба је провела између Копривнице и Франкфурта. Објавила је 21 књигу, углавном збирки поезије и превода са њемачког на српски језик. Уврштена је у разне читанке и антологије поезије. Њена поезија је преводљива на њемачки, словачки и русински језик. Уврштена је у алманахе српске дијаспоре и у многе антологије. Члан је Удружења књижевника Србије од 1994. године. Редовни је члан Матице српске у Новом Саду. Награђена је 2022. године Књижевном наградом *Пакрачки декрети* за збирку поезије *Кућа на Крфу*.

Љубица Жикић награђена је за збирку поезије *Одаје од маховине*. Љубица Жикић је рођена у Блатуши, општина Вргиност, на Кордуну. Основну школу завршила је у Вргиносту а гимназију у Топуском. На Филозофском факултету у Загребу дипломирала на студијама, група Југословенски језици и књижевност и студије Филозофије. Просвјетно-педагошки рад започела је 1972. године у Гимназији у Пазину. Од 1981. године живи и ради у Крагујевцу. Радила је као професор у Првој крагујевачкој гимназији. Објавила је из подручја ономастичке књигу – рјечник *Цвјетиник женских имена* 1998. године; збирку приповједака за дјецу *Приче од којих се расте*, 2014. године, збирку пјесама *Љубав свјетлов сјаја*, (2017), збирку пјесама *Одаје од маховине* (2021). Пише и објављује путописну прозу, кратке приче и радове из области лингвистике, књижевности и историје. Добитник је више награда и захвалница. Била је уредник и учесник у писању неколико монографија и часописа. Члан је Удружења писаца Крагујевца и Удружења књижевника Србије. Води и уређује књижевну манифестацију *Порирети илсца* при Удружењу писаца Крагујевца. Награђена је 2022. године Књижевном наградом *Пакрачки декрети* за објављену збирку поезије *Одаје од маховине*.

Милена Богатић Жарковић награђена је за збирку поезије *Само Пајук, ти и ја*. Милена Богатић Жарковић је рођена је 1960. године у Западној Славонији, село Лисичине на Папуку, недалеко од Пакраца. Првих шест разреда основне школе је завршила у Лисичинама, а онда се пресељава у Слатину гдје завршава основну школу и гимназију. Потом одлази у Загорје, у Крижевце гдје ради и живи као самохрана мајка. Радила је у Српском културном друштву *Просвјетна* у Слатини и Вировитици, у Западној Славонији. Од прије неколико година живи у Београду и активни је члан Завичајног удружења *Славонија у срцу* у коме његује славонску баштину.

Објавила је збирку завичајне и љубавне поезије *Само Пајук, ти и ја* којој је Часопис за књижевност и културу крајишких Срба Западне Славоније *Пакрачки декрети* посветио пажњу. Награђена је Књижевном наградом *Пакрачки декрети*, 2022. године. **ДРАГАНА БОКУН**

СЈЕЋАЊЕ НА ЈАБУКУ – ЉУДИ ГОВОРЕ: 30 ГОДИНА ОД УБИСТВА 43 МЈЕШТАНА

У Источном Сарајеву организована је манифестација *Сјећање на Јабуку – људи говоре*, у знак сјећања на стравичан злочин који се прије 30 година догодио у Јабучи код Фоче. Такозвана Армија БиХ је на кућном прагу свирепу убила 43 мјештана.

Над српским становништвом у 18 села подручја Јабукe, почињен је страхан ратни злочин 23. јула 1992. године, када је такозвана Армија БиХ на кућном прагу свирепу убила 43 мјештана. Најмлађа жртва био је тринаестогодишњи дјечак Ново Елез. До 1995. године Јабукa се налазила у саставу општине Фоча, када је Дејтонским мировним споразумом припала Федерацији БиХ. Црква Преображења Господњег у Јабучи је током протеклог рата минирана и до темеља срушена. Обновљена је прилозима вјерника 2005. године, а у дворишту цркве је подигнут споменик страдалим Јабучанима.

Одржана је изложба фотографија са простора Јабукe. Програм је организовао Црквени одбор Цркве Светог Преображења Господњег из Јабукe. **РТРС**

СРБЕ У ГОРЊИМ ГРАХОВЉАНИМА КОД ПАКРАЦА ЗАКИВАЛИ ЕКСЕРИМА ЗА СТАБЛА ДРВЕЋА

Навршила се 31 година од страдања 18 Срба, међу којима шест жена, у Горњим Граховљанима у Хрватској, гдје су припадници хрватских „зенги“ разапинали и закивали Србе ексерима за стабла дрвећа, али до данас за тај злочин нико није одговарао ни пред домаћим ни пред међународним судовима.

Припадници „зенги“ ушли су у Горње Граховљане у рано јутро 29. децембра 1991. године, опколиле село и сакупиле све житеље, њих 18 /16 из Горњих и два из Средњих Граховљана/, те их, уз псовке и кундачење, спровели до шуме недалеко села, саопштено је из Документационо-информативног центра *Веритас*.

Ту су их разапинали и закивали ексерима кроз руке и ноге на стабла дрвећа, а на крају их ликвидирали из ватреног оружја. Међу жртвама је било и шест жена, просјечне старости око 63 године. Међу ликвидиранима су Радован Комленац /21/, његова мајка Драгица Комленац /53/ и њена мајка Јевросима Барјактар /79/.

Све је то, скривен иза једног стабла, посматрао петнаестогодишњи Слободан Видић, унук ликвидираниог Душана Видића /57/, који од страха није могао ни да бјежи ни да говори, али су га убице опазиле и након разматрања да ли га убити или повести са собом – одвеле у касарну у Славонској Пожеги.

Одатле га је након неколико мјесеци избавио полицајац из Пакраца Иво Педић и одвео га у своје родно село Јакшић, пошто је његова супруга Радмила, Српкиња родом из Горњих Граховљана, била у блиском сродству са Слободаном. Пошто су комшије пријетиле Иви да ће му бацити бомбу у кућу због тога што чува „четничко дершете“, Слободана су након пола године поново вратили у појешку касарну, гдје га је у току 1993. године пронашао припадник цивилне полиције Унпрофора, Канађанин капетан Д.Б. Николсон и превео на српску страну, када је и испрчао како су ликвидирани његови мјештани. Николсон и Слободан су обišли мјесто злочина и на стаблима нашли забијене чавле и трагове метака, али не и посмртне остатке. Увјеривши се да Слободан говори истину, Николсон је наредних неколико мјесеци интензивно трагао за посмртним остацима граховљанских Срба.

Један траг је водио у шуму у којој су и ликвидирани, а други према рибњацима у Марином Селу код Пакрачке Пољане, гдје је био један од најзлогласнијих логора смрти у рату деведесетих, али, због опструкције и пријетњи са хрватске стране, мјесто укопа није пронашао. Капетан Николсон је напрасно морао да напусти Унпрофор и врати се у Канаду, одакле је ускоро Србима у Окучане послао много доказног материјала у вези са злочиним у Горњим Граховљанима, уз напомену да је исти материјал предао и својој команди. Без обзира на све то, земни остаци граховљанских Срба ни до данас нису пронађени. Слободан Видић је 1994. године погинуо на бихаћком ратишту, па је тако нестало и једини свједок злочина у Горњим Граховљанима, за који до данас нико није одговарао, ни пред домаћим ни пред међународним судовима. Према званичном попису становништва из 1991. у Горњим Граховљанима живјело је 136 мјештана /сви Срби/, у Доњим 188 /155 Срба, 22 Хрвата, пет Југословена и шест осталих/, а у Средњим 43 житеља /36 Срба и седам Југословена/.

Према задњем попису из 2021. године, у Горњим Граховљанима живјело је девет, а у Доњим 18 житеља, без националне одреднице, док у Средњим није било никога. Жртве овог злочина су Бранко Арсенић /58/, Јевросима Барјактар /79/, Босиљка Босанац /60/, Лово Босанац /36/, Бојана Јовановић /58/, Драгица Комленац /53/, Јово Комленац /64/, Радован Комленац /21/, Здравко Комленац /44/, Милан Кончар /29/, Бранко Марић /53/, Павле Марић /73/, Станко Марковић /63/, Ана Павић /62/, Душан Видић /57/, Боро Вујанић /52/, Стоја Вујчић /65/, Благоја Жарковић /78/. **СРНА**

КРАВИЦА: ОБИЉЕЖЕНО 30 ГОДИНА ОД СТРАШНОГ ЗЛОЧИНА НАД СРБИМА

У Цркви Светих апостола Петра и Павла у Кравици служен је парастос за 158 настрадалих Срба из овог мјеста и сусједних заселака у Одбрамбено-отаџбинском рату, од којих су 49 убиле муслиманске снаге из Сребренице 7. јануара 1993. године.

Обиљежавању страдања Срба на овом подручју присуствовао је предсједник Владе Републике Српске Радован Вишковић.

Он је рекао да га не изненађује однос Тужилаштва БиХ према злочинима над Србима, па тако ни чињеница да за злочине у братуначком селу Кравица, и 30 година послје, нико није процесуиран.

– Када се вратите 30 година уназад, испаде да су Срби сами себи радили злочине, а не неко други – рекао је премијер и поручио да институције Републике Српске никада неће одустати од прикупљања и презентовања доказа о злочинима над Србима.

Начелник општине Братунац Бранислав Тришић рекао је да злочини над Србима средњег Подриња и Бирча никада неће бити заборављени, али да је српски народ опет спреман пружити руку пријатељства.

Етничко чишћење у средњем Подрињу почело је у априлу 1992. године уништавањем свега што је српско.

Муслиманске снаге из Сребренице су под командом Насера Орића, уз помоћ јединица са братуначког, власеничког и зворничког подручја, наставиле прогон, убиства и уништавање српског становништва и имовине током цијеле 1992. и почетком 1993. године.

Након бројних злочина почињених у српским селима око Сребренице и Братунца у првој години грађанског рата у БиХ, Орићеве хицадисти су крвави пир наставили и 1993. године када су на православни Божић упали у Кравицу, гдје су убили 49, а ранили 80 српских цивила и војника. Седам их је нестало и пет их још није пронађено ни након 30 година. Међу несталима тог дана су и двије жене. На Божић је село опљачкано и запаљено је 688 српских кућа на ширем подручју Кравице. Уништено је око 2.000 помоћних и 27 друштвених објеката. Око 1.000 становника остало је без домова у једном дану и кроз сметове се пробило према Дрини избежавши сигурну смрт преласком у Србију.

Без једног или оба родитеља остало је 101 дијете.

Од почетка рата па све до половине 1995. године муслиманске снаге из Сребренице стално су упадале у српска села око овог мјеста, Братунца, Милића, Склана и Зворника, убијајући све што стигну, плачкајући и палећи српску имовину.

Заробљене су мучили, масакрирали, одсијецали им главе и показивали их у Сребреници, а забиљежен је и случај да су Ненада Ранкића пекали на ражњу.

Та пракса није прекинута ни након што је Сребреница проглашена заштићеном зоном УН у априлу 1993. године.

ЛИНТА: СРПСКО ТУЖИЛАШТВО ДА ПОДИГНЕ ОПТУЖНИЦУ ЗА ЗЛОЧИН НАД СРБИМА У КРАВИЦИ КОД БРАТУНЦА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да бројне чињенице потврђују да је монструозни злочин који су починили муслиманске снаге из Сребренице над Србима из братуначког села Кравица и околних заселака на Божић 1993. године био смишљени пројекат чији је циљ био етничко чишћење Срба. Он је нагласио да за страшне злочине у селу Кравица и околним српским засеоцима и даље нико није процесуиран. – Главни циљ Тужилаштва и Суда БиХ јесте да оправдају лажни наратив да су Срби агресори и злочинци а Муслимани ослободιοци и жртве. Јасно је да правосуђе БиХ наставља у континуитету да омаловажава и вријеђа српске жртве и њихове породице јер није независно већ је у функцији муслиманске ратне политике – каже Линта.

Он тражи да Тужилаштво за ратне злочине Србије отвори истрагу и подигне оптужнице за злочине над Србима у Кравици и околним српским засеоцима.

– Поред тога, Србија треба да води снажну политичку и дипломатску борбу у међународној заједници за истину о масовном и организованом страдању нашег народа на подручју Сребренице, Братунца, осталих општина средњег Подриња и широм БиХ. Један од начина наведене борбе јесте и оснивање Меморијалног центра српских жртава деведесетих година прошлог вијека. Није могуће говорити о успостави повјерења и помирењу без истине о страдању српског народа, без поштовања српских жртава и кажњавања одговорних за ратне злочине.

107 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА ЛОГОРА У ДОБОЈУ

Јевропа је покрила очи, а ми заборавили на вријеме у коме дјеца нису били људи

27. децембар би требао бити дан када ми који се зовемо потомцима, ми који кажемо како смо поносни на славне и часне претке, громко заћутимо.

Заћутимо тако да ехо тог мука потресе Јевропу. Јер...

Јесте ли знали да је први концентрациони логор у Јевропи, и то оној цивилизованој, оној двадесетог вијека, био напуњен Србима?

Знам, помало смо уморни од свих тих страдања, од триптиха злочина двадесетог вијека, над нама, јер смо Срби. Па ће многи од нас уморно одмахнути руком – ништа ново, рећи ћемо. А од тог, првог у низу сличних и горих, ако горе може бити, прошло је већ стотину година. Довољно за заборав. Довољно за утапање у ријеку сличних који су слиједили у том двадесетом вијеку. У Јевропи.

За логор у Добоју су умни Срби и историчари рекли да је, уз албанску епопеју, и логор у Араду, један од три најтеже голготе српског народа. Али, ето, послје тога смо се нагазили тих голгота, кланаца и понора, јама и кланица. Па оуглали, и почели заборављати, уз изговор да памет спасавамо од злих слика.

А у тај Први логор, први интернирци дотјерани су 27. децембра.

Са својих огњишта, из Требиња, Гацка, Рогатице, Пала, Билеће, Сокоца, ооооој, могли би до сутра набрајати ископана огњишта и замрла села...

Жене и дјевојке. Старци. И дјеца, највише дјеце, али њих нити су бројали, нити уписивали.

Педантна јевропска аустроугарска евиденција, каже да их је до 1917. у логор стјерано 45.791.

Дјецу нису бројали. Дјеца се, ваљда, не броје у људе, јер нису стигли да одрасту у човјека, домаћина, мајку?

Нисте никад чули за добојски логор, зар не? Јевропа је покрила очи, а ми заборавили...

И кад смо хтјели причати, рекли су немој, много је страшно, с тим се не би могло живјети. Не би нас у очи могли погледати ти што су нас ту стјерали, немој људима на муку пристајати...

Добојски логор је трајао само осамнаест мјесеци. Криомице су се сјећали преживјели, и они што су годинама кости откопавали градећи жељезничку станицу у Добоју, убијено је око 12.000. Која хиљада мање-више. Нису бројали кад су сужњи умирили.

Ни дјецу нису бројали. Јер дјеца нису људи, они би ионако кад порасту били само Срби.

У том Првом логору, били су сви заједно. На гомилама, болесни, умирући, гладни, претучени.

Није се још била досјетила Јевропа да направи посебан логор за дјецу.

Па су дјеца умирала мајкама у наручју.

Причао је послје прота Славко Трнинић, преживјели, онај који је опојао и сачувао хрпе дјеце, да је некој безименој чемерници умрло, једно за другим, седморо. Једно по једно, у наручју. Па је и она полудјела и разбила главу о зидове бараке.

Забилежио је прота Славко, да је за мјесец дана, у априлу 1916. у логору умрло 643 дјеце, млађе од 12 година. Јевропљани нису бројали.

Јер, дјеца још нису људи, а ако се они питају, неће ни бити.

Причао је послје рата прота Славко Трнинић, причао гласно, вапио за сјећањем. О мученицима који су испуштали душу у благу око барака саграђених за коње, о иловачи на добојском гробљу Баре која је почела повраћати крв из утробе.

О десетинама незнатних гробница посијаних крај ри-

јеке Босне, у које су ноћу бацани лешеве с таљига, једне таљиге, тридесет лешева.

Тек 1938. услишене су молитве протје Славка.

Не за осветом.

За сјећањем и поменом.

Изграђен је спомен комплекс, Црква Светих апостола Петра и Павла и спомен костурница.

Па само након три године минирана и усташком руком запаљена.

А онда смо опет ћутали.

Јер су се након новог рата намножиле јама и гробнице. Па је још теже било у очи се погледати.

Никако да изумремо, да спасимо Јевропу од стида и сјећања...

Па онда ћутимо, и заборављамо што се заборавити не смије...

Чекали сто година, али дочекали!

Подигао је град Добој споменик својим новомученицима, онима чије је кости читав један вијек превртао градећи будућност.

Опоменути неким скорим јамама и камама, подигли смо споменик за опомену, за сјећање.

За помен страдалницима. За утишани крик и урлик над побијенима који нису стигли да буду људи.

Стотину је година прошло од затварања логора, Првог у Јевропи.

Упаљена је свијећа. Служена литургија и парастос.

Положили су угледни вијетце, зујале су камере. Било нас је... па бар тридесет!

Који се сјећају да је у Добоју прије сто година направљен концентрациони логор, за Србе.

За жене и дјецу, за нејач.

За оне што нису Јевропа.

ЛИДИЈА ЖАРИЋ

У ЛОНДОНУ ПРЕДСТАВЉЕНО СТРАДАЊЕ МУЧЕНИЧКОГ СЕЛА ПРЕБИЛОВЦИ

Упредвечерје Међународног дана Холокауста, под покровитељством Канцеларије за сарадњу са дијаспором Р. Србије, а у оквиру Српског мјесеца у Великој Британији, Фондација за Јасеновац и Холокауст је и ове године заједно са српском дијаспором у Лондону обиљежила страдање српског, јеврејског и ромског народа у Независној Држави Хрватској током Другог свјетског рата.

Ове године пажња је пружена, незванично, најстрадалнијем селу у Европи – Пребиловцима током Другог свјетског рата, а по истраживању јапанског листа *Асахи Шимбун*. У Пребиловцима, који су прије рата имали 1.002 становника, страдало је више 826 особа, најви-

ше жена, дјеце и стараца од усташког ножа, а већина жртава је бачена у Шурманачку скуп, напоменула је значај и јачину коју носе свједочења преживјелих, као и њихових потомака, који одржавајући скупове као што је овај, његују културу сјећања.

Миленко Јахура упознао је присутне са историјом села Пребиловци током Другог свјетског рата, а званице су имале прилику видјети шокантне детаље о скрнављењу крашких јама и других мјеста страдања у Међугорју које су данас од Федерације БиХ претворене у септичке јама и сметлишта.

Директор Фондације Дра-

гана Томашевић је изјавила да је недопустиво скрнавити било чија мјеста страдања, те позвала надлежне институције Босне и Херцеговине да заштите ова мјеста у којима су страдале невине жртве геноцида Независне Државе Хрватске.

Такође је позвала да се обнове спомен-обиљежја над страстиштима и јамама која су порушена током, али и послје рата у БиХ, те да надлежне институције дозволе обиљежавања страстишта која никада прије нису имали споменике.

Догађају су присуствовали личности из британских академских кругова, политичког живота, те представници амбасада разних земаља у Британији.

ОЗНАЧЕНА 322 МЈЕСТА У БИХ У КОЈИМА СУ БИЛИ ЗАТОЧЕНИ ПРИПАДНИЦИ НАШЕГ НАРОДА

ОБЈАВЉЕНА МАПА ЛОГОРА ЗА СРБЕ НА САЈТУ ЦЕНТРА

Републички центар за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица послје вишегодишњег истраживања утврдио је постојање 322 мјеста заточења у БиХ у којима су противправно затворани цивили и припадници Војске Републике Српске у Одбрамбено-отаџбинском рату, а мапа логора се може погледати на сајту Центра.

– Ријеч је о прелиминарним резултатима за пријератне општине Бихаћ, Босанска Крупа, Братунац, Брод, Власеница, Дервента, Добој, Зворник, Модрича, Орашје, Оцак, Сребреница, Угљевик и Шамац, као и за Сарајево пет градских и пет приградских општина – рекао је Срњи директор Републичког центра Милорад Којић.

Којић је најавио да ће се у наредном периоду мапирати и мјеста заточења у бањалучкој Крајини, западној Крајини, сјевероисточној Босни, средњој Босни, горњем Подрињу, као и у Херцеговини.

Он је рекао да није искључено да постојећи подаци буду накнадно допуњени с обзиром на то да је ријеч о прелиминарним резултатима.

Којић је истакао да треба имати на уму неке специфичности које су пратиле цијели посао око мапирања мјеста заточења, а прије свега чињеницу да неке од локација нису назване онако како се данас зову, да су поједини објекти у међувремену срушени, као и то да

на терену због објективних околности, за нека мјеста, није било могуће са сигурношћу означити тачну микролокацију.

– Важно је напоменути и то да тачан број заточеника, за сада, нисмо утврђивали јер бројни су примјери да су људи затворани и на неколико локација, премјештани, скривани од Међународног комитета Црвеног крста – појаснио је Којић.

Према његовим ријечима, као што је то био и случај до сада, Центар се у раду водио званичним документима и базама у посједу ове институције.

– Овдје говоримо о службеним извјештајима, изјавама свједока, медицинској документацији, документацији МКЦК-а, као и подацима непријатељских снага током рата, односно такозване Армије БиХ, Хрватског вијећа одбране и Хрватске војске,

као и пресудама пред домаћим правосудјем – нагласио је Којић.

Говорећи о појединостима свједочења заточеника, Којић је рекао да је ријеч о правој голготи кроз коју су људи прошли, а да су начини злостављања, како физичког, тако и психичког, нешто што здрав људски ум није у стању ни да замисли.

– Осим што су били мучени глађу, жеђу, излагању екстремно високој и ниској температури, тјерани да пију и једу властите измете, па чак и дијелове тијела, мучитељи су затворенике тјерали да се узајамно злостављају, и то на све могуће начине, затварали су их у кавезе са животињама, бацали са високих зграда, док су пребијања, сакаћења и убиства били њихова свакодневица – навео је Којић.

Према његовим ријечима, оно што је људе држало у животу, како су наводи-

ли у свједочењу, је чињеница да су ипак имали наду да ће преживјети онда када их региструје МКЦК.

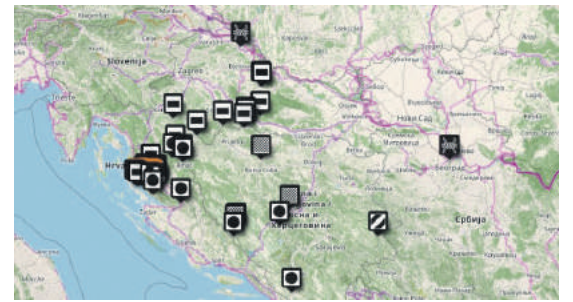
– Имали смо случајева да је на појединим мјестима био затворен само један човек, што ни у ком случају није значило да је тортура мања. До њих никада није дошао МКЦК, тако да су целати, буквално, радили шта су хтјели са тим људима – напоменуо је Којић.

Којић је истакао да је Центар дошао и до податка о постојању такозваних покретних логора, као што је то био случај у селу Жеравац, општина Дервента, гдје су логораши држани у камионима и аутобусима, као и у насељу Храсница, општина Илиџа, гдје су били затворени у контејнеру за складиштење јужног воћа.

– Све ове људе, а кроз невиђене тортуре су пролазиле жене, дјеца, старији и немоћни, заробљени припадници ВРС, као и они који су „покупљени“ са улица, радних мјеста – заробљавање је трајно промијенило, и физички и психички. Оно најмање што се за њих може урадити је да у послу који смо започели истрајемо до краја – поручио је Којић.

Којић је позвао појединце и институције да, уколико имају сазнања о евентуалним мјестима заточења или релевантну документацију која може бити од помоћи, да се обрате Републичком центру.

ЈАДОВНО 1941: ОБЈАВЉЕНА МАПА ГЕНОЦИДА ПОЧИЊЕНОГ НАД СРБИМА

На сајту бањалучког Удружења Јадовно 1941 објављена је Мапа геноцида почињеног над Србима. Циљ пројекта овог Удружења је да се унесе што више тачних локација концентрационих логора, стратишта, масовних гробница, крашких јама у којима су убијане жртве, споменика жртвама. Поред тачних координата са линком на Гугл мапи, додате су фотографије, пратећи текст и линкови који допуњују информације.

Поред до сада унесених локалитета, у бази података постоји више од 150 који чекају на унос.

– Поред тога за многобројна стратишта не знамо, а за многа од њих располажемо само са приближно тачним позицијама, недостају нам фотографије, побиле описи. Из тог разлога позивамо све вас који желите да подржите овај пројекат, а расположете са мјестима и / или подацима који недостају на Мапи – стоји у саопштењу које су потписали Душан Басташић, предсједник и Божан Ракоњац, секретар Удружења.

ЗОГОДИНА ОД СТРАДАЊА СРБА ИЗ СКЕЛАНА

У Скланима код Сребренице обиљежено је 30 година од убиства 69 мјештана овог насеља које су, настављајући етничко чишћење средњег Подриња, побиле муслиманске јединице из Сребренице, под командом Насера Орића, 16. јануара 1993. године.

Рањено је 165 мјештана. Од 30 заробљених половина није преживјела мучења у сребреничким логорима, а њих четворо још се воде као нестали.

Мост преко којег се цивилно становништво једино могло пребацити и побјећи у Србију у Бајину Башту био је под сталном снајперском ватром, па је у покушају бјекства, на мосту и у његовој близини настрадало највише цивила.

На скеланском мосту смрти убијени су многи у засједи. Најмлађа жртва био је петогодишњи Александар Димитријевић, а његов брат Радислав имао је 12 година. Да ли су они били легитимни војни циљ – пита мајка ова два убијена али никад заборављена дјечака.

Страшно је било тог дана, присјећа се Здравко Живановић који је рањен, у Склане је из неколико праваца из Сребренице упало око 2.500 припадника муслиманских оружаних формација.

– Нисмо имали куда. Борили смо се колико смо могли – истакао је Здравко Живановић из Склана.

Бранимир Којић из Организације породица погинулих и заробљених бораца и несталих цивила општине Сребреница истакао је да је народ побијен само зато што је био православни.

– Нека је на част ономе ко ћути јер су и дјеца убијана, а ми сви знамо ко их је убио, сви су уплетени и тужилаштво које не процесуира – поручио је Младен Грујићич начелник општине Сребреница.

За овај злочин након 30 година нико није процесуиран.

ЛИНТА: ТУЖИЛАШТВО ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ ДА ПОКРЕНЕ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ЗА УБИЈЕНЕ ЦИВИЛЕ И ВОЈНИКЕ ИЗ СКЕЛАНА

Поводом злочина у Скланима огласио се предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Он истиче да је прошло је 30 година а правосудје БиХ још увијек није процесуирало налогодавце и починице монструозних убиства Срба у Скланима, околним селима, као и на подручју средњег Подриња.

– Такође, не постоји ни пресуда за злостављање и брутално мучење заробљених српских војника и цивила у сребреничким логорима.

Линта поново позива Тужилаштво за ратне злочине Србије да покрене кривични поступак за убијене српске цивиле и војнике из Склана и околних села код Сребренице. Он сматра да Србија треба да покрене снажну политичку и правну борбу за истину у међународној заједници о карактеру рата у БиХ и страдању српског народа деведесетих година прошлог вијека. Српски народ су доживио масовне и планске злочине на многим мјестима широм БиХ као и етничко чишћење са подручја Федерације БиХ.

Срби не могу да очекују правду од правосудја БиХ које није независно већ је селективно и у функцији бошњачке политике чији је стратешки циљ укидање Републике Српске и стварање муслиманске БиХ.

У ВУКОВАРУ ПРЕДСТАВЉЕНА ФОТО-МОНОГРАФИЈА СРЂАНА СЕКУЛИЋА И НИКОЛЕ МИЛОЈЕВИЋА

Уклоњена скоро половина антифашистичких споменика из винковачког краја

У Српском културном центру у Вуковару представљена је фото-монографија *Споменици НОБ-а винковачког краја некад и сад* аутора Срђана Секулића и Николе Милојевића, пише портал srbi.hr.

Ово је друга у низу публикација коју је реализовао овај ауторски двојац који на тај начин жели да скрене пажњу на стање у којем се данас налази споменичка баштина посвећена народно-ослободилачкој борби и жртвама које су пале током Другог свјетског рата на простору истока Хрватске.

– Након што смо објавили фото-монографију посвећену споменицима НОБ-а са територије бивше општине Вуковар, која се простирала од Илока до Клисе, успјели смо да објавимо и нову публикацију посвећену споменицима НОБ-а винковачког краја. Тиме смо заправо оборадили цијелокупан простор Вуковарско-сремске жупаније осим наравно жупанског дијела у коме заправо има и најмањи број таквих споменика. Када је ова тема у питању преостаје нам још да ове године на исти начин обрадимо и осјечки крај на чему смо већ почели да радимо – рекао је Срђан Секулић.

Највећи изазов за ауторе било је прикупљање информација о локацијама на којима се споменици налазе. Када је ријеч о винковачком крају литература и извори били су прилично оскудни.

– Једино што смо имали као путоказ била је брошура издана 1975. године. Међутим, захваљујући интернету и другим изворима успјели смо да откријемо и споменике и спомен-плоче за које се мало знало – објаснио је Секулић.

Из свега што су на терену могли да виде закључак је да је стање споменичке баштине на подручју Винковаца јако лоше. Велики број споменика је трајно уништен и уклоњен, а оно што је преостало је у лошем стању.

– Пронашли смо податке о 82 мјеста, а биласком терена и прелиставањем старих новина лоцирали смо 86 споменика. Вјерујемо да је број споменика био и већи и заправо очекујемо да ћемо након што ова монографија буде представљена широм овог простора доћи и до нових података. Када је ријеч о вуковарском крају закључили смо да је до прије три године недостајао сва-

ки трећи споменик, а када је у питању винковачки крај од 86 споменика које смо лоцирали више нема 41 споменика, односно скоро половина њих је уништена. Ти подаци довољно говоре и о стању и о односу друштва према антифашизму и споменичкој баштини посвећеној догађајима из НОБ-а и Другог свјетског рата – говори Никола Милојевић који је већим дијелом био ангажован на припреми попатних текстова у овој публикацији.

План је да овај ауторски двојац настави са истраживањем ове теме и да свој досадашњи рад представе на ширем простору Хрватске, али и у матичној држави Србији.

Рад Срђана Секулића и Николе Милојевића подржао је и Лазо Ђокић, предсједник Удружења антифашиста града Вуковара које већ годинама уназад упорно ради на очувању, обнову и одржавању споменичке баштине на подручју Вуковара.

– Надам се да ће труд аутора подстаћи и неке друге људе да се укључе у ту причу и дају свој допринос да очувамо успомену на наше претке који су пострадали и дали своје животе за нашу слободу. Ми тога не треба да се стидимо и треба то да чувамо, а ако нешто није записано и на овај начин обрађено онда, каже наш народ, то као да се није ни догодило – закључио је Ђокић.

СЛАВКО БУБАЛО / СРБИ.ХР

ИСПУЊЕНА ЖЕЉА - БОЖИЋНИ ПОКЛОН МАГАРАЦ

Бјелановићи из Кистања - дјеца на понос родитеља и народа ком припадају

У засеоку Бјелановићи у близини Кистања живи шесточлана породица истоименог презимена Бјелановић. Њихово четворо дјеце узраста од осам до шеснаест година, поред редовних школских обавеза, посвећено брину о својој фарми магарца, телади, али и о осталим бројним животињама захваљујући којима ова породица себи обезбјеђује егзистенцију. И док већина друге дјеце, бар када се ради о њиховим вршњацима, слободно вријеме након школских обавеза проводи за компјутерима, таблетима и мобилним телефонима, неријетко истичући како тиме „убијају досаду“, а стицање радних навика остављају за нека друга времена када одрасту, код Бјелановића времена за доколицу и беспосличарење нема баш као што нема ни простора за досаду.

Наиме, након што одложе школске торбе и изврше домаће задатке, тек тада их чекају обавезе око сакупљања магарца по кршу, њихово храњење, чување младе телади или неких других домаћих животиња којима ово домаћинство обилује. Оно што је некада красило свако узорно домаћинство на селу, честиту и радну породицу, дјецу која се од малих ногу уче основним животним вриједностима и навикама, код Бјелановића се, ни у ком погледу, није изгубило.

У данашње вријеме, када се дјеца већином одгајају усвајајући неки нови, модернији, систем вриједности, гдје се више пажње посвећује луксузним и комфорнијем начину живота, чешће обитава у виртуелном него ли стварном свијету, а жеље вежу искључиво за скупе поклоне и шарене машине, Сара, дјевојчица од петнаест година, својим постојањем пркоси свему томе. Док у рукама, попут плишане играчке, носи младунче магарца, или пуле како се то народски овдје каже, о настанку породичне фарме прича са радошћу и усхићењем какву код дјеце све ређе можемо да видимо.

– Моја жеља одавно је била управо та да имам једно магаре. Жељела сам да се ја бринем о њему, да буде моја обавеза и мој хоби. Та жеља ми се остварила прије пар година баш на Божић, добила сам једну магарцу, а ево сад имам 30 грла. Има их великих и малих, истарских и далматинских, послушних и размажених, али и оних тврдоглавих, лијених и злочестих баш какви и људи знају да буду када их пореде са магарцима – са осмијехом набраја Сара.

СВАКО МАГАРЕ ИМА СВОЈЕ ИМЕ

Никада није, каже, размишљала о њима као могућности да заради новац, већ више као о занимању и обавези коју је сама прижељкивала. Како је које магарце долазило на свијет, тако се о њему бринула са намјером да га задржи. На питање зашто баш те животиње, одговор тешко може да да јер превише је симболике и епитета које везује управо за своје љубимце.

– То су прије свега драге и племените животиње, са погледом који вам говори више од ријечи. Иако сам једно вријеме размишљала и о коњима, схватила сам да су за наш кр-

» Илија Бјелановић

шевити крај прикладнији магарци. Овдје су људи раније магарце држали да би на њима доносили по неко дрво из шуме или односили жито у млин. Магарци би имали самар на који би сједао онај ко из неког разлога није могао да пјешачи, па су их тако превозили на одређене. Магарца је један од препознатљивих симбола Далмације и ја их волим баш такве какви су. Ено видите оно мало пуле, то је Звончица, а како човек да не воли животињу кад је сва тако преслатка, пуфнаста и умиљата – тепајући својим љубимцима прича Сара.

Од постојећих 30 свако магаре има своје име, за свако се зна када је, гдје је од које мајке дошло на свијет. Све су то подаци које Сара, што би се рекло, држи у малом прсту. Како и не би кад је у већини тих тренутака била више него присутна, асистирала ако нешто крене како не треба. Петнаест година, чини се, премало за то искуство, али не и ако познајете Сару.

– Нисам имала искуства са магарцима, али јесам са кравима и телићима. Било је ситуација када је требало да помажемо крави да се отели, па смо мама и ја то радиле. А онда када дође на свијет, ако не може само, морате младунче нахранити млијеком. Ако има код мајке, добро је, ако не, онда на бочицу, све док не ојача – сад већ вјешто и смјело објашњава Сара.

Обавезе око животиња су свакодневне, без паузе и нерадног дана. Зима или лето, киша, сунце или бура, свеједно је, животиња не смије бити ни гладна ни жедна.

– Старији брат и ја идемо прије подне у школу у Книн, и онда родитељи ујутро пусте магарце из штале вани, у пастире. Млађа сестра и брат иду у школу у Кистањама. По повратку из школе свако има своја задужења. Неко од млађих двоје иде са мном да сакупимо магарце и дотјерамо их у шталу. Старији брат доведе храну, сијено, сламу, воду, све што им треба, и кад их нахранимо затварамо их у шталу. Сад, у зиму, је мало незгодно, дан је кратак, испаше је мање па их изгонимо доста далеко, треба их више пазити јер има вукова, чагљева па је ризично да остају сами – детаљно појашњава Сара.

» Сара Бјелановић

ЖИВОТИЊЕ НА ПАШИ НАДГЛЕДАЈУ ДРОНОМ

Но нису магарци једина обавеза. Како нам каже, ту су још и телади која најчешће иду са њима и о којима посебно треба водити бригу. Отац и мајка имају превише обавеза око 150 грла крлава. А ту су и козе које су, како кажу Бјелановићи, биле жеља дванаестогодишње Јоване.

– Имамо десет коза, и то су моје љубимце, због мене су их купили. Козе је лако чувати, нису превише захтјевне, а и јарићи су баш преслатки – каже Јована за које су козе, како каже, „баш фора“.

Осмогодишњем Илији то нису козе, он каже како највише воли краве, међу којима је његова љубимица Бошка. Уз краве ту су гуске, патке, кокошке али и рибице. Кржава се, каже, не боји, али гускама баш и не вјерује.

– Имамо и зечеве, папагаја, рибице у акваријуму. Њих највише волим, као и краве. Не знам баш сва имена јер их је превише, али знам онима које волим. Не бојим се да ће ме нека ударити, све су навикле на мене, али гусака се бојим, њима не вјерујем ништа – искрено ће Илија који због гусака и штап увијек носи при руци, чисто да виде на кога не би смијеле.

Иако невољан да прича као свој млађи брат и сестре, шеснаестогодишњи Александар увијек је ту да одради свој дио посла. Он је задужен да доведе храну, помогне оцу, али и подигне дрон којим Бјелановићи модерне технологије користе у практичне сврхе.

– Ако краве или магарци оду мало даље, зађу у крш па их не можемо пронаћи, тата каже Аци да подигне дрон, да видимо гдје су. Кад их он лоцира, онда ми идемо на терен да их пронађемо – практично појашњава Илија.

ПОРОДИЦА ЗА ПРИМЈЕР

Због свих послова које у селу обављају, никада нису размишљали о томе како ће њихови вршњаци на то гледати. Временом су љубав према животињама само пренијели на своје школске пријатеље у граду, па сада неријетко и они сами исказу жељу да им дођу за викенд, да дан проведу играјући се и дружећи са њиховим љубимцима. Дијелом и

због тога, али и већим дијелом због васпитања којем их родитељи уче, Бјелановићи кажу како им друштва најчешће не фали иако су једина дјеца у засеоку.

– Идемо у школу, одлазимо на рођендане, славе или неке друге прославе код наших пријатеља. Викендом и празником одлазимо на литургије, најчешће у манастир Охестово, и тамо се увијек дружимо са драгим људима. Ту нам је манастир Крка, Црква Светих Ђирила и Методија у Кистањама, у Охестову је сестра Герасима која нас са радошћу дочекује, па стижемо свуда. Браћа помажу свештенику у олтару, отац звони, сестра и ја смо за пјевницом, а мајка у кухињи. То нам је саставни дио живота, то волимо, тада смо сви заједно и радост дијелимо са другим људима – поносно прича Јована, несвјесна примјера и лекције коју би овим могла послати многим.

И није то само дјечја прича, то су Бјелановићи, то је њихов систем вриједности, њихов живот и њихова свакодневица.

– Бјелановићи су најбољи примјер оне праве, исконске и хришћанске породице. Нажалост, они су једина дјеца у овом засеоку, али то што их имамо је вриједност у сваком смислу. Вриједни су на пољу рада, али и на том духовном пољу. Читава породица је таква. Људи попут њих су драгоцјени за читаву Епархију, не само за њихову цркву или манастир, јер када год би им затражили што се каже „испружену руку“, увијек су ту да припомогну и увијек смо добродошли једни код других. Начин на који ова дјеца одрастају, њихова одговорност, посвећеност али и љубав према селу и животињама, одраз су њихових родитеља, неког бољег времена гдје су се његовале и цијениле праве вриједности, али и примјер и подсетник свима нама – каже професор крчке Богословије Мирко Врањеш, који годинама уназад познаје породицу Бјелановић.

За крај наше приче, донекле вођени оствареним жељама са почетка, питали смо Бјелановиће које су то њихове жеље и планови за крај ове календарске године.

– Вољела бих да завршимо шталу до краја, да направимо још боље услове за магарце. Можда бих тада почела и да музеем магарца, да имамо магареће млијеко, па да то унаприједимо у нешто више. За сада то нисмо практиковали, осим када неко има проблем, када ми се пријатељи обрате да је неко болестан и да им треба за здравље као што је било у корони, онда одвојим пуле и помузем колико треба. Ми ово волимо, али и живимо сви од овога, па увијек има простора за напредак. Уписала сам средњу економску школу, па када завршим да могу бити и књиговођа у домаћинству, и да припомогнем родитељима – у даху изговара Сара.

Жеље које се, баш као и они, разликују од многих. Једноставне, практичније и другачије од оних које могу стати у кутију испод бора, јер они су мали људи од великих дјела. Дјеца која својим примјером свједоче све оне вриједности о којима многим још увијек само пишу и причају.

БАСКА РАДУЛОВИЋ/СРБИ.ХР

СРПСКО ВЕЧЕ У ЗАГРЕБУ: Сав приход за изградњу породичне куће на Банији

Након двије године паузе због пандемике коронавируса, у ресторану Глобус на Загребачком велесајму, у ноћи са 14. на 15. јануар, одржано је Српско вече, најзначајније и најмасовније незванично друштвено окупљање српске заједнице и њихових пријатеља у Хрватској, пише загребачки недељник *Новости*.

Сваки од преко 1.200 гостију могао је уживати у предивној атмосфери коју је „наложила“ позната пјевачица Ана Бекута, а доприноси јој састав *Права ствар* из Новог Сада и фолклораши гарешничког пододбора СКД-а *Просвјешта* који су уз велики аплауз публике извели игре с косовског Поморавља.

Организаторка скупа Емина Ђурашевић

поздравила је госте, након чега им се као домаћин обратио председник СНВ-а Милорад Пуповац, истичући да су те вечери људи дошли из цијеле Хрватске, од Горског Котара и Ријеке, преко Славоније, Баније и Кордуна, Лике и Далмације.

– Један од њих рекао ми је да је ово Српско вече велика ствар. Доиста је велика ствар да се можемо окупити, веселити и забавити након што то двије године нисмо могли због короне. Након нашег пријема за Бадњи дан, ово је наше највеће окупљање. Важно је рећи и да ће сваки евро који је плаћен за улазнице бити искориштен за изградњу куће за једну породицу на Банији – рекао је Пуповац.

Међу окупљенима у пуној сали били су потпредседница Владе Ања Шимпрага, амбасадорка Србије Јелена Милић са српским дипломатама, заступник СДСС-а Борис Милошевић, архијерејски замјеник свештеник Богољуб Остојић са својим колегама, председник Савјета за националне мањине Александар Толнауер и други гости.

Своје утиске подијелила је организаторка Емина Ђурашевић.

– Карте су плануле чим је објављено да ће се одржати Српско вече: у пет дана распродало их се 80 посто. Људи су навикли на Српско вече и након короне су били жељни таквих дешавања

НЕНАД ЈОВАНОВИЋ/ НОВОСТИ

ДУШАН МИЛИВОЈЕВИЋ НАСЛИЈЕДИО ПОРОДИЧНО ГАЗДИНСТВО И ПОСТАО ЈЕДАН ОД НАЈБОЉИХ МЛАДИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА У ХРВАТскоЈ

Од Полаче до Брисела преко бијелог лука

Љубав према родном крају, често необјашњива емотивна нит коју године ни вријеме нису успјеле да покидају, учестали доласци у Полачу и одласци са жељом да јој се опет што прије врати, за Душана Миливојевића су дуго година били саставни дио живота. Од мјеста гдје све воли и сматра својим, и оних других која су му нудила боље прилике за школовање, посао и усавршавање, увијек је стајало нешто између. Носталгију нису могли одагнати успјеси, а успјеха није било тамо гдје се само срце могло подмирити.

По природи амбициозан, свестран и одлучан да ради на себи и свом школовању, у Србији је уписао Економски факултет и након завршених основних студија по животно и радно искуство отиснуо се у иностранство. То му је, често каже, помогло да себи отвори видике и свијет види из мало другачије перспективе. Десет пуних година трагао је за искуством, новим сазнањима, можда и за собом, а пут га је водио од Азије до Америке. Радио је за један канадски малопродајни ланац, лондонску преводилачку компанију, вијетнамску школу страних језика, српску авио компанију *Ер Србија*, и ни маштао тада није о полачком бијелом луку. Радећи на крузеру пловио је Тихим и Атланским океаном од Аласке до Венеције, али је срце и тада вукло ка Полачи и родном Книну. Комадић тог свог раја носио је свуда са собом, да „преживи“ до следећег повратка.

– Све те године путовања, различити послови и државе, донијеле су ми бројна искуства, познанства, контакте са различитим људима са свих страна свијета. Упознавао сам свијет и друге културе, али то није успјело да умањи оно што ме је истински испуњавало и чинило срећним. Сваки пут када бих дошао у Полачу, био сам неизмјерно срећан првенствено због сусрета са породицом, због свих дана живота који је овдје другачији, сиромашнији, али садржајнији за мене него било гдје у свијету. Са друге стране, истовремено бих био тужан због спознаје колико су рурална подручја захваћена ратом деведесетих и даље девастирана и без основне комуналне инфраструктуре, а колико се на то мало указује и не придаје пажња проблемима са којима се суочава становништво у тим мањим срединама, девастираним селима. Та неправда ме је константно копкала и није ми дала мира – прича Душан.

У међувремену је завршио мастер студије менаџмента у услужном бизнису, написао и објавио пет научних чланака у међународним часописима, стекао бројне сертификате из области менаџмента и пословних вјештина, а свом течној енглеском језику додао и неколико нивоа савладаног њемачког. Да се врата отворе, можда управо онда када се најмање надамо, и сам се увјерио много пута. Старост обременења болешћу и од посла истрошеношћу, савладала је 2019. године Душановог дједу Божидара, готово двије деценије након повратка у Полачу. Дотадашња брига о имању, винограду и стаду оваца, за старачка плећа постала је претешка. Тада више није било дилеме за Душана, знао је и осјећао да испружену руку тада он мора дати ономе ко је за њега, како каже, вазда био

неупитан ослонац и подршка у свему. Убрзо након дједове смрти наслиједио је породично газдинство и кренуо у размишљање у ком смјеру да настави. У литератури је читао о полачком јесењем луку који је уписан на сортну листу РХ. Како је вишедеценијска традиција производње престала деведесетих година прошлог вијека, Душан одлучује да врати бијели лук на динарска крашка поља, за комерцијалну употребу.

– Лук је био избор из више разлога, једним дијелом због традиције његовог узгоја управо у овом крају између планина Козјака и Динаре када га је свака кућа садила. Други разлог је био чињеница да ми лук увозимо, да купујемо кинески умјесто домаћег, а производња је одржива, и оно што је можда и пресудно јесте да јесењи лук овдје успијева и не пати због сушног периода који овдје наступа лети. Жалосно је, али је чињенично стање да се Полача убраја у једно од већих села у книнском залеђу која у двадесет и првом вијеку још увијек нема воду. Ми смо зависни од кишице, имамо по неколико љетњих мјесеци када су температуре високе, владају велике жеге, а кише не падне ни капи, и то је један од пресудних фактора када морате разматрати о могућностима производње. За лук који се сади у јесен и пристиже у касно прољеће или рано љето, то није препрека и урод је добар – појашњава Душан.

„ЈЕДИ ВИТАМИНЕ, А НЕ ПЕСТИЦИДЕ“

Управо из наведених разлога, прве године је преорао њиве које су до тада служиле као пашњаци, и засадио око три стотине килограма сјемена лука. Дуги низ година негнојена и необрађивана површина узвратила је уродом од око тону и по главица лука. Планирао је засадити и више од тога, али је физички било неизводиво, узевши у обзир да није имао механизацију, да су му услугу орања вршили људи које је око тога ангажовао, а сваки чен бијелог лука у земљу је сadio ручно. Одређену количину произведеног поврћа лако је и брзо пласирао на тржиште, док је један дио оставио као сјеме за наредну годину. И тако је све почело.

– У ходу сам се одлучио за еколошку производњу. Ову, трећу годину, узели смо и еколошко сјеме. Живимо у парку природе Динара, уврштени смо у подручја Натура 2000, у близини немамо фабрике ни погоне који загађују ваздух и околину, земља није затрована третирањем различитим отровима, и зашто онда загађивати умјесто искористити ту еколошку чисту средину. Један дио сам посадио у јесен, док ће други дио тог пристиглог сјемена бити посађен у фебруару. Аплицирао сам и за поступак одобравања пројекта који финансира ЕУ, Мјере 6.3.1 за мала пољопривредна газдинства, и уколико то најзад буде одобрено, план је да засадим пет стотина килограма лука. По некој садашњој рачуници, од овога што је већ засађено, очекујем да би могло бити око двије до двије и по тоне лука – појашњава Душан.

Ове године Душан је са својим газдинством симболично назива *Подинарац*, изабран за једног од најбољих младих пољопривредника до 40 година у РХ, на конкурс Министарства пољопривреде и *Јушарне листице*. Ње-

гова парола гласила је: „Једи витамине, а не пестициде, из Парка природе Динара“. Као један од 19 најбољих у држави, али и једини из Шибенско-книнске жупаније, одлази у Брисел на Конгрес младих пољопривредника из 16 земаља. Истовремено потписује и Споразум о сарадњи и извођењу стручне праксе са Универзитетом *Марко Марулић* у Книну. Својим примјером, каже, жељећи да мотивише што више младих који имају комадић дједовине да га ставе у функцију.

– Најважније у свему је заправо имати визију шта хоћеш и шта је циљ. Мој мотив није био искључиво производ који желим да продам и да се задржим на томе, већ на неки начин да утичем и на друштво и заједницу у којој живимо. За мене је успјех ако се некоме мој примјер свиди па одлучи да исто то уради, и онда у будућности имамо више домаћег производа у нашем крају. Сарадња са Универзитетом као гостујући предавач или сарадник на пројектима, јесте могућност да се све то приближи младим људима, али и да им се олакша и скрати пут који претходи, неким конкретним смјерницама. Практичан дио биће на њиви, када ће они моћи да долазе и чак учествују у неком од процеса саме производње, јер нећемо научно објашњавати колико има састојака у бијелом луку што и није моја струка, већ да науче која се гнојива користе у еколошкој производњи, какав је сам поступак садње и одржавања, какве обрасце шаљемо контролној кући која то надзире, када сам у обавези исписати откупни блок и издати рачун, на који начин се распоређују средства, шта је све неопходно од документације и коју све едукацију би требало одрадити за одређене пројекте. Мени то нуди могућност видљивости и рекламу, а њима стручну праксу. Тај пут препознавања и видљивости ме је одвео почетком овог мјесеца у Брисел, а дводневно учешће на Конгресу са најуспјешнијим младим пољопривредницима из 16 других земаља ЕУ је свакако једно драгоцјено искуство – прича Душан.

МАЛО ЗЕМЉЕ ПОД НОКТИМА ВРИЈЕДНО ЈЕ ТРУДА

Један од утисака које издваја јесте учешће ЕУ заступнице из Аустрије, која је и сама пољопривредница, што види као поруку онога о чему је и сам размишљао, пољопривреда је дјелатност која је захтјевна и тешка, али је производња хране нешто што је гарант сигурности и опстанка, посебно у овим кризним временима. Сазнао је да је у Европи тек сваки десети пољопривредник млађи од четрдесет година, и да је то лоша статистика која се мора мијењати.

– Поруке и подршка које су нам тамо упућене су важне, али и чињеница да то неко препознаје као добро и корисно. Европа тражи од нас дигитализацију, еколошку пољопривреду, образовање и ангажман, јер се пољопривредом више не баве људи који немају избора или су слабије писмени. Људи као да нису свјесни тога да се времена мијењају, да више нисмо у оном добу када су нам родитељи говорили да идемо у школу како не би радили њиву, већ у вријеме када требаш завршити факултет и школовати се да би био успјешан произвођач, али и сам свој газда. Долазеће

програмско раздобље у периоду од четири године нуди много више средстава за мјере руралног развоја него што је то био случај раније, а на нама је да видимо шта се од нас тражи и какве су нам могућности да дођемо до средстава која су нам неопходна за улагање и напредак. У Бриселу сам видео да много људи ради на производњи маслиновог уља, да су заступљени виноградарство али и све сорте поврћа, док су многи од тих људи већ прешли на онај други, виши ниво, а то је прерада производа, од козметике до хране. Многи су већ стигли и до нивоа пласирања својих производа у малопродајне ланце, што је негдје и крајњи циљ. Морате бити вриједни, упорни и иновативни, али не у смислу да „измишљате топлу воду“, већ у неку руку и пратите постојеће трендове. Ето, најуспјешнији млади произвођач ове године у Хрватској бави се производњом јестивог цвијећа и сарађује са ресторанима који подижу гастрономију на један други, виши ниво – детаљно појашњава Душан.

Иако је уз производњу лука Душан дио своје земље искористио за 400 садница бадема, на њихове плодове треба чекати бар четири-пет година. Међутим, климатске промјене и помјерање годишњих доба, када зима своје зубе зна показати у вријеме када би се требало радовати прољећу, нису се показали благонаклоно према тек оформљеним садницама. Управо због тога Душан своје планове везује искључиво за бијели лук.

– Крајњи циљ би био свакако прерада и сарадња са трговачким ланцима. Лук се користи и у фармацеутској индустрији, од њега се праве и различита уља и тинктуре против убода инсеката, док се може користити као сух, у праху, али и у гранулама. Брендирани би био печат свему томе, да постанемо препознатљиви по том динарском луку, наравно првенствено из Полаче – са осмијехом своје планове одаје Душан, користећи сваку прилику да провуче свој родни крај као нераскидиву везу са прецима, успоменом на дједу који је, вјерује, данас негдје горе поносан што породична кућа није закључана, а имање запустело.

Трагом тога Душан је, ријечју и дјелом, спреман и вољан да помогне сваком ко размишља у сличном правцу. Недавно су му се, каже, јавили млади људи који су поријеклом из ових крајева а живе у Србији. Имају жељу да се врате, обнове породичну кућу и крену да улажу у пољопривредне и туристичке потенцијале свог села, са намјером да себи обезбиједи егзистенцију и ту остану да живе. Што их је више, каже Душан, његов успјех је већи, и не штеди вријеме ни савјете да им у томе олакша колико год може, макар и усмјеравањем на адресе до којих је сам крчио пут. Нису они конкуренција, већ заједничка снага и могућност да руралној средини врате угасти живот, да досадашњих неколико тона лука у будућности буде бар неколико десетина тона истога. Управо за такве Душан има поруку: „Успјеха има довољно за све, само треба учити, вољети све ово и радити. Ово мало земље под мојим ноктима је цијена коштања, али у зони комфора не расте ништа, и ту нема плодова“.

СПОМЕНИК У ПОЛАЧИ ПОНОВО НА МЕТИ ВАНДАЛА

Споменик посвећен страдалима у Народноослободилачкој борби и жртвама фашизма у селу Полача код Книна освануо је префарбан жутом бојом, пише портал Срби.хр.

Споменик на којем су исписана имена око 150 жртва, становника села Полача, који су страдали за вријеме Другог свјетског рата, прије три године, у два наврата био је ишаран графитима мржње, усташким симболима са јасном поруком мјештанима овог села са већински српским становништвом.

Иако нико од мјештана Полаче није видио када се тачно догодио овај вандалски чин, знају да претходних дана на споменику није било видљивих трагова вандализма, па се претпоставља да су настали у ноћи између 28. и 29. јануара.

Замјеник градоначелника Книна из редова српске заједнице, Жељко Џепина, је за портал Срби.хр изјавио како није упознат са овим случајем.

У селу Полача данас живи малобројно становништво српске националности већином старије старачке доби. Споменик жртвама НОБ-а, налази се непосредно уз магистрални пут који од Книна води ка Сплиту, а подигнут је 1963. године у знак сјећања на 237 бораца погинулих у НОБ-у од 1941. до 1945. године.

ВАНДАЛИСТИЧКИ НАПАДИ НА КОРДУНУ

У само петнаестак дана вандалски чин на гробљу у Перни и неколико злосутних порука у Топуском, намијењених првенствено припадницима српске националне мањине, узнемирило је становнике овог краја, пише загребачки недељник *Новости*.

Неколико дана прије православног Божића, на Ђанковић брду, на падинама Петрове горе, недалеко од гробља, у земљу је убодена велика грабова грана, која би највјероватније требала имитирати Бадњак, окићена ХОС-овим знамењем и поруком „За дом спремни“. О свему је обавијештена полиција, а за непознатим починиоцима још трагају.

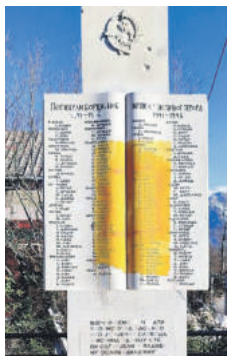
У самом центру Топуског, на путоказу који означава православу Цркву Св. Николе, неко је написао поруку „Уби Србина“ која је у доброј мјери узнемирила становнике највећег туристичког центра у Сисачко-мославачкој жупанији, градића који иначе не биљежи сличне ексцесе. Топлички парох Миле Ристић је случај одмах пријавио полицији. Неколико дана касније на мјесном гробљу у Перни, селу на падинама Петрове горе, на предјелу Калуђерац, разбијена је мраморна плоча подигнута 1975. године којом су становници овог краја обиљежили мјесто гдје је сахрањено 365 убијених бораца НОБ-а и умрлих од тифуса. До девастираног споменика одвео нас је Миле Рокнић (63), предсједник Вијећа српске националне мањине у Топуском из Перне, који је први уочио оштећен споменик.

– Ко је и зашто ишао уништавати ово спомен-обилежје испод којег су кости 365 погинулих партизана и болесника заражених тифусом које ту нетакнуто стоји 47 година. Све је то дубоко у шуми Петрове горе, а ми мјештани знали смо, кад посјећујемо гробље, застати и код овог обилежја присјетити се погинулих за нашу слободу и положити цвијеће – размишља Миле Рокнић.

Фотографисао је девастирано спомен-обилежје и о томе обавијестио полицију у Вргинмосту чији су службеници извршили увиђај. Утврђено је да је спомен плоча уништена са тридесетак удараца с непознатим предметом, а дијелови су разбацани наоколо.

Уништавање спомен плоче погинулих и умрлих бораца НОБ-а у Другом свјетском рату посебно је изненадила и растурила Бору Ркмана, предсједника Извршног одбора СДСС-а, који је родом из овог краја и врло добро је упознат са споменицима и обилежјима из НОБ-а у чијем је одржавању и уређивању и сам много пута судјеловао.

– Преддио Калуђерац, недалеко од Суве Перне, забачено је мјесто у шуми на Петровој гори и никако ми није јасно тко је и зашто ишао девастирати то обилежје, према су мотиви врло јасни. Раније, одмах по постављању, бригу о овом гробљу и спомен плочи водило је Љечилиште Топуско и тако је било све до последњег рата када су бригу о гробљу преузели мјештани Перне. Барем једном годишње окрче и покосе гробље, а поставили су и ограду. Прије 7-8 година гробље је уредило Српско народно вијеће, пар година иза тога Комунално Топуско, а 2021. године Омладинска мрежа Хрватске одржала је велику целодневну акцију чишћења гробља и околиша. Како је стара дрвена ограда дотрајала, постигнут је и договор између Општине Топуско и СНВ-а да се гробље поново огради како шумске звијери не би уништавале гробиште. Тај договор је управо требао заживјети и ево, догодило се ово. Немам ријечи – разочаран је Боро Ркман.

ИСТОРИЈА СЕ НЕ УЧИ САМО У ШКОЛСКИМ УЏБЕНИЦИМА

УРОШ ВУКОБРАТ - ЧУВАР СПОМЕНИЧКЕ КУЛТУРЕ НА СРПСКОЈ ТРОМЕЂИ

Урош Вукобрат већ дуже вријеме изучава историју Срба српске тромеђе. Водећи се чињеницом да споменици, обилежја, светиње чувају сјећање и служе као доказ постојања неког народа на одређеном подручју креће у обнову споменика на тромеђи, као и подизање нових. У оквиру Удружења Срба из Федерације БиХ формира Одбор који ће се бавити споменичком културом.

– Ако нема споменика нема историје – каже Вукобрат.

Тромеђа је тачка гдје се сусрећу границе више држава. Под српском тромеђом подразумева се територија трију држава са општинама у Босни (Грахово, Дрвар, Петровац и Гламоч) у Далмацији (Книн, Бенковац и Обровац) у Лици (Срб и Лапац) гдје су Срби већински народ (преко 90%).

– Далматински дио тромеђе су ослободили од Турака Срби ускоци у Морејском рату, босански дио тромеђе су ослободили Срби у Устанку 1875–1878. године, али је Берлинским конгресом дата Аустрији. Послије Првог свјетског рата тромеђа се наша обједињена у Југославији, а најзад у последњем рату је опет издијељена и одузета од Срба.

Устанак на српској тромеђи догодио се 20. августа 1875. године под руководством Голуба Бабића који је дао велики допринос у Босанскохерцеговачком устанку, прогону Турака и рушењу Отоманског царства.

– Много народа је тада пребјегло у Далмацију и Личу, гдје су створена многа велика пријатељства и кумства. Избјегли народ сакривао се и по пећинама и шумама. Њих је обилазила добротворка, Енглескиња Мис Ирби, доносила им је храну и одећу. Одвела је, са босанске стране, много дјеце

» Споменик у Ресановцима

» Споменик мис Ирби

» Споменик Голубу Бабићу и устаницима

на школовање у школе које је основала на книнској територији.

У част Мис Ирби Удружење је подигло споменик 9. 9. 2017. године у Ресановцима испред пећине Леденице. Средства за подизање споменика обезбиједили су дародавачи.

Дан послје Преображења 20. августа 2019. године откривен је споменик у Тишковцу посвећен Устанку 1875–1878.

– Наши преци прије 144 го-

дина дигли су устанак на који треба да смо поносни. У том рату било је братства и јединства више него икада. Из Далмације, Лике, сви су подржавали устанак. То је било јединство за понос, али је Аустрија издала, пустила је Турке да би ударили са леђа, из Далмације, са Плавна. Тадашњи свјетски моћници нису дозволили да устанак успије и да буде дио Србије. Био је то сан који су сањале генерације. Те заслуге наших предака су нешто о чему треба да говоримо, да говоримо о томе што је било у Црним Поточима, у Тишковцу.

На иницијативу Уроша Вукобрата узет је отисак у гипсу споменика Голуба Бабића, који се налази у манастиру Крка и израдили су модел за изливаче споменика у бронзи.

– Тај споменик би се требао излити и стајати у Дрвару. Удружење је послало писмо Скупштини општине Дрвар са молбом да се прогласи Трг Голуба Бабића на мјесту гдје би стајао споменик. Општинско вијеће је усвојило ту иницијативу, али споменик још није изливен и подигнут.

– Моја жеља је била да тај споменик буде на насељу Унца, на раскршћу од Петровца за Грахово.

Међутим, чекајући да споменик Голубу Бабићу осване у Дрвару, Урош Ву-

кобрат је својим средствима финансирао израду бисте Голуба Бабића до попрсја, која би се требала налазити у Грахову. Биста је изливена у Смедереву, па је пренијета у Ресановце.

– Ова биста је сада у кући мога брата у мом селу и чекамо да се постави у Грахову. Грахово је донијело одлуку да ће је поставити, али нису одредили мјесто. Ове године ћу однијети ову бисту испред општине, па се надам да ће тада наћи мјесто гдје ће је поставити.

Вукобрат нам је рекао како је учествовао у обнову Споменика НОБ-а у Ресановцима који је подигнут 1971, чији је аутор сликар Милош Бајић, отац режисера Дарка Бајића. Споменик је био у лошем стању, обновљена је плоча са именима страдалих у Народноослободилачкој борби 1941–1945. Средства за обнову овог споменика донирали су Ресановчани и њихови пријатељи.

– У плану је да се на једном камену нађу имена страдалих Ресановчана у последњем рату, затим на другом камену имена страдалих у Устанку против Турака и на трећем имена страдалих у Првом свјетском рату и да то буде спомен-парк обасјан сунцем – симболом слободе, рекао нам је Вукобрат.

ДРАГАНА БОКУН

ИЗЈАВА МИЛАНОВИЋА НАСТАВАК УЦЈЕЊИВАЧКЕ ПОЛИТИКЕ ЗВАНИЧНОГ ЗАГРЕБА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује као наставак уцјењивачке политике званичног Загреба изјаву хрватског предсједника Зорана Милановића да Србија неће имати подршку Хрватске док год мисли да диже оптужнице против хрватских генерала. У питању је једна у низу антисрпских изјава хрватских званичника који настоје да политиком уцјена и ултиматума амнестирају налогодавце, организаторе и починиоце масовних и организованих злочина над српским народом.

Линта истиче да Србија неће дозволити да је Хрватска или било ко други уцјењује, понижава и ниподаштава већ ће се активно борити и залагати да сви одговорни за злочине над Србима буду изведени пред лице правде. Етнички мотивисано и пристрасно хрватско правосудје није готово ништа учинило на процесуирању ратних злочина над српским цивилима и ратним заробљеницима. Крајње је вријеме да српско Тужилаштво за ратне злочине коначно почне да подиже оптужнице против припадника хрватских паравојних, војних и полицијских снага који су наредили, организовали и починили ратне злочине против Срба.

У БАШКОЈ ВОДИ КОД СПЛИТА СЛАВЕ УЗ КОЉАЧКУ ПЈЕСМУ ЈАСЕНОВАЦ И ГРАДИШКА СТАРА

Велики број чињеница потврђује истину да се у Хрватској велика геноцид над Србима у НДХ, изјавио је предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Једна од тих чињеница јесте да се у ресторану чији је власник ХДЗ у општини Башка Вода, недалеко од Сплита, славило уз кољачку пјесму *Јасеновац и Градишка Стара*. Наведена пјесма, која слави усташко клање Срба у Независној Држави Хрватској, изазвала је одушевљење присутних гостију од којих су неки запјевали, а неки су заплесали.

Посебно је важно нагласити да се ресторан налази у згради чији је власник општина Башка Вода, а начелник је већ 30 година ХДЗ-овац Јоско Рошчић. Поменици начелник се још хвали како, између осталог, пјева и србомрзачку пјесму *Бојна Чавоглаве* која почиње са усташким поздравом „За дом спремни“. Руководство Хрватске демократске заједнице на челу са Андрејем Пленковићем неће смијенити свог истакнутог члана Јоска Рошчића јер дијели његове вриједносне ставове. У Хрватској је потпуно нормално да се некажњено вријеђају и пљују српске жртве геноцида, потомци жртава и читав српски народ.

Линта истиче да нико неће сносити одговорност за почињени злочин из мржње како је то дефинисано у Кривичном закону из разлога јер се у Хрватској усташки злочинци сматрају борцима за слободу, а НДХ правом државом хрватског народа. Већина хрватске политичке и интелектуалне елите и народа сматрају да НДХ није починила геноцид над српским народом. У Хрватској се слободно користе усташки поздрав „За дом спремни“, усташки грб, усташка порука „Убиј Србина“, пјевају усташке и србомрзачке пјесме и спроводи радикална ревизија историје.

Линта сматра да Србија треба коначно да покрене организовано и систематску правну и политичку борбу за међународно признање геноцида над нашим народом у НДХ. То значи, између осталог, да Скупштина Србије усвоји Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ и оснује Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ на подручју Новог Београда или Земун. Србија има обавезу да тражи да државе потписнице Конвенције о спречавању и кажњавању геноцида и међународне организације у својим парламентима донесу резолуције којима се масовно и смишљено истребљење Срба од стране усташког режима у НДХ признаје као геноцид.

Линта: Влада да покрене разговор са Хрватском и БиХ о имовини прогнаних Срба

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта позива Владу да покрене разговор са Хрватском и Босном и Херцеговином о уништеној и отетој имовини, отетим стеченим правима и бројним другим проблемима прогнаних Срба и других оштећених грађана. Кључни разлог јесте чињеница да прогнани Срби више од 27 година од завршетка рата у Хрватској и БиХ не могу да остваре своја основна људска права у срединама одакле су протјерани.

Темељ разговора треба да буде Анекс Г Бечког споразума о сукцесији под називом *Приватна својина и сичечена љрава*.

У њему јасно и прецизно пише да свим грађанима и правним лицима морају бити заштићена и враћена права која су имали на дан 31. 12.

AVTOP: MISTER NO. CC BY 3.0. HTTPS://COMMONSWIKIMEDIA.ORG

1990. године, а сви уговори склопљени под притисцима и пријетњама морају бити проглашени ништавним.

Бечки споразум о сукце-

сији је међудржавни споразум који је ратификован у парламентима држава наследица бивше Југославије и према Уставу Хрватске,

Босне и Херцеговине и међународном праву има јачу правну снагу од домаћих закона. Од ступања на снагу Бечког споразума о сукцесији јуна 2004. године Хрватска систематски одбија да спроведе у пракси Анекс Г *Приватна својина и сичечена љрава*, као и Анекс Е *Пензије*.

Један од важних циљева наше Владе треба да буде пуна реализација Бечког споразума о сукцесији, посебно Анекса Г. У питању је један од важних предуслова успоставе трајног мира и стабилности у региону Западног Балкана.

Није могуће говорити о истинској нормализацији односа међу државама које су настале на подручју бивше Југославије ако постоји стотине хиљада прогнаних Срба којима се плански крше њихова људска права.

Уништавање 13 споменика на православном гробљу у Вуковару наставак антисрпске мржње

Уништавање 13 споменика на српском православном гробљу у Вуковару током божићних празника је наставак антисрпске мржње оцјењује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

У питању је гробље које је старо више од 200 година и један је од најстаријих доказа постојања српског народа у граду Вуковару. Имена преминулих су већином била исписана на ћирилицу. Пошто су уништени споменици веома тешки оправдано је претпоставити да то није могло да учини једно лице.

Према подацима Епархије осечкопољске и барањске ово је трећи антицивизацијски чин који се десио у претходна три мјесеца на истој локацији. У првом вандалском инциденту непознати починиоци су такође демолирали неколико споменика док је у другом уништена икона која се налази на завјетном крсту у центру старог гробља.

Очигледно је у питању смишљена акција чији је циљ да се унесе додатни страх међу преостале Србе с једне стране и затру трагови вишевековног постојања српског народа у Вуковару с

ФОТО: СПЦ

друге стране. Полиција није пронашла починиоце што јасно показује да за Србе не важи закон.

Линта позива Представништво Европске комисије у Загребу да најоштрије осуди овај безумни чин и да тражи од Владе Хрватске да надлежни органи у што краћем временском ро-

ку пронађу и адекватно казне организаторе и починиоце у сва три случаја.

Поред тога, Представништво Европске комисије у Загребу треба да пошаље јасну поруку да Хрватска има обавезу да обезбиди потребна средства за санацију односно обнову порушених споменика.

СРАМНО ПРИСУСТВО АМБАСАДОРКЕ ЈЕЛЕНЕ МИЛИЋ НА ПРОМОЦИЈИ КЊИГЕ МАТЕ ГРАНИЋА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да срамно присуство амбасадорке Србије у Загребу Јелене Милић на промоцији књиге *Дипломатска олуја* Мате Гранића представља понижавање српских жртава и дубоку увреду за преживјеле у злочиначкој акцији *Олуја*, све прогнане Србе, као и за читав српски народ.

Посебно је скандалозна чињеница да се амбасадорка Милић похвалила на твитеру да јој је Мате Гранић потписао њен примјерак и да се нада да ће књига, како каже, помоћи у расвјетљавању

околности које оптерећују наше односе. Јелена Милић се прави да не зна да књи-

га нема за циљ да доприне се утврђивању истине већ да оправда злочиначку акцију

Олуја као легалну, ослободилачку и праведну акцију хрватске војске и полиције и да велича протјеривање српског народа.

Мате Гранић је био један од најближих сарадника ратног злочинца Фрање Туђмана. За вријеме злочиначке акције *Олуја* био је министар спољних послова. Због тога сноси одговорност за масовна убиства, систематску пљачку, уништавање српске имовине и највеће етничко чишћење у Европи после Другог свјетског рата, као и многи други хрватски функционери.

Скуп у Сарајеву о 9. јануару врхунац антисрпске хистерије

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да одржавање тзв. научног скупа и изложбе 9. јануар – *Пути у теноцид* у Сарајеву представља континуитет антисрпске хистерије бошњачких политичара и интелектуалаца. Наведени тзв. научни скуп је одржан у Народном позоришту у Сарајеву у организацији Архива Федерације Босне и Херцеговине а под покровитељством двојице чланова Председништва БиХ Жељка Комшића и Дениса Бећировића.

На тзв. научном скупу су се могле чути најбезочније лажи и измишљотине да је 9. јануар био почетак агресије на БиХ, етничког чишћења, масовних злочина и геноцида над Бошњацима, да је обиљежавање 9. јануара антидејтонски, антиуставни, антицивилизацијски и увредљив

ФОТО: Р. ПАНО / ГИВАЛСОМ

чин за Бошњаке, да је проглашење Српске Републике БиХ 9. јануара 1992. године, која је касније названа Република Српска, било нелегално и у функцији остварења злочиначког пројекта стварања Велике Србије, да су сви они који прослављају 9. јануар настављачи геноцидне политике и др.

Линта истиче да Србија и Република Српска треба да се активно боре за истину о ра-

чињеници да су српски борци у одбрамбено-отаџбинском рату одбранили Републику Српску.

Због тога је 9. јануар симбол слободе и опстанка српског народа западно од Дрине и то се никад неће промијенити. Сви Срби треба да поносно и достојанствено обиљежавају 9. јануар јер је у питању најважнији датум у новијој историји нашег народа. Прослава 9. јануара није уперена против Бошњакани против било којег грађанина Босне и Херцеговине. Република Српска је, у складу са Дејтонским споразумом, један од два ентитета БиХ и обавеза свих чланова Председништва јесте да поштују Републику Српску и њен Дан јер је у питању легитимни празник. Бећировић и Комшић то не чине и на тај начин брутално крше Дејтонски споразум.

ту и страдању српског народа на подручју Босне и Херцеговине. Главни кривац за рат је Алија Изетбеговић јер је изјавио да је спреман жртвовати мир за независност. Његов стратешки циљ је био стварање муслиманске БиХ без или са што мање Срба. Српски народ је доживио масовне и планске злочине и систематско етничко чишћење и опстао је само захваљујући

Сарајевска декларација о осуди три прста цементира етничко чишћење српског народа

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да срамна Декларација Скупштине Кантона Сарајево којом се најоштрије осуђује дизање три прста испред заједничких институција јесте још један доказ да бошњачки политичари у континуитету сију мржњу према Србима.

Тешко је рационално прихватити чињеницу да у Сарајеву чак и три прста значе провокацију и да имају негативно значење. У питању је један од многих доказа да Сарајево није мултиетнички и отворен град већ се ради о једнонационалном граду који успјешно и плански спроводи политику цементирања етничког чишћења српског народа.

Линта истиче да три прста изворно симболизују Свету тројицу – оца, сина и светог духа. Поздрав са три прста је од почетка деветнаестог вијека постао симбол борбе за слободу српског народа и временом је прерастао у опште-српски поздрав.

Добро је познато да су српски кнезови поздравили избор Карађорђа за вођу Првог устанка дижући десну руку са три раширена прста.

На слици Паје Јовановића Милош

Обреновић позива на Други устанак са три подигнута и растављена прста.

Велики српски pjesник и владика Петар II Петровић Његош три прста сматра симболом српства.

Напад на родитеље српске дјеце у Сарајеву одраз континуиране атмосфере линча

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта најоштрије осуђује злочин из мржње групе бошњачких шовиниста који су напали бакаљама и ножевима родитеље српске дјеце из ФК *Звездара* и позива надлежне органе у Сарајеву да санкционишу организаторе и починиоце у складу са законом. Једини разлог напада јесте чињеница да су у питању српска дјеца и њихови родитељи који су дошли из Београда на фудбалски турнир у Сарајево.

Наведени напад је резултат систематске антисрпске атмосфере коју у континуитету креирају бошњачки политичари који готово свакодневно понављају најбезочније лажи да су Србија и Срби извршили агресију на БиХ, да је Сарајево било под опсадом, да су Срби починили ге-

ноцид над Бошњацима а да је Србија била саучесник. Да се овако нешто слично десило у Београду то би до сада била насловна вијест свјетских медија и већ би се са осудама огласили представници разних амбасада и међународних организација.

Наведени напад на родитеље српске дјеце и бројне друге чињенице потврђују да Сарајево није отворен и толерантан град за Србе. Многи

знаменити Срби су протјерани из назива сарајевских улица, а уместо њих стоје имена познатих муслиманских фашиста и злочинаца. У Сарајеву су постављене србомрзачке табле на згради Градског вијећа и на другим мјестима на којима пише да су Срби „агресори и злочинци”. Ученике основних и средњих школа у Кантону Сарајеву, али и у другим кантонима, од малена уче да мрзе Ср-

бе јер изучавају на часовима бруталне измишљотине о српској агресији, опсади Сарајева и геноциду у Сребреници.

С друге стране, ученици у Кантону Сарајеву не изучавају чињенице о масовном страдању и протјеривању Срба из главног града БиХ.

Линта истиче да је напад на родитеље српске дјеце претходио трагичан инцидент када је група осмогодишњака из Сплита скандирала србомрзачку поруку „Убиј Србина” за вријеме утакмице против српских вршњака. То јасно показује да родитељи и локална и шира заједница васпитавају и образују дјецу у мржњи према Србима. У Хрватској не постоји воља и жеља за суочавање са својом геноцидном и злочиначком прошлошћу.

БОШЊАЧКА УДРУЖЕЊА У БУЖИМУ НЕ КРИЈУ СВОЈУ ШОВИНИСТИЧКУ ПОЛИТИКУ

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта изјавио је да окупљање бошњачких удружења у Бужиму под заставама такозване Армије БиХ и уз ратни поклич „Алаху екбер”, уз присуство дјеце у ратним униформама, јесте један у низу примјера константног сијања мржње према Србима и Републици Српској. Под наведеним покликом су одсијецане главе српским борцима на озренско-возућком ратишту и убијани Срби током рата. Етнички мотивисано правосуђе БиХ неће ни овај пут казнити одговорне за говор мржње. Шовинистичке сцене у Бужиму додатно повећавају тензије и продубљују подјеле у Босни и Херцеговини чиме се не доприноси унапређењу сарадње и разумијевању. Није могуће говорити о спостави повјерења између два народа док год се са бошњачке стране у континуитету шаља ратнохушачке изјаве и поруке које позивају на нове оружане сукобе с циљем да се реализују пројекти који нису остварени у прошлом рату.

Линта позива представнике међународне заједнице у Сарајеву да недвосмислено осуде поруке мржње из Бужима и да коначно напусте политику двоструких стандарда. Крајње је вријеме да западни дио међународне заједнице промијени једностран приступ према дешавањима у БиХ а не да и даље стоји на страни Бошњака односно политичког Сарајева. Само политика једнаких аршина, уз досљедно поштовање изворног Дејтонског споразума, може довести до истинске стабилности и трајног мира.

ЗАУСТАВИМО РЕВИЗИОНИЗАМ: МОРАМО УВИЈЕК И СКУДА ПОНАВЉАТИ ИСТИНУ О ПОЧИЊЕНОМ ГЕНОЦИДУ НАД СРБИМА, ЈЕВРЕЈИМА И ДРУГИМ НАРОДИМА ТОКОМ ДРУГОГ СВЈЕТСКОГ РАТА

Поводом Међународног дана сјећања на жртве Холокауста – 27. јануар, свједочи смо настојања да се у окружењу и шире у Европи негирају или изврћу чињенице о нацистичким злочинима и рехабилитују идеологије мржње, шовинизма и расизма, изјавио је председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Тешко је разумјети да је нацистички режим уз помоћ и подршку својих савезника убио око шест милиона Јевреја само из разлога што су припадали другом народу. Масован, смишљен и добро организован злочин које је нацистичка Њемачка починила над Јеврејима током Другог свјетског рата није био изузетак.

Важно је да стално говоримо о геноциду који је нацистичка Независна Држава Хрватска починила над српским народом, али и над Јеврејима и Ромима. Нацистички режим и његов вјерни савезник усташки режим имали су заједнички циљ да потпуно истрејебе и униште српски и јеврејски народ. Због покушаја ревизије историје потребно се борити за истину о почињеном геноциду над Јеврејима и Србима и другим народима током Другог свјетског рата.

Линта очекује да Србија донесе Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској и оснује Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ. Крајње је вријеме да се покрене правна и политичка борба за међународно признање геноцида над српским народом у НДХ. То конкретно значи да државе потписнице Конвенције о спречавању и кажњавању геноцида и међународне организације у својим парламентима донесу резолуције којима се масовно и систематско истребљење Срба од стране усташког режима признаје као геноцид.

У НОВОЈ ПАЗОВИ ОДРЖАН ГОДИШЊИ КОНЦЕРТ КУД-а ЂИРИЛО И МЕТОДИЈЕ

» Snežana Вељо и Драгомир Лалић

Најмлађи чувари крајинске културе

У Културном центру у Новој Пазови 23. 12. 2022. одржан је годишњи концерт КУД-а *Ђирило и Методије* са Бусија под слоганом *Да се не заборави* под покровитељством општине Земун.

Публика која је испунила цијелу салу могла је да ужива у пјесми и игри КУД-а који чува српску и крајинску традицију.

Наступала су дјеца од 5 до 17 година у двије групе. Млађу дјечју групу води Јована Брљач и они су извели *Игре из Србије* и *Игре из Беле Крајине*. Старију извођачку групу води Snežana Тишма и они су извели *Игре из Кордуна*, *Игре из Кобишнице*, *Шойске игре*, *Игре са Косова* и *Влашке игре*. Женска пјевачка група КУД-а *Ђирило и Методије* извела је химна Крајине и пјесму *Засјао Јанко*, а мушка пјевачка група је извела сплет крајинских игара.

Протојереј-ставрофор Миле Јокић благословио је дјецу и концерт.

– Ово сабрање на најбољи могући начин благословила су ова дјеца. Гледајући ову младост, ове пчелице само могу рећи ријечи владике Николаја: „Неће српство погинути, Србија ће васкрснути.“

Овом приликом отац Миле Јокић је најавио свој одлазак у пензију и завршетак његове активне свештеничке службе.

– Желим да се захвалим овом дивном народу. Ко није био у Бусијама, он није осјетио гостопримство и гостољубље.

Предсједник *Отаџбинској покрети* из Новог Сада Драгомир Лалић је за 12 година прегалаштва и рада КУД-а *Ђирило и Методије* додијелио захвалницу Snežани Вељо.

На свечаној вечери присутне је поздравио парох слатински Драган Гаћеша.

– Ова дјечица уливају наду у нашу будућност крајинску, да ће би-

» Протојереј-ставрофор Миле Јокић

ти добри домаћини и чувати наше крајинске обичаје, да ће чувати своју крсну славу и своју цркву – рекао је Гаћеша.

Протојереј Гаћеша је овом приликом поконио слику КУД-у *Ђирило и Методије* и уручио је Snežани Тишми у знак захвалности што је 15. новембра довела дјецу из КУД-а у Кућанце, захвалио се у своје и у име својих Славонаца.

Snežana Тишма за *Српско коло* је рекла да су дјеца била одушевљена путовањем у Кућанце.

– На позив Владе Новаковића из Удружења *Будимо људи* путовали смо 15. 11. у Кућанце на помен патријарху Павлу за годишњицу његове смрти. Дочекао нас је отац Драган Гаћеша коме смо неизмјерно захвални на дочеку, начину на који нас је угостио и дивним ријечима које нам је упутио. Драго нам је што је и вечерас гост на нашем концерту и надам се да ћемо се и будуће

сретати како у Кућанцима, тако и у Бусијама и Пазови.

Пјесникиња Ранка Срдич је навела да ништа боље не презентује један народ од пјесме и игре.

– На то нас обавезује и опомиње и Немањино завјештање, самим тим желим да кораке овог КУД-а са овако знаменитим именом види што већи број људи у будућности.

У име Удружења бораца Кордуна обратио се Ђуро Шкаљац и навео да је дирнут успјехом КУД-а *Ђирило и Методије*.

– Натерали су ми сузе на очи, не само зато што су и моји унучићи овдје плесали и пјевали него и зато што ова младост улива наду да Крајина има овдје још некога.

Прије него што је Snežana Вељо уручио књигу *Бишка за коридор* живота Ђуро Шкаљац је навео неколико чињеница везаних за пробој коридора лета 1992. године када је Милиција Крајине заједно са

Војском Републике Српске Крајине пробила коридор за 40 дана. Јединице Српске Крајине у пробијању коридора су имале 51 мртвог за непуних мјесец дана, у даљем току ратовања још 50 мртвих.

– Руководство РСК је обећало да ће на Дугим Њивама код Модриче на споменику бити исклесана и имена бораца Републике Српске Крајине који су дали животе, али то се није догодило. Свих има само бораца Крајине нема. Снимљен је и филм *Коридор*, али ни тамо се не спомињу борци РСК. То је био потицај да ми борци Осме кордунашке дивизије у име бораца РСК, у име погинулих напишемо књигу *Бишка за коридор*.

Поред домаћина, КУД-а *Ђирило и Методије* наступали су и њихови пријатељи КУД-а *Извор* из Бановаца.

Програм је водила предсједница КУД-а Snežana Вељо.

ДРАГАНА БОКУН

1. Кордунашки турнир у Бели

Први турнир у Бели у организацији Завичајног клуба Кордунаша одржао се у суботу 28. јануара 2023. године у просторијама Удружења на Новом Београду.

Учесће је узело 22 играча у 11 такмичарских екипа. Парови су се извлачили из шешира као и бројеви столова на којима су играли.

Прво мјесто и побједу на турниру су остварили играчи Мирослав Миливојевић и Јован Косијер. Побједничке пехаре и медаље као и књиге *Монографија Војних* уручио им је потпредсједник Удружења Душко Дејановић.

Друго мјесто су освојили Душан Мандић и Милан Његован, пехаре и медаље, те књиге *Лична ојрема српској војника* уручио им је члан управног одбора Драган Миљковић.

Треће мјесто на турниру освојили су Бране Вујић и Божо Вучетић. Пехаре, медаље и књиге *Тамо тјде осташе буре* уручила им

је чланица Управног одбора Милица Радовић Дотлић.

Укупно је уручено шест пехара, шест медаља и шест књига за прва три мјеста и три играчка пара.

За сваког играча посебно по његов пријемрак. Књиге које су уручене су у издању Завичајног клуба Кордунаша и у партнерским пројектима са другим институцијама.

Организациони одбор турнира у име Удружења били су: Драган Миљковић и Душко Дејановић.

Домаћина турнира је била Милица Радовић Дотлић.

Судија турнира, који се побринуо да се турнир одржи по правилима игре и фер-плеја био је Ђуро Лончар.

Спонзори су били члан Управног одбора ЗКК Миле Боснић и Драго Милковић из

» Божо Вучетић, Душан Мандић, Милан Његован, Бране Вујић, Јован Косијер и Мирослав Миливојевић

Удружења Крајинника. Донатори су били предсједник Удружења Слободан Шарац и фирма *Еурошанкиранс*, као и фирма *Драјаншрансиор* и Драган Миљковић.

Гост турнира је био глумац Дејан Стојаковић. Салате је припремила Мирјана Миљко-

вић. Колаче и пите донијела је Марина Тодорић, а домаће уштипке Милка Лончар. Турнир је протекао у фер атмосфери као и пријатељском дружењу, са жељом играча да се поново опет окупе јер су сви били презадовољни овим начином дружења.

КРСНА СЛАВА УДРУЖЕЊА КРАЈИШНИКА ЗАПАДНО ОД ДРИНЕ

Прослављене Часне вериге у Доњем Товарнику

Удружење Крајишника западно од Дрине – општински одбор Пећинци обиљежило је 29. јануара 2023. године крсну славу Удружења Часне вериге Светог апостола Петра.

Свечаност је одржана у просторијама Ловачког дома у Доњем Товарнику, у присуству замјеника председника општине Пећинци Зорана Војкића и народног посланика и председника Савеза Срба из региона Миодрага Линте.

Миодраг Линта наводи да је један од најважнијих циљева Србије да сви раде на јачању културног и духовног јединства српског народа.

– Морамо да чувамо своје писмо и свој језик, да се окупљамо око Српске православне цркве, да славио крсну славу, да се међусобно поштујемо и помажемо као што су то радили наши очеви, дједови и праједови. Његујмо сјећање на наше страдале сународнике у Првом свјетском рату, посебно у Другом свјетском рату и злогласној Независној Држави Хрватској. Надам се да ће Србија да покрене једну активну борбу за међународно признање геноцида над српским народом за вријеме НДХ. Не заборавимо ни страдале деведесетих година прошлог вијека, морамо се активно борити за истину о карактеру рата на простору бивше Југославије.

Линта наглашава да се не смију прихватити лажи Загреба, Сарајева, Приштина, а и Подгорице да су српски народ и Србија били агресори и злочиначка страна.

– Српски народ никада у

» Зоран Војкић, Миодраг Линта, Рајко Јевић и Милорад Гагић

својој историји није водио освајачке и агресорске ратове, српски народ је водио одбрамбене и ослободилачке ратове.

Председник Удружења Рајко Јевић је рекао да је њихов циљ да никад не забораве своја огњишта.

– Не смијемо да заборавимо ко смо, шта смо и одакле смо. Овдје смо изузетно примљени, од стране Сремаца, изашли су нам у сусрет када је било најтеже, нарочито послје Олује.

Прекодринских Срба у општини Пећинци има око 2.000-2.500, који живе на подручју 15 мјесних заједница.

Циљ овог Удружења свих ових година поред очувања

културе и традиције је свакако и пружање помоћи члановима којима је помоћ потребна, у чему им помажу државне институције, као и Општина Пећинци.

Да су одлични односи прогнаних и домицилног становништва потврдио нам је и замјеник председника општине Зоран Војкић.

– Од првог дана подржавамо рад овог Удружења, они конкуришу на конкурсима и општина обезбјеђује средства за њихове активности. Данас прослављају славу Удружења, а организују и у Шимановцима вишебој, у склопу прославе Дана општине. Остао је само тај термин да су они прогнана лица,

они су сада наши суграђани које ми поштујемо и они поштују нас.

Војкић наводи да је прекодринским Србима дом сада овдје, али општина подржава и цијени њихово сјећање на коријене и родни крај. Сваки становник ове општине просперитета, како је називају, има могућност да се запосли у Шимановцима.

– Сваки дан у Шимановце долази 6.000 људи на посао. Нема неког са наше територије ко није нашао посао у некој од фирми, многи Крајишници су запослени управо у Шимановцима.

Госте су забављали Милорад Гагић, Славица Лурчић и Нешо Вукас. **ДРАГАНА БОКУН**

СКД Привредник: Продајом слика до стипендије

Хуманитарна аукција слика Хса прошлогодишње Привредникове ликовне колоније одржана је у просторијама ове институције у Загребу.

Готово 40 радова аутора академских сликара из цијелог региона који су учествовали на Привредничкој ликовној колонији понуђени су на хуманитарној аукцији. Цијене слика, које су углавном рађене техникама уље на платну и акрил, крећу се од 50 до 800 евра.

– Изложене слике нису само са посљедње ликовне колоније, било је и са претходних. Продато је 16 слика и прикупљено је око 2.000 евра с тим што ће простор бити отворен до краја јануара и обично се до краја аукције прода још неколико радова које купе они што нису могли да дођу на саму аукцију па ће, вјерујемо, тај износ бити још и већи. Није то велики износ, али покрије се више него једна годишња стипендија, што није занемариво. Важно је да су сви људи који су купили слике показали

добру вољу да подрже Привредникове активности, али првенствено Привредникове стипендисте. Сви знају гдје се могу купити умјетничке слике, у којим галеријама, али су одлучили да на овај начин дају подршку младим људима који се школују – прича у име организатора Оливера Радовић из Привредника.

Прошлогодишња, укупно седма по реду, Привредничка ликовна колонија одржана је у Станковцима крај Шибеника.

– Трудимо се да локација ликовне колоније увијек буде у крају из ког потичу и наши

стипендисти. То су већином запуштени крајеви, али имају и природног, привредног и разних других потенцијала тако да гледамо да мало скренемо пажњу и на те крајеве, да их мало афирмишемо. Обично се аукција одржава у празнично вријеме кад су људи склони да дарују поклоне и кад су окренути породици и пријатељима па зато обично у ово вријеме и поставимо аукцију – закључује Радовић.

Избор од 40 слика које су изложене на изложби направио је ликовни критичар и историчар умјетности Феђа Гавриловић.

– Као историчар умјетности одабрао сам неке радове са прошлогодишњих колонија, испричао сам нешто о ауторима и контекстуализовао сам те слике. Могу рећи, будући да Хрватска има само једну аукцијску кућу, да су овакви догађаји одлични и због свог хуманитарног карактера, али и због тога што побуђују и потичу свијест код грађана како је куповина умјетничких слика нешто што одржава ликовну сцену живом. Без таквих иницијатива, ликовна сцена јако тешко може да живи, као и сами умјетници. Чињеница да је ово хуманитарна акција, представља додатну вриједност овој манифестацији, али било би добро да се више организује аукција и профитабилних и хуманитарних – каже Гавриловић.

У години када је Српско привредно друштво Привредник обиљежило 125 година постојања подијељено је недавно укупно 120 стипендија за средњошколце и студенте кроз фондове Ивана Вујиновић и Владимир Мајићјевић.

Свијећа за Милицу

Вече користим да шетам Ташмајданом. То ми је врло драга београдска башта, још се чврсто вјерује да су заправо овдје спаљене мошти Светог Саве. Испод Ташмајдана су мреже подземних склоништа и тунела, овдје су и њемачке трупе имале своје заклоне током Другог свјетског рата.

– Имате ли упаљач? – избаци ме из дубоког јутарњег лутања момак са спортском торбом. Изгледао је као да се враћа са тренинга. Киша сипи, а он покисао на улици дјелује мало чудно.

– Не пушим – одговарам хладно. Пун ми је принцип оваквих ликовних дуван уживају а ватру траже по улици... Носи фрајеру „дулицу уз гузицу“, што би се сеоски доље код нас одбрисало.

Зауостављам се испред споменика Милице Ракић, дјевојчици која су убиле НАТО касетне бомбе у априлу 1999. године. Био је то смртни гелер од оружја забрањеног резолуцијом Уједињених народа. Ипак за НАТО бандите Срби нису народ или бар нису онај који треба да преживи. Зато је данас по Србији „озрачена“ и гора и вода – за наредних хиљаду љета са гаранцијом.

– Знате на данашњи

дан је рођена ова дјевојчица, зато сам тражио упаљач, да упалим лампион који се угасио од вјетра и кише – опет ме трже глас момка кога сам малоприје осорно мимоишао.

Сада сам већ са њим био на стази Ташмајдана, заустављали смо људе и питали за упаљач. Једна млада дјевојка што је шетала пса потрудила се да у торби пронађе тај сада тако важан предмет. Кишобраном направих зајетрину, заискри се жијак у ноћи.

Дијете Милица Ракић рођено је 9. јануара 1996. године у Београду.

Љетос сам о њој причао туристима испод фреске у манастиру Тврдошу. Иначе то је први лик светог дјетета убијеног од НАТО бомби. Требиње је и овдје искорачило за цио наш народ. Једна жена ми тада рече да познаје Милицину мајку Душицу и да је најалост тешко болесна. Отац јој је вели поријеклом из Босне. Живе у Батајници.

Милица Ракић је једно од 89-оро дјете убијене током бесправне агресије НАТО савеза на СР Југославију.

И данас се ратује против Милице. Зато сам у фебруару прошле године лако одабрао своју страну.

ГОРАН ЛУЧИЋ

СА ИСТОКА ХРВАТСКЕ ОТПРЕМЉЕНА ЈЕ ПОМОЋ ЗА БОГОСЛОВИЈУ СВЕТА ТРИ ЈЕРАРХА ПРИ МАНАСТИРУ КРКА

Ова акција спроводи се више од 20 година, а њени иницијатори су Самостална демократска српска странка, Заједничко вијеће општина и локална самоуправа са српском већином са простора источне Славоније, Барање и западног Срема.

– Ова помоћ помаже несметаном раду Богословије када је набавка хране у питању, то је школа интернатског типа и ова помоћ може да добрим дијелом покрије основне њене потребе када је храна у питању – истакао је осечкопољски и барањски владика Херувим који је један од координатора ове акције.

Као и претходних година и овај пут за Богословију је купљено око тону и по меса и месних прерађевина које су бесплатно прерађене у месници Бођирковић у Борову одакле је роба и отпремљена за Далмацију.

– Наше ријечи благодарности су заиста мало за чињеницу колико нам ова помоћ значи и тим поводом рекао бих једну нашу народну изреку да „ко цркви даје Богу позајмљује, а Бог никоме не остаје дужан“. Ове године у Богословији имамо 29 ученика, настава се редовно одвија, а ученици су добри и из готово свих наших крајева па чак и из Америке. Хвала Богу све је у најбољем реду и наша школа поред свих искушења и даље опстаје и ради – нагласио је отац Севастијан.

Са организацијом и одазивом свих донатора задовољни су и координатори овогодишње акције. **СРБИ.ХР**

ТВОРАЦ СРПСКЕ МОДЕРНЕ ПОЕЗИЈЕ, ПРЕМИНУО ПРИЈЕ 170 ГОДИНА (СА СЛИКЕ)		ДИО КАПУТА ИЛИ САКОА	РОДНО МЈЕСТО ПЈЕСНИКА СА СЛИКЕ	СПОЉНИ ДИО КУЋЕ, БАЛКОН
МЛАДЕ ГРАНЕ СА ЛИШЋЕМ, ИЗДАНЦИ				
СТРУЈНИ ЕЛЕМЕНТ, РЕЛЕЈ				
ОБАР, АВАРИН				
РЕКА НА СЕВЕРО-ЗАПАДУ РУСИЈЕ				
ВЈЕЧНА КУЋА ПЈЕСНИКА СА СЛИКЕ. ПОЗНАТО ИЗЛЕТИШТЕ НА ФРУШКОЈ ГОРИ		КЛУБ АНТИАЛ-КОХОЛИ-ЧАРА	ГРАД У РУСИЈИ У СИБИРУ	ТРЧАЊЕ У ПРИРОДИ ЛОКОТ
СРПСКИ ИСТОРИЧАР, САВО				ПОВРХ ИВ РОШЕР (СКР.)
УКРАСНА БИЈКА, ТАМАРИСКА				ЧУВЕНА ЦАМИЈА У КАИРУ
БИЈКА, РАСТА-ВИЋ				
АМПЕР		РАНИЈИ ФР. ПЛЕС МЈЕСТО У ЦГ		
13. И 10. СЛОВО АЗБУКЕ			ТАН-ТАЛОВА КЋЕРКА РОДЕБИНА	
УЧЕСНИК У ИГРИ				РУКО-МЕТНИ КЛУБ
ЧУВЕНИ КИНЕСКИ ФИЛОЗОФ				МЈЕРА ОТПОРА СТРУЈЕ О. Ђ.
СТАР. МАТОР (ЕНГЛ.)			НАЈЗДРАВИЈЕ ПИЋЕ ТОНА	
ДОМАЋЕ ГОВЕЧЕ		МЛАДО ПТИЦЕ, ПТИЋ (ПЕСН.)		РАДИЈУС

ПРЕШЕЊЕ: брст, релје, Авар, Нева, крос, Скок, на, тамарис, раставка, А, кадрил, жи, Ноба, ирча, РК, Лав Це, ом, олд, вода, во, тић, р.

Ујначкој борби за ослобођење од турске тираније и окупације херцеговачким устаницима под вођством Михајла Мића Љубибратића 1875. године прикључила се Холанђанка Жана Меркус.

Као богата дама која је стекла велики иметак наследством после смрти оца који је био генерални гувернер холандске колоније Источне Индије данашње Републике Индонезије чувши за устанак у Херцеговини Жана Меркус је дошла у Дубровник и крајем 1875. године се прикључила храбрим Мишовим устаницима. Дубоко религиозна протестанткиња, опчињена Јованком Орлеанком, надахнута идејом да се Османска империја мора протјерати из Европе, опчињена борбама Гарибалдија, прикључила се штабу устаника рјешена да им помогне на сваки начин. О њеној храбрости, борбама, хапшењу и прогону било је доста ријечи и писања, а ово је једна од појединости из тог времена.

Једна од првих Жаниних помоћи била је набавка топова, јер су устаници имали само два-три каква таква топа.

Пошто је тада уживала благонаклоност аустријских власти Жана Меркус је организовала и дала новац да се преко француског капетана Барбија и пруског официра фон Хатова купи једна батерија Крупових брдских топова израђених у Ђемачкој и пребаци у околину Беча. Купљено је шест топова система Круп М186. Холандско држављанство купца Жана Меркуса било је покриће у покушају да се избјегне аустријски ембарго. Уговорено је било да се топови допреме до Трста и да се одатле бродом пребаци до границе Херцеговине, до Суторине. Један

од добровољаца, бивши француски официр Зуава отишао је у Аустрију са мјеницом на словљеном на једног бечког банкара да преузме топове.

У међувремену ствари на ратишту су се због разних околности с више страна неповољно одвијале по устанике па су чак Мишо Љубибратић и Жана Меркуст били ухапшени од стране Аустрије. Мишо је интерниран у Линц, а Жана успијева да се спаси робље уз покушаје аустријских власти да је врате у Холандију она доспијева до Београда гдје је била свечано дочекана.

Купљени топови имали су чудну судбину о чему је касније Мишо Љубибратић писао у извјештају неуспјеха херцеговачког устанка Матији Бану, шефу прес бироа Кнежевине Србије.

Откривши позадину куповине топова Аустрија није дозволила да топови дођу до Херцеговине, већ су из Трста пребачени на Крф.

Црногорски кнез Никола је више пута покушавао да преко аустријских власти добије дозволу да их увезе за Црну Гору, али није било сагласности. Топови су лежали на Крфу скоро годину дана.

Крајем априла 1877. године указала се повољна прилика да се топови илегално пребаци до Котора. Без велике помпе брдска батерија од шест топова за само 36 часова прокријумчарена је и стигла у Црну Гору и постала црногорска својина.

Црногорски главари и сам кнез Никола као једни од виновника неуспјеха Херцеговачког устанка нису се обазирали на то да је новац за топове дала Жана Меркус и намијенила их храброј борби Херцеговаца.

МИЛИВОЈЕ МИШО РУПИЋ

Како је Матица хрватска присвојила јунаштва далматинских Срба?

Свашта се данас дешава везано за негирање и прекрајање историје приказујући истину на лажан начин. То се и раније дешавало на подручју Хрватске, а како таква пракса вуче коријене још из прошлости треба се подсетити неких чињеница из ранијих времена.

На примјер, Јован Дучић је писао да Хрвати никада нису имали својих народних епских пјесма, јер док су Срби уз гусле пјевали о својим јунацима, Хрвати су уз тамбуре пјевали поскочице. И сама Римокатоличка црква је још у средњем вијеку забрањивала пјевање народних пјесма инсистирајући само на црквеним како би држала народ и њихову свијест под својом контролом.

Хрвати су увијек били привржени и потчињени окупатору не марећи много за свој идентитет. Зато нису никада имали својих епских пјесма у којима би пјевали о догађајима и својим јунацима као што су то радили Срби, стављајући их у историју незаборава.

Тако су се Хрвати још 1102. године обавезали да ће пружати војну помоћ угарском краљу Коломану I признавши га за свог крунисаног краља. Потчињени су били и за вријеме Беле I Слијепог и Беле V, и осталих угарских краљева покоривајући се њиховој власти проглашавајући их за своје краљеве.

Ни у каснијем периоду ништа мање нису били вјерни угарским краљевима Ладиславу III, Стефану V и Андрији III Млечанину признавши их уједно за своје владаре.

Поданичка политика и обавеза пружања војне помоћи страним владарима условили су да Хрвати нису имали могућности да кроз пјесму оставе трага о јуначкој борби за очувањем свог идентитета и борби за слободу. Овакво стање је било и за вријеме

владавине десет Хабзбурговаца као краљева Хрвата, настављајући ту традицију све до Франца Јозефа I. Јуначки догађаји као што су одбрамбени ратови, борба за слободу и мегдани нису били дио хрватске свакодневице па зато нису нашли мјесто ни у епским пјесмама.

А онда, при јављању идеје о уједињењу Јужних Словена са сједиштем у Загребу, како би оправдали своју назови водећу улогу и заслугу, Хрвати су се лажно представљали на многим пољима, обмањујући европску јавност.

При појави хрватског бискупа, историчара и културног радника Јосипа Јураја Штросмајера и његових идеја о југословенству под којом се уствари крило хрватство, чак и великохрватство, његове присталице у Босни, а и други сакупљачи, су прикупили одређен број српских епских пјесма и прослиједили их Матици хрватској која их је штампала у 12 књига као Хрватске народне пјесме. Збирке пјесма су штампане у периоду од 1890. до 1942. године. Биле су то пјесме које се баве историјским догађајима и личностима изме-

ђу 14. и 19. вијека. Неки од уредника били су др Иван Божић, др Стјепан Босанац и др Лука Марјановић. То је био велики плагијат, незапамћен у европској књижевности. Идеја им је била да европској јавности прикажу своје историјско постојање како би и на овај начин изградиле свој идентитет. Урадиле су то вође и присталице идеје о формалном уједињењу са Србима као што је био и сам Штросмајер који је 1883. године говорио да су Срби главни непријатељ Хрвата уз опаску да је боље умјесто најављеног југословенизма ујединити Хрватску са Аустријом.

Бјежећи од својих историјских истина и чињеница епске пјесме српских ускока о сердар Стојану Јанковићу и војводи Илији Смиљанићу који су своју храброст исказали борећи се на челу далматинских Срба против Турака прикупила је и штампала Матица хрватска на почетку 1941. године као своје хрватске пјесме. Тако су поред сталог српске епске пјесме *Јанко од Кошора* и *Мујин Алил*, *Женидба Стојана Јанковића* и *Ројство Јанковић Стојана* приказане као хрватске епске пјесме.

Све ово је било смишљено урађено пошто се зна да је српска народна поезија дала велики допринос развоју српске националне свијести, а како би се у засјенак бацили моћни српски краљеви, цареви и јунаци на основу чега би се помутила сазнања хрватском народу доводећи их на тврдњу да су Срби само народ другог реда.

Ово су докази каква је била психологија и логика Хрвата, а и остала како се види по ономе што се данас дешава на пољу прекрајања историје и истине.

МИЛИВОЈЕ МИШО РУПИЋ

33. ДОЧЕК ПРАВОСЛАВНЕ НОВЕ ГОДИНЕ НА РИБАРЦУ

У НОВОМ САДУ ОДРЖАНО 31. ХЕРЦЕГОВАЧКО СИЈЕЛО

Нови Сад је у петак 13. 1. 2023. године био домаћин 31. Херцеговачког сијела, које је организовало Удружење Срба Херцеговаца и пријатеља у Србији.

Тим поводом присутне су поздравили домаћин Божидар Миловић, председник Удружења Херцеговаца у Новом Саду, Млађен Цицковић, шеф Представништва Републике Српске у Србији и окупљенима су пожељели срећну крсну славу Удружења Светог Василија Великог, срећну православну Нову годину и много здравља и успјеха у раду.

Више од 500 Херцеговаца и њихових пријатеља окупило се у ресторану *Рибарац* у Новом Саду, гдје је домаћин

ФОТОГРАФИЈЕ: БОЖИДАР МИЛОВИЋ

Удружење Срба Херцеговаца и пријатеља у Србији, 33. пут заредом прославило сво-

ју крсну славу, Светог Василија Великог.

Гост вечери био је глумац

Петар Божовић, у програму су учествовали вокални солиста Сара Хамовић, те мушка пјевачка група из Гајдобре и чланови Културно-умјетничког друштва *Блајоје Паровић* из Гајдобре.

Представништво Републике Српске у Србији подржало је дружење Херцеговаца у Новом Саду којем су присуствовали и градоначелници Новог Сада и Требиња, начелници Љубиња, Билеће и Невесиња, народни посланици Народне скупштине Републике Српске и шеф Представништва Републике Српске у Србији, угледни универзитетски професори, културни и јавни радници, представници више удружења Херцеговаца и Крајишника у Србији.

РСК

ОДРЖАНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА ТРЕБИЊАЦА

ЖАРКУ Ј. РАТКОВИЋУ ПОВЈЕРЕН НОВИ МАНДАТ, ФОРМИРАНА СЕКЦИЈА МЛАДИХ

У свечаној сали ресторана *Девејка* на Кошутњаку, 28. јануара 2023. године одржана је редовна изборна скупштина удружења Требињаца *Јован Дучић* у Београду. Смијег није спријечио велики број чланова Удружења Требињаца да се одазову изборној скупштини на којој је челним људима повјерен нови мандат.

Тако је за председника Удружења поново изабран Жарко Ј. Ратковић, за замјеника Раде С. Петровић, док ће функцију секретара Извршног одбора и даље обављати Миливоје Мишо Рупић.

За новог председника Скупштине изабран је Стево Вукановић, а досадашњем председнику Обраду Ђуку одато је признање и захвалност на дугогодишњем ангажовању и пружању помоћи Удружењу. У Извршни одбор као потпредседници изабрани су Зоран Бутулија и Дејан Правица.

Поред њих Извршни одбор још чине: Радојка Боро, Жарко Бутулија, Михајло Ацовић, Немања Гојшина, Јован Игњатић, Игор Правица, Славојка Перућица, Вла-

» Весна Вуковић, Жарко Ј. Ратковић, Стево Вукановић, Раде С. Петровић и Сара Пјаца

димир Марић, Томо Врећа, Сара Пјаца, Вељко Вучуревић, Миломир Мијовић и Бајица Станковић.

Једна од најзначајнијих одлука ове скупштине је да се у оквиру Извршног одбора, у циљу омасовљења чланства, формира секција младих којом ће координирати Дејан Правица, потпредседник Извршног одбора.

За новог председника Надзорног одбора изабран је Светозар Бокић, а за чланове Софија Вукановић и Мила Ђерисило.

Скупштина је донијела и одлуку да у наредном периоду годишња чланарина за запослене чланове буде 2.000

динара, за пензионере 1.000, а за студенте 300 динара.

На скупштини су прихваћени извјештаји о раду Извршног и Надзорног одбора у периоду између двије сједнице, а потом је усвојен План рада Удружења за наредни период чије су смјернице постојеће статутарне одредбе с посебним освртом на очување, поштовање и промоцију лика и дјела Јована Дучића чије име носи Удружење.

Истакнуто је да ће Удружење и у будућности посвећено радити на представљању знаменитих Требињаца и Херцеговаца који су оставили упечатљив траг у историји и култури српског народа.

Као и претходних година наставиће се хуманитарне активности и то на начин да се пружа помоћ онима којима је то најпотребније у Требињу и Херцеговини.

Предвиђено је да се настави са организовањем књижевних вечери и изложби по градовима Србије, као и да се успостави још чвршћа сарадња са Представнишвом Републике Српске у Београду и прошире активности и братски односи са осталим завичајним удружењима српске Херцеговине. Скупштина је завршена коктелом и дружењем уз неизоставне приче о родном крају.

МИЛИВОЈЕ МИШО РУПИЋ

У БИЈЕЉИНИ ОСНОВАНО УДРУЖЕЊЕ ХЕРЦЕГОВАЦА ЈОВАН ДУЧИЋ

Уз учешће више од 200 чланова, у Бијелини је 30. јануара 2023. године одржана оснивачка Скупштина Удружења Херцеговаца у Бијелини *Јован Дучић*. Поред свечарске атмосфере и подсјећања на Херцеговце који су славу своје земље проносили од Херцеговине до Семберије и даље, широм свијета, изабрано је и руководство, односно, утврђени циљеви Удружења. За председника је изабран угледни привредник и хуманиста Спасоје Албијанић који је у бесједи најавио да ће преваходни циљеви Удружења бити његовање духовности, културе и традиције мјеста из којих чланови потичу, као и дубље повезивање Семберије и Херцеговине – завичаја из ког су потекли и завичаја у којем сада живе. – Ми јесмо Херцеговци по осјећању, али ми смо и Семберици, јер живимо у Семберији. Желимо да направимо чврст мост између наша два краја, јер су наше везе исплетене вијековима заједништва. И само мјесто оснивања Удружења има дубоку симболику, јер ова библиотека носи име по Филипу Вишњићу, пјеснику и гуслару Семберцу, а Херцеговина је гусларски крај. Циљ нам је и привредно, спортско и свако друго сабирање људи из наша два краја, као и култура сјећања на наша страдања и велике људе које је Херцеговина изнедрила – поручио је Албијанић.

Председник Управног одбора биће проф. др Димитрије Ђеранић, са Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву. У пригодном обраћању, Ђеранић је истакао да је Семберија одувјек отворена за сваког добронамјерног човјека који је био спреман да у овом плодном крају развија своје способности.

– Нама је Херцеговина мајка, а Семберија отац. Херцеговци су се вијековима селили, али себе нису раселили. Ми желимо да спајамо, а не да раздвајамо и, у духу Саве Владиславића, који је раздвојио Кину и Русију, а у ствари, вјечно их спојио, тако и ми српске крајеве желимо да спајамо са Херцеговином и Семберијом и да, заједно са другим херцеговачким и завичајним удружењима, донесемо још више културе, привредног напретка, спортских догађаја, како би наша Семберија остала плодно тло за пламен Светог Саве који је упаљен прије осам вијекова. Прошлост нисмо наслиједили од предака, већ позајмили од потомака и у том духу, ово је само прво од наших будућих саборовања – истакао је Ђеранић. Скупштину је, у име епископа зворничко-тузланског Фотија, благословио свештеник Синиша Шаренац, а обрадили су се и градоначелник Бијелине Љубиша Петровић и председник Скупштине Града Бијелина Александар Ђурђевић који су најавили да ће ово завичајно Удружење имати подршку градске извршне и законодавне власти за своје активности.

Сједиште Удружења биће у Улици Милоша Црњанског, а са Скупштине је упућен позив становницима Семберије и Мајевице који су поријеклом Херцеговци и свима који воле Херцеговину да се укључе у његов рад.

ОДРЖАНА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА КАЛИНОВЧАНА: СПАСОЈУ ЂОГУ ПОВЈЕРЕН НОВИ МАНДАТ

У Београду је одржана Редовна изборна Скупштина Завичајног удружења Калиновчана у Београду.

За председника је поново изабран Спасоје Ђого, а за председника Скупштине Глигор Младић. Скупштина је једногласно усвојила Извјештај о досадашњем раду, као и План рада и задатке у наредном периоду.

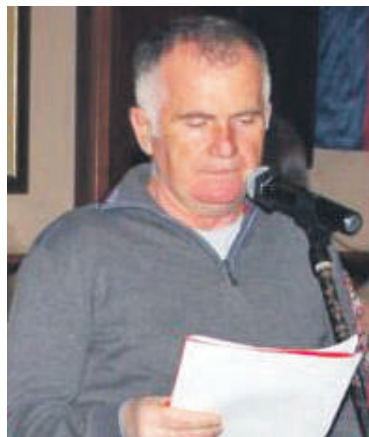
БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ

СРПСКО КОЛО

Уколико желите да добијете свој примјерак *Српског кола* позовите број **011 227 07 01**

Радним данима од 9 до 16

ОДРЖАНО 13. БАНИЈСКО ПРЕЛО У СУБОТИЦИ

» Чедомир Пађен

» Парох петрињски Саша Умићевић

» Мирјана Олујић

» Александар Бедовац

» Срђан Самарџић

САКУПЉЕНО 4.100 ЕВРА ЗА ОБНОВУ ХРАМА СВЕТОГ СПИРИДОНА У ПЕТРИЊИ

У ресторану *Сираџак* у суботу 28. јануара одржано је 13. Банијско прело. У препуној сали више од 350 Банијаца и пријатеља донирало је средства за обнову Храма Светог Спиридона у Петрињи и на тај начин прикупљено је 4.100 евра.

Госте је у име Удружења поздравио председник Чедомир Пађен и пожелио свима угодно дружење, не кријући задовољство великим одзивом Банијаца и њиховим пријатељима.

Да ово вече протекне у најбољем реду поред Пађена побринуо се и председник Управног одбора Удружења Банија Жељко Тинтор који је за *Српско коло* рекао да је изузетно задовољан великим бројем гостију, поготово јер је прело хуманитарног карактера.

Гости су могли да уживају у традиционалној пјесми и игри, те су наступали женска пјевачка група ЗУ Банија — Соколице, КУД *Младоси*, мушка пјевачка група Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније из Београда, и најмлађи, дјечја пјевачка група Соколице.

ОД 21 ЦРКВЕ ОСТАЛА ДРВЕНА КАПЕЛИЦА

Парох петрињски Саша Умићевић указао је на податак да је Храм у Петрињи чак три пута изграђиван и три пута уништаван увијек дијелећи судбину свог народа.

— Од изградње Храма 1785. године Петриња представља духовно и административно сједиште петрињске парохије која се простире на подручју четири општине, а то су Петриња, Сисак, Суња и Мајур. Посјећујем приближно 600 домова у којима живи око 2.000 православних Срба. И поред те чињенице град Петриња посљедње три деценије представља једно од ријетких сједишта на подручју Епархије горњокарловачке који није имао свој централни храм. Зато је наша потреба за храмом била насушна — поручио је свештеник Умићевић.

На петрињској парохији вјерни народ је у претходних 250 година изградио чак 21 храм у којима су се у близини Божјој могли молити, кајати, завјетовати и снажити за живот.

— Нажалост, с времена на вријеме наступала су мрачна времена када се свјетлост тешко пробијала до залеђених срца људи. Током ратних страха Другог свјетског рата и рата деведесетих година број од 21 храма смањен је на свега пет храмова. Иако се

и тих пет храмова налазило у тешком стању, ми смо ипак посљедњих 30 година службу Божју вршили. То значи да је у посљедња два рата потпуно уништено, или тешко оштећено чак 16 храмова на једној парохији.

Уништени или оштећени храмови су у Петрињи, Глинској Пољани, Доњој Бачуги, Јабуковцу, Тремушњаку, Мачковом Селу, Великом Шушњару, Великој Градуси, Старом Селу, Кињачкој, Крњачама, Четвртковцу, Брђанима, Свињици и Јошавици.

У преосталих пет храмова у којима су до 2020. вршена богослужења су Храм Светог оца Николаја у Петрињи, Храм Светог пророка Илије у Глини, Храм Светих апостола у Малој Паукви, Храм Светог Георгија у Брђанима и Храм Свете Петке у Свињици који су махом Срби из Америке обновили до 2013. године

— Међутим, услјед разорног земљотреса који је погодио подручје читаве Баније, ми смо остали без још четири цркве. Што значи да је од некадашње 21 цркве остала само дрвена капелица Светог Георгија у Брђанима. Ова капелица нам је била и једино мјесто гдје смо се од страха од земљотреса могли сабирати на светим богослужењима.

И поред свих ових тешких околности богослужбени континуитет у Петрињи као сједишту парохије нису прекидали већ су богослужења од априла до децембра 2021. вршили у љетњој кухињи изнајмљене приватне куће, док су крштења и вјенчања обављали на ливади испред поменуте куће.

— Захваљујући помоћи Покрајинске владе Војводине и Управе за сарадњу са црквама и вјерским заједницама Владе Републике Србије и прилозима вјерног народа убрзо смо покрили кров, чиме су се стекли услови за даљи рад на унутрашњем уређењу. На храмовну славу 25. децембра 2021. служили смо прву свету литургију под сводовима новог храма. Од тог дана имамо своју богомољу, и ми припадници Српске православне црквене заједнице постали смо дио тековине савременог друштва.

Наравно много још тога мора да се уради на храму, па се отац Саша Умићевић узда у помоћ вјерног народа.

Представник града Суботице Срђан Самарџић каже да му је велико задовољство што присуствује Прелу.

— Свако прело је фестивал културе, тра-

» Жељко Тинтор са ћерком Драганом Опачић

диције, обичаја. Из сваког такта, из сваког стиха, пјесме игре, из сваке шаре народне ношње проговарају наши стари и преносе нам оно што је њихово завјештање. Суботица је богатство традиције и културе, мозаик различитости која је обогаћена вашом традицијом са Баније — рекао је Самарџић пожеливши присутнима добро здравље и још много година заједничких дружења.

ОПУСТОШЕНА БАНИЈА

Из Хрватске је дошла дошпанка Сисачко-мославачке жупаније Мирјана Олујић која је први пут у Суботици.

— Сви ви у себи носите сјећања на Банију, Банију која је још увијек лијепа у свим својим природним љепотама. Међутим, оно што није добро на Банији јесте чињеница да је данас Банија један опустошени крај са много проблема. Није се опоравила још ни од посљедњег рата, а већ ју је задесио катастрофални потрес. По попису становништва, Банија је један девестиран крај. Све смо старији и све нас мање има.

Олујићева је нагласила да Банијци своју љубав према Банији изражавају кроз очување традиције, али и кроз хуманитарни карактер овог Банијског прела.

— Као неко ко долази са Баније неизмјерно вам се на томе захваљујем.

Директор Покрајинског фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у

региону Александар Бедовац је похвалио организаторе на дивно организованој вечери.

— Дивно вас је видјети окупљене у овом великом броју. Овом приликом вас позивам да дођете на Сајам завичаја. Знам да имате шта да покажете и нама и Новосађанима и чекамо вас објеручке.

Народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поручио је да су Крајишници доживјели велику трагедију, али нису клонули духом.

— Наставили су да се жестоко боре у новом завичају како би обезбиједили себи и својим потомцима егзистенцију. При томе нису заборавили своје обичаје, традицију и културу што доказује Банијско прело и низ манифестација широм Србије.

Линта наглашава да је прошло више од 20 година од рата у Хрватској, а бројни проблеми избјеглих нису ријешени. Од Србије прогнани очекују да се коначно ријеша питање свих породица који су подстанари, да се свим припадницима полиције и Војске РСК призна ратни стаж за читаво вријеме у двоструком трајању, да се покрене суштински дијалог са Загребом о рјешавању имовинских, стечених и многих других проблема, да се активније ради на процесу обнове порушених српских кућа на Банији, које су страдале у земљотресу. Мора се започети активна борба за истину о карактеру ратова на простору бивше Југославије и да се изгради Меморијални центар српских жртава деведесетих година.

Прелу су присуствовали и секретар за културу града Суботице Јасмина Стевановић, директор Тржнице Суботица Бранислав Јока, директор Слободне зоне Суботица Саша Граовац, и Илија Маравић.

Прије почетка вечере молитву је изговорио протојереј-ставрофор Драган Стокин.

Поред добре музике за коју су се побринули Момо и Додир, као и Џими Станић организатори су организовали и богату томболу. Неке од главних награда су биле веш машина спонзора Славише Јујића, телевизор и бицикл од ЗУ Банија Суботица, апарат за варење поклонила је фирма МИДМАС из Бачке Тополе, туристичко путовање у Сарајево *Суботица и транс*, Шунка МИС ПАН прерада меса, Благоје Аџан поклања путовање на Плитвичка језера на 7 дана, и још бројне награде... **ДРАГАНА БОКУН**

» Срђан Самарџић, Бранислав Јока, Саша Умићевић, Миодраг Линта, Александар Бедовац, Мирјана Стевановић, Илија Маравић (горњи ред), Руџа Плеванч, Мирјана Олујић и Јелена Добровић Бојановић

» Женска пјевачка група ЗУ Банија Соколице